

Dr. Vladimir Škorić (Zagreb):

Periteciji hrastove medljike u Hrvatskoj.

(Izrađeno u kr. sveučilišnom botaničkom zavodu.)

Prvi puta je zapažena u nas hrastova medljika 1908. od A. Petračića,¹ no u to vrijeme pridolazi ona samo sporadički na pojedinim mjestima. Već slijedeće godine bilo je njeno raširenje opsežnije, a 1910. poprimila je karakter prave epidemije, te nije izostala ni posljedica te zaraze, jer su na nekim mjestima uginule čitave sastojine.² Od prvog pojava medljike, pa sve do najnovijeg vremena opažana je samo njezina konidijska forma, te se je bezuspješno tražilo peritecije.³ Posljednjih godina, a naročito prošle godine, nađeni su periteciji u obilnoj mjeri u više stranih zemalja (Peglion,⁴ Peyronel,⁵ Behrens,⁶ Nannizzi,⁷ Klika,⁸ Grintescu⁹ i Fehér¹⁰), pa i u nas. Kako mi je uspjelo utvrditi neke dosad nezapažene osebnosti, to držim vrijednim, da ta svoja opažanja objelodanim.

¹ Dr. A. Petračić: Oidium na hrastovim šumama. Šumarski list 1909. br. 12.

² Eigner: Mehлтаubeschädigungen im fürstl. Thurn und Taxischen Forstamtbezirke Lekenik. Naturw. Zeitschrift f. Forst- und Landwirtsch. 1910. p. 498.

³ Dr. Stj. Gjurašin: Hrastova medljika. Šumarski list 1913. p. 377—385 i 431—439.

Dr. I. Tuzson: Štete od hrastove medljike na erarskom šumskom posjedu u Vinkovcima, Lippi i Gödöllöu. Šumarski list 1918. p. 105—118.

⁴ Peglion V.: La forma ascofora (*Microsphaera quercina*) dell' Oidio della quercia nel bolognese. Rendiconti R. Accad. d. Lincei. Seri. V. Vol. 28. p. 197—198. Roma 1919.

Isti u L' Italia Agricola, Vol. 57. p. 77—78. Piacenza 1920.

⁵ Peyronel B: La forma ascofora dell' Oidio della quercia a Roma. Staz. sper. agr. V. 54. p. 5—10. Modena 1921.

⁶ Dr. J. Behrens: Die Perithezien des Eichenmehltaus in Deutschland. Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten 1921. p. 108—110.

⁷ Nannizzi A.: Sulla forma ascofora dell' Oidium quercinum Thüm. Rivista di Patologia Vegetale. Pavia 1922. p. 87—90.

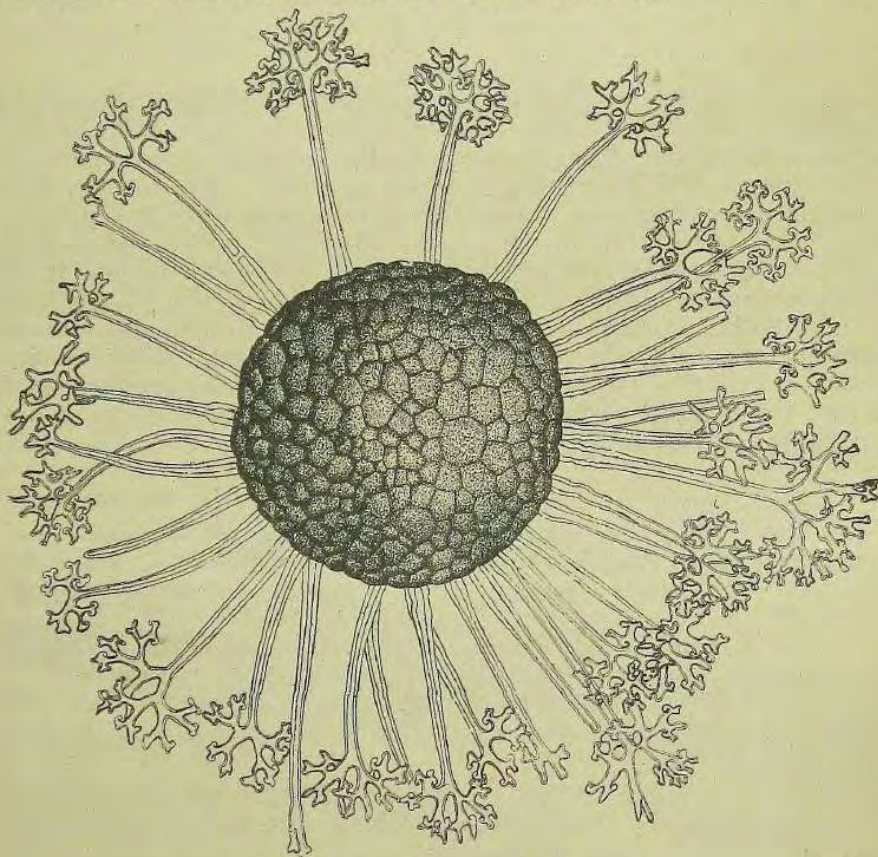
⁸ Dr. J. Klika: Einige Bemerkungen über die Biologie des Mehлтаus. Annales mycologiques. Berlin 1922. Vol. XX. p. 74—80.

⁹ I. Grintescu: Sur l' oidium du chê et ses périthèces. Buletinul societati de stiinte din Cluj T. I. p. 497—505. Cluj 1923.

¹⁰ D. Fehér: A tölgylisztharmat peritheciuinak előfordulása Csonka-magyarországon. Erdészeti lapok 1923. p. 71—72.

Našao sam obilne količine peritecija hrastove medljike na svim našim dmaćim hrastovima (*Quercus Robur*,¹ *sessiliflora* i *lanuginosa*), samo je nalaz na ceru bio manje obilan, što je pojmljivo već uslijed toga, jer cer manje podliježe toj bolesti.

Periteciji stvarali su se isto tako obilno na starom i mladom lišću izbojaka iz panjeva kao i na onom starih stabala, šta su se nalazila na rubu šume ili su bila posve slobodna.



Sl. 1. Peritecij hrastove medljike.

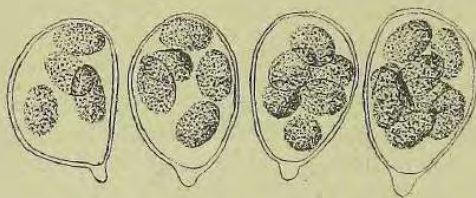
Značajno je, da se samo na onim listovima nalazilo obilje spomenutih fruktifikacionih organa, koji su izvrgnuti jakom utjecaju sunca, a na onom lišću, što se nalazi u sjeni, rijetko ih se moglo pronaći. Ta okolnost čini vjerovatnim mišljenje Klizkino,² koji dovodi pojav peritecija u savez s opadanjem prehranbene vrijednosti hrastovog lišća uslijed velike topline i suše.

¹ *Quercus Robur* — *Q. pedunculata* (lužnjak). Op. ur.

² l. c.

Peglion¹ i Nannizzi² drže prema svojim opažanjima, da je nagli pad temperature uzrok tom nenadnom obilnom pojavu peritecija. Premda nije ni prije spomenuto objašnjenje nepobitno dokazano, to mi je ipak iz spomenutih razloga vjerojatnije, nego ovo posljednje.

Hrastovo lišće s peritecijima skupljeno je na raznim staništima (Dubavica,³ Krk, Orahovica i Zagreb) i u razno doba, no prvi puta našao sam te peritecije na listovima hrasta *Quercus lanuginosa* 9. septembra prošle godine. Znatna udaljenost pojedinih staništa, gdje su periteciji nađeni, čini vjerojatnim, da je bio općenit njihov pojav u našim krajevima. Na jednom od tih staništa imao sam prilike motriti cijele godine medljiku, a na lišću s drugih staništa nalazio sam dostatnu količinu konidija, te mogu ustvrditi, da nađeni periteciji zaista pripadaju hrastovoj medljici. Konačno mislim, da ću to moći u najskorije vrijeme sigurno dokazati umjetnom infekcijom hrastovog lišća askosporama, te ću to, kao i neke druge momente iz života tog parasita potanko prikazati u jednom od narednih brojeva »Šumarskog lista«.



Sl. 2. Asci sa raznim brojem spora.

Periteciji nalaze se pretežno na gornjoj strani hrastovog lišća i to pojedince ili u većim skupinama, no dosta često nalazio sam ih i na donjoj strani lista.

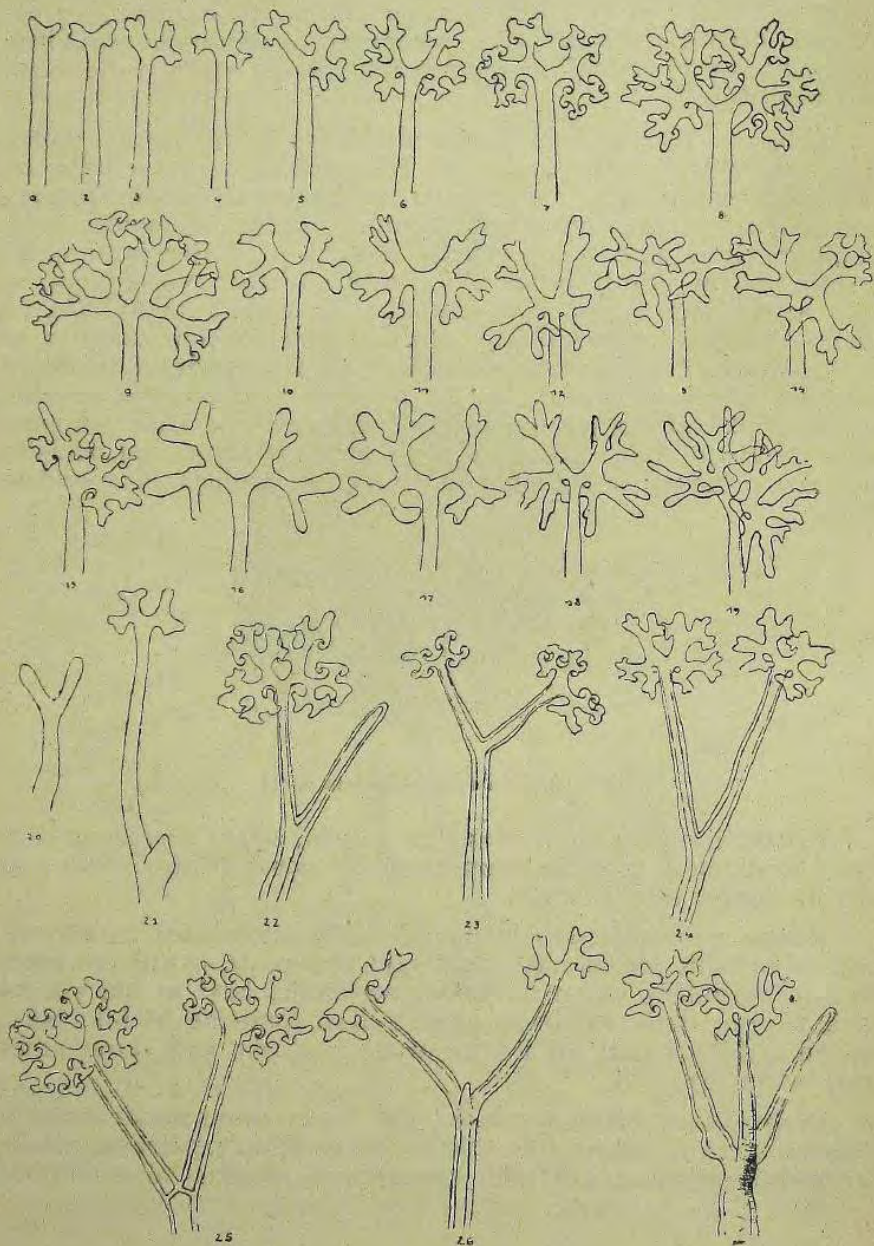
Prema podacima, što ih navode prije spomenuti istraživači, koji su zadnjih godina našli peritecije, držim, da se njihovo istraživanje ograničilo samo na takve peritecije, koji su bili sakupljeni u prvo doba njihovog pojava. Kad tome ne bi bilo tako, morali bi bili opaziti još i neke druge značajke istih, koje su na ovaj način previdili.

Periteciji su kuglasta oblika (Sl. 1.) i tamno-smeđe boje, a njihova veličina iznosi 100—200 μ . Na svakom periteciju nalaze se brojni privjesci (10—36), no njihova duljina nije nikad

¹ l. c.

² l. c.

³ Primjerke iz Dubrave zahvaljujem dobroti svoga druga dra. Ivana Horvata, asistenta u bot. zavodu u Zagrebu.



Sl. 1—27. Raznoliki privjesci (appendices) na peritecijima hrastove medljike.

jednaka dvostrukom promjeru najmanjeg peritecija, te najdulji dosižu tek veličinu od 150 μ . Privjesci su katkad jedanput septirani, a na kraju obilno razgranjeni, no vrlo je različit stepen i način tog razgranjanja (Tab. I. sl. 1—19). Osim toga našao sam u 10% peritecija i takovih privjesaka, koji su najprije rašljasto razdijeljeni u dva ili tri kraka, te pojedini krak ili svi kraci pokazuju na svom kraju običajno razgranjenje (Tab. I. sl. 20—27). U periteciju nalaze se ascii u znatnom broju (6—20), a ovalna su oblika i veličine 59—86 $\times$ 35—64 μ , te se na donjem kraju suzuju u kratki držak (Sl. 2). Nezreli ascii sadržavaju 1—4 askospore, a njihova veličina odgovara veličinama ustanovljenim od Arnaud-a i Foëx-a,¹ no u zrelim nalazimo 4—8 spora duljine od 22—32 μ i širine 14—17 μ . Stanice, koje sačinjavaju peridiju peritecija, dosižu veličinu od 14—24 μ .

Arnaud i Foëx,¹ koji su prvi našli peritecije hrastove medljike (1911.), identificirali su ove s onima od *Microsphaera quercina* (Schw.), Burill, koji dolaze na hrastovima u Americi. Griffon i Maublanc,² istražujući evropsku medljiku i one *Microsphaera* vrste, što dolaze na hrastovima u Americi, te neke od prije poznate s hrastova u Evropi, došli su do osvjedočenja, da je evropska gljiva nova vrsta.

Neger,³ analogno načinu Salmonovom,⁴ smatra evropsku medljiku samo specijalizovanom formom zbirne vrste *Microsphaera alni* (Wallr.), no to je shvaćanje teško prihvatiti, jer je njegova opravdanost odviše slabo utvrđena. Kasniji istraživači prihvaćaju djelomično mišljenje Arnaud-a i Foëx-a (Peglion, Peyronel i Grintescu), a drugi opet zastupaju stanovište Negerovo (Klika i Fehér), tek je Nannizzi ostao neodlučan.

Prije spomenuta okolnost, da su u posljednje vrijeme istraživani periteciji bili sabirani samo u početku njihova pojava ili možda nijesu bili dostatno istraživani, čini nam razumljivim, da već od prvog nalaza peritecija poznate i utvrđene činjenice, nisu potvrđene, već je dapače njihovo značenje umanjeno. Prirodna

¹ Sur la forme de l'Oidium du Chêne en France par M. M. G. Arnaud et Et. Foëx. Comptes rendues Ac. sc. 1912. 154; 1. p. 124.

² l. c.

³ Les *Microsphaera* des Chêne et les périthèces du blanc du Chêne. Note de M. M. Ed. Griffon et A. Maublanc. Comptes rendus Ac. sc. 1912. T. 154; 2 p. 935.

Le *Microsphaera* des Chênes par M. M. Ed. Griffon et A. Maublanc Bulletin de la Société mycologique de France 1912. p. 88—102.

⁴ F. W. Neger: Der Eichenmehltau (*Microsphaera alni* [Wallr.], var *quercina*) Naturw. Zeitschrift für Forst und Landwirtschaft 1915. p. 1—30.

⁵ E. S. Salmon: A Monograph of the Erysiphaceae. Memoirs of the Torrey Botanical Club Vol. IX. New York 1900.

je posljedica toga, da je i sistematski položaj gljive ostao neodređen, te je ona još više približena dosada poznatim vrstama.

Prije pojava evropske hrastove medljike bile su poznate na hrastovima u Americi i Evropi slijedeće *Microsphaera*-vrste:

1. *Microsphaera abbreviata* Peck.

Microsphaera abbreviata var. *calocladophora* (Atk) Griffet Maubl.

2. *Microsphaera extensa* Cooke et Peck — *M. quercina* (Schw.) Burill.

3. *Microsphaera* sp. nađena od Passerinija 1875 na hrastovom lišću u Parmi.

4. *Microsphaera* sp. nađena od Mayora 1899 na hrastovom lišću u okolici Geneve.

U nas nađeni i prije opisani periteciji razlikuju se od:

1. *Microsphaera abbreviata* Peck: a) znatno u veličini peritecija, broju i razgranjenju privjesaka, te broju askusa, b) manje u veličini askusa i askospora.

2. *Microsphaera extensa* Cooke et Peck: veličinom peritecija i privjesaka, brojem i razgranjenjem privjesaka, većim brojem askusa, te veličinom askusa i askospora.

Upoređivanje s Mayorovom vrstom čini mi se suvišnim, jer su njeni periteciji bili nezreli, što su već istaknuli Arnaud i Foëx.¹ Sličan je slučaj i s Passerinijevom gljivom, jer je u premaloj mjeri istraživana, no ipak postoje razlike, koje isključuju identitet s opisanim peritecijima.

Razlike od *Microsphaera alni* Wallr. (s str.) tako su znatne i evidentne, da je svaka daljna poredba suvišna.

Uvažimo li znatne razlike peritecija evropske medljike od prije spomenutih gljiva, držim, da možemo pouzdano tvrditi, da se tu radi o novoj vrsti, kako to dokazuje Griffon i Maublanc. Kako su ovim istraživanjem doprineseni samo neki daljni dokazi u prilog njihovog mišljenja, to mislim, da je najopravdanije, da se zadrži od njih predloženo ime za tu novu vrstu: *Microsphaera alphitoides* Griff. et Maubl.

Pri zaključku ovih razmatranja mislim, da je potrebno istaknuti okolnost, da nam je uprkos obilnog nalaza peritecija i nadalje ostalo nejasno porijeklo same gljive.

¹ Sur l'Oidium des Chênes (*Microsphaera quercina*). Note de M. M. G. Arnaud et Foëx. Comptes rendus Ac. des Sc. 1912; 154; 2 p. 1302.

Prof. Dr. Antun Levaković (Zagreb):

Još nešto o veličini dopustivog zaokružjenja u očitavanju promjera prigodom klupovanja sastojina.

U mojoj »Dendrometriji« na 185. strani¹ navedena formula I. za iznos dopustivog zaokružjenja u očitavanju promjerâ prigodom klupovanja sastojinâ osniva se na predmnjevi (postavljenoj već od prof. Kunze-a),² da se u svakom debljinskom stepenu nalaze samo po dva stabla: jedno na donjoj, a drugo na gornjoj granici debljinskog stepena. Na osnovu te predmnjeve stavljen je kao regulativ zaokružbenog iznosa zahtjev, da između zbroja temeljnica (kružnih ploha u prvoj visini) pripadnih tim dvjema stablima i između dvostruke temeljnice pripadne sredini zaokružjenja (debljinskog stepena) ne smije postojati veća razlika od one, koju još dopuštamo: t. j. od one, koja ne prekoračuje stanoviti dopustivi procenat od zbroja tih dviju temeljnica.

Međutim navedena predmnjeva može samo sasvim izuzetno u zbilji nastupiti, jer u pravilnijim sastojinama većega rasprostranjenja svaki debljinski stepen sadržaje redovito znatan, a mnogi od njih (osim skrajnjih) dapače velik — i veoma velik — broj stabala, od kojih su neka (poprilici polovica njih u svakom stepenu) jača, a neka slabija od onoga stabla, čiji promjer odgovara baš sredini debljinskog stepena. Tu dakle mora da bude faktični zbroj svih temeljnica u debljinskom stepenu približno jednak produktu od ukupnog broja stabala u stepenu i od one temeljnice, koja odgovara sredini debljinskog stepena: t. j. diferencija između faktičnog zbroja svih temeljnica u stepenu i navedenog produkta ne smije premašiti stanoviti dopustivi procenat od faktičnog zbroja svih ovih temeljnica.

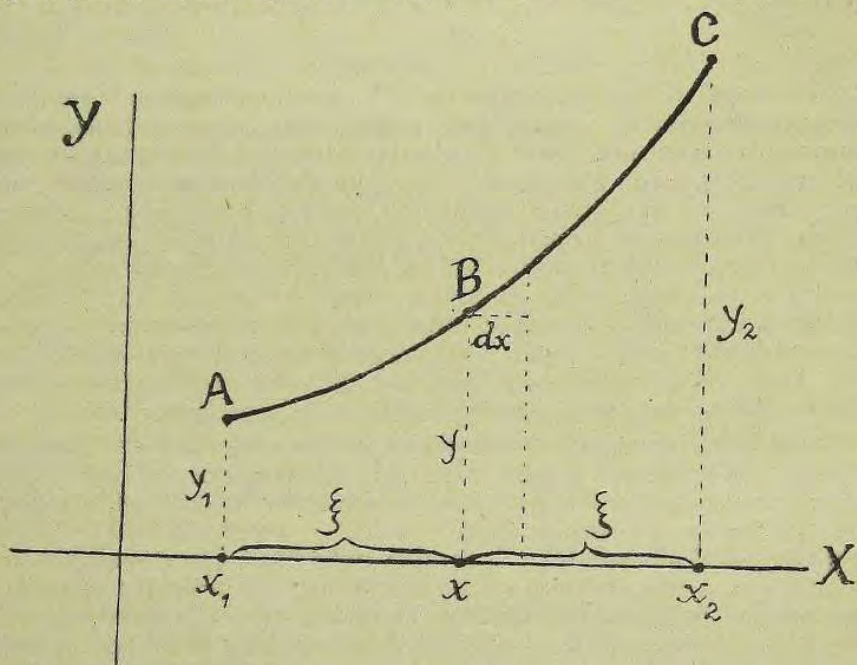
Da vidimo dakle, koliki mora da bude iznos zaokružjenja uz ovu potonju predmnjevu, koja mnogo više (čestoputa gotovo sasvim) odgovara zbilji.

Budući da svaki debljinski stepen u pravilnijim sastojinama većega opsega sadržaje ovelik ili pače vrlo velik broj stabala, kojih se prsne debljine giblju između prilično usko povučenih granica dotičnog stepena, to se prilično može uzeti, da su u svakom

¹ Vidi eventualno i Šumar. list od 1919. godine, str. 343—350.

² Anleitung zur Aufnahme des Holzgehaltes der Waldbestände, 2. izdanje, 1891. Isto se nalazi i u 3. izdanju od god. 1916.

stepenu po zbiljnim stablima zastupani svi mogući između navedenih granica nalazni prsni promjeri, koji se za redom međusobno razlikuju ne samo uvijek za jedan milimetar, već i za $\frac{1}{10}$ milimetra t. j. tako slabo, da se razlike između međusobno po debljini najbližih stabala ne mogu pače dosad konstruisanim spravama niti izmjeriti. Ovdje se dakle u svrhu ustanovljenja zbiljnog zbroja temeljnica u debljinskom stepenu sasvim ispravno smije upotrijebiti diferencijalni i integralni račun.³



Poznata nam je formula, po kojoj se temeljnica (kružna ploha = g) izračunava iz izmjerenog promjera (d). Ona glasi

$g = \frac{\pi d^2}{4}$. Ova nam formula veli, da je temeljnica funkcija pro-

mjera: t. j. ona raste zajedno sa kvadratom promjera. Prema tome krivulja, što je opisuju temeljnice raznih postepeno povećanih promjera, ima u glavnom oblik krivulje ABC na pri-

³ Pripominjem, da je i prof. dr. M. Kunze u »Tharander forstliches Jahrbuch«-u od 1884. god., str. 117. u sličnoj jednoj prigodi — gdje se ipak radilo o jednom sasvim drugom problemu, skopčanom sa zaokruživanjem promjera — početni stadij rješavanja dotičnog problema objasnio principima diferencijalnog i integralnog računa, samo nije taj račun faktično i upotrijebio za rješanje dotičnog problema.

loženoj slici. Ona je naime naprama apscisnoj osi konveksna. Na slici predstavlja ordinata y_1 temeljnicu, koja odgovara donjoj granici debljinskog stepena (naime promjeru x_1), ordinata y_2 temeljnicu, koja odgovara promjeru x_2 (gornjoj granici debljinskog stepena), a ordinata y temeljnicu, koja odgovara sredini debljinskog stepena (t. j. promjeru x). Krivulja $A B C$ zatvara u zajednici sa apscisnom osi i ordinatama y_1 i y_2 površinu (plohu), koja je nastala na taj način, da su se redom jedna pokraj druge poredale ordinate (t. j. temeljnice) svih mogućih između x_1 i x_2 nalaznih apscisa (t. j. prsnih promjera), od kojih se svaka naredna apscisa samo neizmjereno slabo razlikuje od prethodne.

Navedena površina predstavlja dakle faktični zbroj svih temeljnica u debljinskom stepenu. Ploština te površine (F) dade se, kako znamo, posve točno izračunati, ako se elemenat plohe ($dF = y \cdot dx$) podvrgne integraciji.¹ Onda je, kako znamo:

$$\begin{aligned} F &= \int_{x_1}^{x_2} y \cdot dx = \frac{\pi}{4} \int_{x - \xi}^{x + \xi} x^2 \cdot dx = \\ &= \frac{\pi}{4} \cdot \frac{1}{3} [(x + \xi)^3 - (x - \xi)^3] \\ &= \frac{\pi}{4} \cdot \frac{1}{3} (6x^2\xi + 2\xi^3). \end{aligned}$$

Ovaj nam dakle izraz sasvim točno predstavlja faktični zbroj svih temeljnica u debljinskom stepenu. Neispravan broj svih temeljnica u stepenu: t. j. onaj, koji se dobije pomnoženjem ukupnog broja stabala u stepenu sa temeljnicom, koja pripada sredini debljinskog stepena, predstavlja nam formula:

$$\Phi = y(x_2 - x_1) = y \cdot 2\xi = \frac{\pi x^2}{4} \cdot 2\xi.$$

Ovdje svuda odgovara izraz x izrazu d u Dendrometriji i spomenutom broju Šumar. lista, a izraz ξ izrazu $\frac{a}{2}$. Uvrstimo li u gornje formule za F i Φ ove potonje izraze, to će odnosne formule glasiti:

¹ I Kunze je na navedenom mjestu predočio, da se ploština slične — samo u sasvim drugu svrhu i stoga na drugom principu ograničene — površine dade izračunati integracijom, ali nije pristupio k izvedenju te integracije (razlog toga nepristupa ne da se nikako ustanoviti). Kasnije su Dr. F. Hempel (Oesterr. Vierteljahreschrift für Forstwesen 1909., str. 241. i. d.) i Dr. N. Lorenz (Centralblatt für das gesamte Forstwesen 1910., str. 157. i. d.) radeći također na navedenom Kunzeovom problemu izveli doduše od Kunzea propuštenu integraciju, ali to se opet — kako rekoh — ficalo sasvim drugačijeg jednog problema skopčanog sa zaokruživanjem promjerâ.

$$1. \dots F = \frac{1}{3} \cdot \frac{\pi}{4} (6d^2 \cdot \frac{a}{2} + 2 \cdot \frac{a^3}{8})$$

$$= \frac{\pi}{4} (d^2 a + \frac{a^3}{12})$$

$$2. \dots \Phi = \frac{\pi d^2}{4} a.$$

Diferencija (Δ) između F i Φ iznosit će:

$$\Delta = \frac{\pi}{4} (d^2 a + \frac{a^3}{12}) - \frac{\pi}{4} d^2 a = \frac{\pi}{4} \cdot \frac{a^3}{12},$$

a postotni iznos te diferencije glasi:

$$p = \frac{\frac{\pi}{4} \cdot \frac{a^3}{12}}{\frac{\pi}{4} (d^2 a + \frac{a^3}{12})} \cdot 100 = \frac{100 a^2}{12 d^2 + a^2}$$

Veličina dopustivog zaokružjenja (a) proizlazi odavde daljnim jednostavnim računom, t. j.:

$$12 d^2 p + a^2 p = 100 a^2$$

$$12 d^2 p = a^2 (100 - p)$$

$$a = d \sqrt{\frac{12 p}{100 - p}} = 2 d \cdot \sqrt{3} \cdot \sqrt{\frac{p}{100 - p}}$$

Pošto je $\sqrt{3} = 1.7$, to potonja formula za veličinu dopustivog zaokružjenja proizlazi kao produkt već prije navedene moje formule I. sa faktorom 1.7. Nova formula za veličinu dopustivog zaokružjenja dozvoljava dakle (kod iste dopustive postotne pogreške u zbroju temeljnica) još jače zaokruživanje izmjerenih promjera. Koji je tome razlog? Bez dvojbe okolnost, da je zbiljna aritmetička sredina svih u debljinskom stepenu nalaznih temeljnica — premda je za iznos $\frac{\pi}{4} \cdot \frac{a^2}{12}$ veća od one temeljnice,

koja odgovara sredini zaokružjenja (debljinskog stepena) — još uvijek manja od aritmetičke sredine obiju skrajnjih temeljnica: i to za iznos $\frac{\pi}{4} \cdot \frac{a^2}{6}$, što se već na prvi pogled lako daje prosuditi i iz toka same krivulje na slici.

Prije navedena formula $a = 2 d \sqrt{\frac{p}{100 - p}}$ predstavlja dakle

obzirom na dopustivu pogrešku u zbroju temeljnica stroži postupak kod zaokruživanja promjera, pa je zato — sasvim naravno — podesnija u interesu što veće tačnosti sastojinskog klupovanja i kubisanja, a k tome je i nešto jednostavnija od no-

vije formule $a = 3.4 d \sqrt{\frac{p}{100 - p}}$. Još je dakako nešto jednostavn-

nija Kunzeova formula $a = \frac{d}{5} \sqrt{p}$, koja proizlazi iz prve for-

mule pod uslovom, da se u njenom nazivniku (pod korijenom) p jednostavno ispusti. Budući da p mora dakako i u najnižem (najslabijem) debljinskom stepenu biti veoma malen, to se naravno rezultati Kunzeove i prve moje formule gotovo ništa ne razlikuju.

U malenim i starijim sastojinama, gdje nema veoma mnogo stabala, ne dobiva dakako ni svaki debljinski stepen mnogo stabala, već najslabiji i najjači stepen sadržava onda tek po nekoliko stalbnih individua. U ovakovim prigodama ne sačinjavaju temeljnice svih stabala u stepenu jednu kontinuitetnu krivulju, već poligonalnu liniju, koja inače u glavnom teče u smjeru navedene krivulje. Stoga se u ovakovim prigodama ni zbroj svih temeljnica u najslabijem i onda opet u najjačem debljinskom stepenu ne može tačno izraziti navedenom ploštinom. U takovim je slučajevima aritmetška sredina od svih temeljnica u najslabijem i onda opet (dakako zasebno) u najjačem stepenu doduše još uvijek manja od aritmetški srednje temeljnice dvaju skrajnjih stabala u stepenu, ali je ipak veća od aritmetški srednje temeljnice, dobivene razdiobom navedene ploštine sa veličinom zaokruživanja (a), pa stoga i s ovog gledišta već otprije poznate formule za iznos zaokruživanja imaju više prava na primjenu u slučajevima potrebe.

Nije naravno posvema isključen ni slučaj, da u najslabijem ili najjačem debljinskom stepenu radi vrlo malenog u njem nalaznog broja stabala (1—2) imaju ta stabla ili samo manji ili samo veći promjer od onoga, koji odgovara sredini debljinskog stepena. Tad će dakako temeljničko-zbrojevena postotna pogreška u tim stepenima biti veća nego u normalnim slučajevima: t. j. kad se u svakom stepenu baš popriliči jednak broj stabala obzirom na prsni promjer nalazi iznad kao i ispod sredine debljinskog stepena. No ova i obzirom na zbroj temeljnica u dotičnim ekstremnim stepenima ne baš velika diferencija (i ona je dakako u najjačem stepenu kud i kamo manja nego u najslabijem) gubi se u ukupnom zbroju temeljnica za cijelu sastojinu praktički upravo posvema, jer ni izdaleka nije ravna neizbježivog ukupnoj pogreški, kojoj je razlog nepravilan oblik poprečnih ploha u prsnoj visini.

Ing. Milan Marinović (Zagreb):

Izkorištavanje šuma u vlastitoj režiji.

(Nastavak.)

2. Odnos režije prema šum. gospodarstvu uopće i upliv njezin na intenzivnost toga gospodarenja.

Kao sva područja ljudskog djelovanja tako i rad na području šumarstva stoji pod uplivom napretka opće kulture.

Razvitak kulture postavlja sve veće zahtjeve na pojedine faktore proizvodnje u šum. gospodarstvu. Poznata je činjenica, da se površina šuma posvuda smanjuje, a potrebe, što se s dana u dan stavljaju na šumu, neprestano rastu.¹ Način gospodarenja u prašumama, koji karakteriše rasipanje drveta, jeftina radna snaga i malen kapital, neodrživ je u današnje vrijeme, koje sve više zahtijeva od kapitala, rada i tla, da se uzmogne udovoljiti povećanim potrebama na šumskim produktima, unatoč neprestanom smanjivanju šumske površine. Kao opreka ekstenzivnom gospodarenju u prašumama stoji moderno intenzivno gospodarenje, koje operiše s velikim uložnim i prometnim kapitalima, velikim aparatom intelektualnog i manualnog radništva, te provodi sve mjere, potrebne za povećanje produktivne snage tla.

U tu svrhu služi se intenzivno gospodarenje prokušanim uspjesima novijih istraživanja kako na tehničkom, tako i na gospodarskom području. Tehnički progres uvjetovan je napretkom tehničkih znanosti, koje su u posljednje vrijeme pokročile gigantским korakom i taj napredak nije mogao da ne ostavi dubokih tragova i na području šumske privrede. Između ostalog spominjemo samo upotrebu novih strojeva kod uzgoja i iskorištavanja šuma; izgradnju modernih šumskih prometila; usavršavanje strojeva za preradu drveta tako u mehaničkom kao i u kemičkom pogledu; sve veću upotrebu vodenih sila u šumskoj industriji i sl.

Na gospodarskom području nije taj progres mogao održati koraka s tehničkim, što je sasvim razumljivo, ako se uvaži bit pokusa i istraživanja na tom području; ta su istraživanja i vremenski i prostorno vrlo velika, a posljedice njihovog provođanja imadu tako ogromno značenje, da je sigurnost aplikovanja u praksi moguća tek nakon potpuno dokazanog uspjeha u praksi. Kod intenzivnog šum. gospodarstva stvara kapital pomoću tehničkih naprava mogućnost, da u gospodarstvo prođu prokušana,

¹ V. Dr. H. Martin: Die forstliche Statistik 1905, str. 233.

moderna načela i da radna snaga učini treći faktor, tlo, što aktivnijim. U opreci s ekstenzivnim nastoji dakle intenzivno šum. gospodarstvo, da postigne maksimum iskorišćenja svih triju proizvodnih faktora.

Prema tome su tehničke naprave, u prvom redu prometila, samo srestva, da se pomoću njih provode intenzivnost gospodarjenja u gospodarstvenom pogledu. Ta se intenzivnost očituje na svim područjima šum. gospodarstva. Takovo gospodarstvo pretpostavlja mogućnost izbora najvrednijih i najrentabilnijih vrsta drveća i načina uzgoja prema dot. geografskim i klimatskim prilikama; uvedeno je oslabljavanje kultura od korova i drača, čišćenje štetnog pomlatka i drvlja, racionalna proreda i svi stupnjevi odabranog načina sječe, koji su potrebni za potpuni uspjeh naravnog pošumljenja, uzimajući pri tom naročiti obzir na smjesu nove sastojine i vodeći računa o prirastu na masi i vrijednosti preostalih stabala. Kod intenzivnog gospodarjenja mora se naći dovoljno srestava za umjetno popunjavanje kultura, pošumljenje plešina, golijeti i vododerina. Vodeći računa o potrebi pijaca i finansijskom momentu kod određivanja visine ophodnje, obavlja se doznaka i rušenje stabala obzirom na vrijeme i količinu prema zahtjevima naravnog pošumljenja, a kod izvoza drveta poduzimlju se sve mjere opreza, da se sačuva pomladak. Tu stoje na raspoloženju sva srestva, da se za vremena uklone iz šume po zareznici napadnuta stabla te se zapriječi njihovo daljnje širenje. Obaranje, dimenzioniranje i izrada stabala u pojedine sortimente obavlja se prema potrebi i zahtjevu domaćeg i vanjskog tržišta; u šumi ne propada i ne trune rekb i najmanji iver, jer je šuma dovedena prema pijacu u takav snošaj, da se isplaćuje iskorištavanje svih produkata.

Preduvjet za provođenje svih tih mjera jest neovisnost, emancipacija od danih prilika. Upravitelji šuma moraju doduše računati s položajem i okolnostima, u kojima se nalaze šume, ali njihovo nastojanje mora ići za tim, da koristeći se napretkom znanosti u raznim šumarskim disciplinama i udešavajući složno djelovanje svih triju faktora proizvodnje, *taj položaj i prilike promijene u smjeru progressa.*

Šume s velikim površinama u krajevima, udaljenim od javnih prometila, s neprethodnim putevima i strmim vlakama bile su oduvijek domene velikih kapitalističkih poduzeća, koja su otvorila svjetskom pijacu te mrtve kapitale. Dokazana je činjenica, da su takova poduzeća gradila prometila samo prolaznog karaktera, računajući s amortizacionim rokom perioda, na koji je glasila koncesije. Badava su u ugovore stavljena klauzule, da takove naprave i postrojenja nakon izminuća roka koncesije prelaze u vlasništvo dot. posjednika šume, to je ipak ovaj u rijetko kojem slučaju dobio drugo, nego staro željezo. Zato nam služe brojni primjeri ne samo inozemstva, već i mnogi domaći slučaji

jevi. Uz prometila, zasnovana na kratko vrijeme, imala je takova eksploatacija karakter skrajnje ekstenzivnosti, koja je često prelazila u devastaciju.

Kao eklatantan dokaz ovakovog načina gospodarenja vrijedno je spomenuti područja velikih eksploatacionih ugovora u Bosni. Kad je ono bosanski sabor izaslao povjerenstvo, da istraži način poslovanja u području poduzeća Steinbeis (Dbrljini Drvar) i tvrtke Fischer (područje Ozren), otkriven je takav način gospodarenja, koji se je u stručnim krugovima spravom nazivao riječima »devastacija«, »uništavanje i rasipanje drž. imovine«, »pljačkanje države« itd.¹ Rušenje, izvoz, premjera stabala i izrađenog drveta, iskorištavanje i čišćenje sječina, zaštita pomlatka, popunjivanje kultura, plaćanje otšteta itd. — sve se to događalo na način, koji je s pravom pobudio ogorčenje svih stručnjaka te opravdani bijes cijelog naroda.

Bosansko šumarstvo htjelo je paralizovati to pogubno djelovanje. Savremeni pisac veli: »Gleichzeitig arbeitete die Forstverwaltung dieser Länder eifrigst daran, in Erkennung und richtiger Würdigung der dem Lande durch die Holzgrossverkäufe erwachsenden wirtschaftlichen Nachteile, den Zielen der Forstwirtschaft eine andere, erspriesslichere Richtung zu geben. Als Leitmotiv wurde die Ausgestaltung der Nutzung im Eigenbetriebe der Landesverwaltung mit dem Prinzipie einer der Nachhaltigkeit der Materialerträge sichernden, konservativen Wirtschaft angenommen.«¹ To nastojanje bos. šumara nije se svidjelo stranim eksploataciorima. »Započela je intriganska igra« i ti su stranci imali moći i znali naći sretstava, da dokažu mjerodavnim faktorima, kako »je režijsko poslovanje neekonomično«, da su sva ta nastojanja »utopije« i da je »jedino ispravan i siguran put brza prodaja drveta na panju putem dražbe.« Pisac primjećuje dalje: »Trotz aller gegenteiligen Erfahrungen, trotz der in den Fachblättern erschienenen, sehr treffenden Ausführungen, und obwohl es sehr wenige Forstwirte geben wird, die einer derartigen Wirtschaft das Wort reden dürfen, wurde angeordnet, dass alle bosnischen Staatswälder ausnahmslos zum Verkaufe am Stock im Submissionswege auszubieten sind.«

Vidimo dakle i iz domaćih primjera, da se interesi velikih eksploataciora nikako i nikada ne mogu pokriti s onim ciljevima, koje si preduzima intenzivno gospodarenje i da kod izbora sretstava za izvedenje svojih namjera nisu baš previše škruplazni.

S druge opet strane ne smije se i ne može im se zaniijekati važna zadaća kod otvaranja ovakovih prašuma. Povijest šumarstva nam dokazuje brojnim primjerima, da su se oni uvijek po-

¹ V. »Zur Waldexploitation in Bosnien-Herzegovina« i »Die bosnische Gefahr« u Öst. Forst- und Jagdzeitung god. 1903, str. 95 i 168.

javljivali onda, kada je država bila u novčanim neprilikama, te je htjela iz zatvorenih šuma, što nisu imale nikakovog prihoda, izvući kakovu bilo novčanu korist.¹ Na ogromne kapitale, koje je trebalo investirati u takove šume, nije država mogla ni misliti i sve je ovisilo o privatnoj inicijativi. Da se privuku i zainteresuju veliki privatni kapitali, poduzimala je država razne metode. Dizala je velike pilane i ostala postrojenja, prepuštajući ih eksploatorima (Karpati), slala je svoje pouzdanike stranim kapitalistima, pozivajući ih raznim obećanjima (Bosna²) itd.

Privatna inicijativa imala je svrhu, da ulaganjem velikih kapitala otvori šume, mrtve kapitale učini pokretnima te podmiri potrebe fiskusa; za uzvrat puštale su se eksploatorima slobodne ruke, da na štetu šuma postignu visoko ukamaćenje uložnog kapitala.

Uza sve to može se pozitivno ustvrditi, da je ovakav način gospodarenja imao biti samo efemernog značaja; poslije izminuća koncesionog roka imala je nastati velika promjena.

Po novijim primjerima u Galiciji, Bukovini i Madžarskoj vidimo, da je iza ere dugotrajnih ugovora i prodaje drveta na panju slijedila era režije, koja je imala nadovezati rad prve, ali u pogledu intenzivnosti skrenuti ga u sasvim druge kolotečine.

Da se je na to i kod nas (n. pr. u Bosni) pomišljalo, vidi se najbolje iz ekspozicija tad. savjetnika Petrascheka,³ koji je htio za eksploataciju šuma osnovati konzorcij, kod kojeg bi učestvovala i država i privatni kapital, dakle »Die Resultierende aus eigen und fremder Regie dürfte daher die besten Aussichten bieten« ali »Die Führung des Waldbetriebes wollte er ganz der Landesforstverwaltung vorbehalten wissen...« Kad to nije uspjelo i šume su se prepustile posvema u eksploataciju privatnika, te su uslijed toga nastale već spomenute okolnosti, što su proizvele proteste u javnosti, izjavio je u austr. delegacijama tad. ministar finansija Burian, da je režim ugovora samo prolazan, poslije kojega dolazi drugi, s racionalnim gospodarenjem, a to je režija. »Er wolle vielmehr das Hauptgewicht der künftigen Entwicklung in einer Ausgestaltung der Regiewirtschaft erblicken.«

U tom pogledu je za buduće gospodarenje vrlo zanimiva izjava gen. direktora šuma dr. Milivoja Vasića:⁴ »ali u budućnosti ovo (naime sopstvena režija) će morati biti jedini način eksploatacije državnih šuma.«

Nagoviještena budućnost, u kojoj će se razviti režim vlastite režije ne može se dalje odgadati; ekstenzivno gospodarenje

¹ Najbolji dokaz za to je Reichraminger Vertrag u Njem. Austrijskoj republici. Vidi поближе Österr. F. u. Jodz. 1921 i Holzmarkt 1922-3 u više brojeva.

² Ludvig Dimitz sp. d. str. 220—236.

³ L. Dimitz ibidem str. 225.

⁴ Нови живот, Београд. V. Jugoslavensku Šumu od 24. III. 1923.

dugotrajnih ugovora i prodaja na panju mora ustupiti mjesto *intenzivnom gospodarenju*, koje je moguće provesti samo onda, *ako se eksploatacija odijeli od šumske trgovine i industrije i koncentriše u rukama šum. stručnjaka t. j. ako se šume iskorištavaju u režiji*. Samo na taj način moguće je provesti sve one poslove, koji su naprijed navedeni kao karakteristika intenzivnog gospodarenja; jedino kod režije prestaje šumar biti pasivan motrioc te traži sva sretstva, da pojedini faktori proizvodnje postignu svoj maksimum djelovanja.

Pošto sve te radnje pretpostavljaju valjanju mrežu prometila, to je *preduvjet režije izgradnja prometila*. Uza sve to ona ne zahtijeva toliki investicioni kapital, kakav treba kupac velikih sječina. Režijsko poslovanje ne operiše s velikim sječinama, koje trebaju hitnu izgradnju čitave prometne mreže; sakupljajući drvo provadanjem raznih gospodarstvenih mjera (čišćenje, proreda, razni stupnjevi sječe naravnog pomlađivanja, itd.) na raznim, manjim površinama i iznoseći ga na prodaju u sortimentima i grupama, koje i kakove traži pijac — siječe se kod režije početka ondje, gdje već postoje prometila ili gdje njihova izgradnja ne stoji mnogo — a sa šumsko-uzgojnog gledišta se može i mora sjeći — dočim se u dalje krajeve ide sukcesivno s napretkom izgradnje prometne mreže.

Ovakav način iskorištavanja ne postavlja dakle najveći zahtjev na kapital, nego na druga dva faktora proizvodnje (rad i tlo) i pretpostavlja veliko šumarsko stručno znanje, što se ne može zahtijevati od velikih eksploatatora, koji *polaze najveću važnost baš na kapital i šum. gospodarstvene mjere poduzimlju samo do one visine, koja nije na štetu velikog i brzog ukamaćenja investiranog i obrtnog kapitala*.

3. Režija i konzumenti.

Prateći razvoj šumskog gospodarenja od starijih vremena, kada su se prodavale velike površine dugotrajnim ugovorima pa sve do najnovijeg, kada se prodaje na godišnjim sječinama izrađeno i na šumska skladišta ili puteve izveženo drvo, — možemo lako ustanoviti i svu štetu, koju je uslijed ekstenzivnog gospodarenja pretrpjela ne samo država kao vlasnik šuma, nego i cijela narodna privreda, a i pojedine grupe konzumenata drveta.

Dokaz za to pružaju nam one zemlje, koje su u zadnje vrijeme imale sve te faze šumskog gospodarenja u svojim prostranim prašumama i danas su već prešle na intenzivno šumsko gospodarenje. Takove očite dokaze i primjere pokazuje nam Elzas-Lotaringija, Galicija, Bukovina i Mađarska; države Njemačke puštamo s vida, jer je tamo šumsko gospodarstvo tako razvijeno i staro, da je služilo za uzor ovim državama već pred toliko

decenija, te se s našim ekstenzivnim gospodarstvom ne može upoređivati.

U prvo vrijeme razvitka šumske trgovine, kada je u svim tim zemljama bilo u izobilju zatvorenih prašuma, bila je tako reći jedina mogućnost otvorenja tih šuma u eksploataciji pomoću ugovora na kraće ili dulje vrijeme. Osnivajući velike pilane u neposrednoj blizini šuma ili preuzimajući po vlasniku (državi) sagrađene pilane, skupilo je nekoliko ovakvih poduzeća svu preradu i trgovinu drveta u svoje ruke. Posljedice toga odražuju se tako u razvoju industrije i trgovine okolice, kao i cijelom narodnom gospodarstvu dot. države. U zakup uzete pilane i ostala postrojenja nastojao je zakupac čim bolje izrabiti te mu se nisu isplatile veće investicije za proširenje poduzeća i usavršenje strojeva, kojima se je kanio služiti samo za vrijeme svog zakupa i nitko mu nije jamčio, da će taj zakup nakon izminuća biti opet njegov. »Toj se okolnosti imade pripisati, da većina takovih pilana baš nije uzorna, da njihovo uređenje nije napredovalo s duhom vremena i da se prerada materijala, uslijed nestašice novijih strojeva, ne obavlja u onoj količini, koja bi se mogla postići prema današnjem stanju i napretku tehnike.«¹

Nije mnogo bolje ni s onim pilanama, koje su gradili ovakvi zakupci. Uslijed obveza, da nakon izmaka ugovornog roka sva postrojanja prelaze u drž. svojinu, građene su te pilane s računom, da će se troškovi amortizirati iz kupljenog drveta za vrijeme ugovornog roka.

Uslijed prodaje velikih kompleksa isključeno je bilo natjecanje manjim kapitalima i tako se koncentrisala cijela industrija i trgovina u nekoliko ruku, koje su monopolizovale pijac ne samo bliže okoline, već su imale odlučan utjecaj i na razvoj trgovine cijele države. Uz spomenute države imademo za to vrlo lijep primjer iz nedavne domaće prošlosti, gdje je par velikih poduzeća u Bosni podiglo onu veliku prašinu, što je poznato pod imenom »bosanska pogibao.«¹

Isti su gotovo učinak proizvele prodaje većih sječina na panju, do kojih su dolazili samo jaki kapitalisti.

U tom pogledu nastala je promjena tek onda, kada su vlade spom. država pod dojmom novih ideja i uspjeha režijskog gospodarstva u njemačkim državama počele pod kuće uvađati taj način unovčenja.

Dolaskom Nijemaca u Elzas-Lotharingiji nakon franc. njem. rata, promijenit je dotadani način prodaje na panju i uvedeno režijsko poslovanje. Razumije se, da je to poslovanje uvedeno

¹ Kaán: Faértekesítés a magyar hegyvidéken (Unovčenje drveta u madž. visokom gorju) E. L. 1903—1941.

¹ Vidi поближе gotovo u svakom broju Oesterreichische Forst und Jagdzeitung 1903 i 1904.

postepeno nakon izgradnje potrebne mreže prometila, koju svakom zgodom naglašujemo kao *conditio sine qua non* režije. Rezultat je bio vrlo velik; posljedice su se odrazile na cijelom polju nar. gospodarstvenog života. Evo, šta veli o tom očevdac, tam. šumarnik Ney:¹ »Ondje, gdje su pred 30 godina još klepetale male vodene pilane, što su samo domaću potrebu pokrivala, a na trgovinu su jedva imale kakovog utjecaja, gdje je *monotoni posao monopolizovanih velikih poduzeća isključivao svaku gospodarsku živahnost: ... tamo je (nakon uvođenja režije. Op. p.) osnovan čitav niz uzornih, privatnih pilana, a razvita šumska trgovina i obrt natječu se kod unovčenja šumskih produkata.*«

Spomenuli smo već u više navrata promjenu sistema u šum. gazdinstvu Bukovine. Prekinuvši sa starim sistemom prodaje na panju i izgradnje prometila po kupcu, prešlo se devedesetih godina prošlog stoljeća na izgradnju prometila i eksploataciju u režiji. Pravo veli šum. savjetnik Böhm:² Otvorivši grko-kat. relig. fondovi svoje šume stalnim šumskim putevima, nisu si samo osigurali veći prihod, već su omogućili i prelaz režijskom poslovanju, a kroz to intenzivnijem gazdinstvu.« Taj korak ukinuo je ondje sistem monopolizovanja šumske trgovine po velikim poduzećima i postavio ga na solidniju bazu, koja je omogućila život i razvoj velikom broju manjih poduzeća.

Sličan razvoj pokazala je Galicija, a u novije vrijeme i Mađarska. Početkom ovog stoljeća počelo se dokidati sa starim sistemom prodaje putem ugovora i stabala na panju; ponajprije uvedena je režija u karpatskim šumama Marmaroša, što po svojim osebinama u mnogom sliče našim bosanskim šumama, kako je to zgodno primjetio i sam Dimitz.³ Počelo se prodavati u skupinama po 500—1000 m³ u režiji izrađenog i u splavove vezanog drveta. To je omogućilo kupovanje ne samo velikim poduzećima,⁴ koja su kupovala po više skupina, već i manjim poduzećima, što su se zadovoljavala s par skupina. Kao naravnu posljedicu ovog načina prodaje, — što je kasnije proširen i na ostale drž. šum. urede — spominje Kaan procvat velikog broja šum. industr. poduzeća uzduž cijele Tise, što je naravno povuklo za sobom prestanak velikih mamutskih poduzeća u Karpatima. S pravom dakle upozoruje isti pisac na velike gospodarsko-političke posljedice ovog postupka, koje su se odrazile tako u prodajnoj cijeni marmaroškog drveta, kao i u razvoju industrije i trgovčkom prometu izrađenog drveta.

¹ Bericht über die XX. Versammlung deutscher Forstmänner zu Karlsruhe 1892. (V. Erd. L. 1904. — 494.)

² Erd. L. 1904 — 650.

³ Spom. djelo.

⁴ Neuschloss, Binder i Polgar i dr. naša poduzeća bili su redovni kupci marmaroškog drveta.

»Samo na taj način šumska trgovina prestaje da bude monopol nekoćine i pruža se mogućnost, da tako veliki kao i mali kapital uzme učešća u natjecanju i unapređenju gosp. prilika.«

Time smo eto dokazali po primjerima država, u kojima je još do nedavno vladalo isto stanje kao i kod nas, da je ekstenzivan način gospodarenja, gdje se prodaju veliki kompleksi ili se uopće prodaje na panju te se spaja šum. eksploatacija s trgovinom i industrijom, — ne samo zapreka intenzivnom gospodarenju, nego je i zapreka razvitku prave šumske trgovine i industrije. Tek nakon uvođenja režijskog gospodarenja postalo je ono intenzivno, a šumska trgovina i industrija pokročila je u svom razvitku. To će se još jasnije očitovati iz narednih redaka.

Činjenica, da jedan kupac monopolizuje svu trgovinu okoline, nije opravdana s nacionalno-gospodarstvenog stanovišta; osim toga ta prodaja pretpostavlja višegodišnju sječu, a u svakom slučaju — *prodaju na panju*. Prema tome kupac uzima na sebe *troštru funkciju*: šumsko-gospodarstvenu, obrtno-industrijsku i trgovačku.

Usljed toga mora znatno povećati svoj investicioni i obrtni kapital, plaćajući troškove izradbe, izvoza, a uz potonje još u većini slučajeva uzima na sebe i gradnju ili popravak šumskih prometila. Za obavljanje šumske manipulacije mora držati još i naročito osoblje, često čitave urede. Uza to mora snositi još i velik riziko; kupujući na panju šumu, koju će prodati u najboljem slučaju tek nakon poldrug ili dvije godine, mora da snosi sve posljedice nepovoljne promjene cijena drvnog tržišta, što uvelike otežava kalkulaciju. Taj je riziko to veći, što su teži uslovi ugovora (poteškoće produljenja roka izradbe, izvoza) a što je veća zavisnost o vremenu i prilikama (nestašica radnika, nedostatak snijega, smrznutost itd.), što sve može da uzrokuje oštećenje ili djelomični i posvemašnji gubitak kupljene robe.

Obzirom na to, što će kupljenu robu tako kasno prodati, ne samo da mu leži kupovna bez kamata, već obratno još plaća na nju visoki kamatnjak. Kupac kupuje zapravo mačka u vreći. Procjene, koje većinom obavljaju mlađi početnici, ostaju u ovom slučaju samo *procjene*, s kojima se zadovoljuje kupac samo u vrijeme velikih razlika u kretanju cijena; u normalno vrijeme, kada razlike između procjene i pravog stanja mogu imati osjetljivih posljedica, nisu to oline, koje u svakom slučaju ostaju izvan računa, što nam je iz prakse vrlo dobro poznato. Ta procjena može uostalom biti još tako savjesna, kad često i sama metoda procjene nije na svom mjestu.

Sve navedene okolnosti imaju velik utjecaj tako na cijenu drveta, koju dobiva vlasnik šuma kao i na razvitak cijene gotovih produkata. Ova *mora* ostati iznad one cijene, koja će se početi preradom drveta, kupljenog nakon izradbe u režiji. Dije-

ljenjem eksploatacije od šumsko-industrijskih i trgovačkih poslova, postiže se ovo:

Prodaje se oboreno, eventualno na sortimente izrađeno i na šumske puteve, skladišta ili željezničke postaje izveženo drvo. Na taj način pruža se mogućnost kupcima, da si nabave samo ono drvo, koje trebaju i u onoj količini, koju trebaju. Pilana, koja prerađuje jelove i bukove trupce, ne mora uzimati još i ogревно drvo, tanki građevni materijal itd.¹ te držati u tu svrhu naročito osoblje. Uz to se obrazovanjem manjih prodajnih skupina i specijalizovanjem tih skupina po vrsti drveta i po sortimentima pruža prilika i manjim pilanama, poduzećima, obrtnicima, mjesnim potrošačima i žiteljstvu, da namire svoje potrebe iz sječina, koje bi inače kupila samo jaka poduzeća i preprodavajući dalje njima nepotreban materijal, doveli između producenta i konzumenta posrednika, koji samo podiže cijenu produkta.

Ovaj bi način prodaje ublažio na mnogim mjestima ono nezadovoljstvo, koje se osjeća radi nestašice drveta i koje se je htjelo rejsavati raznim, nemogućim pokušajima i odredbama agrarne reforme; pomiješao se uzrok s posljedicama, kao da je pitanje vlasništva krivo ovom nezadovoljstvu, a ne način unovčenja.

Zadovoljujući na taj način potrebe malog kapitala, ne nanosi se nikakva šteta velikim poduzećima. Navedeni primjer iz marmaroških šuma to najbolje dokazuje: veliki kapital kupuje u većoj količini i zadaća je državne uprave, da drži potreban razmjer, koji će sve zadovoljiti. Za to ima više načina: ili se odjeljeno iznosi na prodaju drvo, namijenjeno manjim pilanima, obrtnicima (n. pr. drvo za kolare, koritarne itd.), ogревно i građevno drvo za mjesne potrošače ili se velika poduzeća i na drugi način alimentiraju. Toliko put spomenuti propagator režije Kaán, raspravljajući o tom pitanju, veli doslovno:² »Ondje, gdje je potražba s bilo kojeg razloga malena, može se prodaja drveta prolazno osigurati ugovorima, sklopljenim na neko vrijeme tako, da se šumski produkti osiguraju jednom ili više kupaca, u cijelosti ili u pojedinim sortimentima, ali uvijek u izrađenom stanju« (to jest da se stabla poruše, izvezu iz sječina ili event. postavu na željez. postaju).

Daljnja prerada drveta već nije šumarski posao i s pravom veli spom. pisac: »Jedna od najvažnijih zadaća posjednika šume

¹ Spominjem slučaj iz Gorskog Kotara, gdje je velika pilana kupila sječnu s jelovim i bukovim drvetom. Uslijed forsiranog izvoza tvorivog drveta, upotrebljujući kratko, povoljno vrijeme izvoza, zaostala su bukova ogrjevna drva i bila na teret pilani, koja ih je dala u bescijenje prvom kupcu. Da su ta drva zasebno prodana, u manjim skupinama, otimalo bi se za njih domaće žiteljstvo.

² Erd. Lapok 1904 — 652.

očituje se u tome, da svim silama i sretstvima podupire osnivanje i umnačenje *privatnih* šum. poduzeća.«

To će se postići samo na taj način, ako ih se liši brige oko šum. eksploatacije te uzmognu svu energiju i kapital posvetiti razvoju i proširenju svojih poduzeća i unovčenju prerađenog materijala. Ako šumarstvo preuzme na sebe svu brigu oko rušenja, izvoza iz sječina, eventualno i iz šume te sve s tim okopčane radnje: gradnja i uzdržavanje baraka, puteva, željeznica, žicara, vlaka, nabava i opskrba radništva, — onda se kupac oslobađa velikog tereta, koji mu je držao vezan velik kapital, osoblje i vrijeme. Kupujući samo izrađeno drvo i samo potrebne sortimente, uzima i plaća ih onda, kada ih treba, te ne mora unaprijed ulagati velike svote i držati kroz dugo vremena uložene, snoseći sav, već naprijed spomenuti riziko. Ne kupuje drvo po procjeni, već po mjeri i imađe realnu bazu kalkulacije; ta je baza to realnija još i zato, što je od vremena kupnje sirovina do unovčenja poluprerađevina neznatno kratak rok, uporedivši ga s onim, kada kupac sam izrađuje šumu.

Sve su to okolnosti, koje bezuvjetno govore za dijeljenje eksploatacije od prerade i trgovine; te se prednosti dadu još i povećati, ako se prodaje ne obavljaju šablonski, već se diferenciraju prema prilikama, kako se to događa n. pr. u Njemačkoj.¹

Vidimo dakle, da je režijsko poslovanje korisno i s gledišta konzumenata, u prvom redu za razvoj i napredak šum. industrije i trgovine.

Tu su činjenicu priznali stručni trgovački krugovi svih naprednih zemalja; navadamo samo primjer iz najbližeg susjedstva, koje nam je po svojim stajbinskim i ekonomskim prilikama najbliže, a to je jugoistočni dio Mađarske. Organ udruženja mađž. šum. producenata, trgovaca i industrijalaca, Magyar Fa-keskedő, koji je uvijek imao slobode, da vladi predbaci koju nepovoljnu odredbu i osudi za tu industriji štetnu politiku, napisao je u 2. broju 1911. godine: »Pogledajmo veća šumska poduzeća, što se u zadnjih 20 godina nastala u Erdelju te su kupovala drvo na panju i prerađivala ga, pa ih možemo nazvati radi toga »šumskim poduzećima« te uporedimo njihove uspjehe s uspjesima onih poduzeća, što su kupovala — ako i skuplje — ali po vlasniku šume izrađeno i na obale ili na pilane postavljeno sirovo drvo, te ga onda prerađivala, radi čega ih nazivljemo industrijskim poduzećima i što vidimo? poslovni uspjesi šumskih poduzeća su daleko nepovoljniji od industrijskih poduzeća, ali ni izdaleka nisu u razmjeru s onim ogromnim kapitalom, poslom i rizikom, što su uloženi u ta poduzeća.«

¹ V. Šumarski list 1923, str. 90—95.

Najnovija povjest, kada su ta poduzeća postala naši ozbiljni konkurenti i u našoj vlastitoj državi, najbolji je dokaz za njihove životne sposobnosti.

Prema tome ne smiju naši industrijski krugovi lomiti štap nad režijom uopće, nego tražiti puta i načina, da se ona zavede i kod nas kao viša etapa u razvoju našeg šumskog gazdinstva.

Koji su to putevi i načini i koji su uopće preduvjeti režijskog gospodarenja, vidjet ćemo kasnije.

(Nastavit će se.)

Ing. Alfred Lohwasser (Busovača):

Ustanovljenje šumske takse.

Po Barthinoj formuli, koja se upotrebljuje i kod državnih šumskih nadležstava kao podloga za kalkulaciju šumske takse kod prodaje drveta na panju, postoji slijedeći odnošaj:¹

$$100 : p = (T + S) : D$$

dakle je $D = \frac{P}{100} (T + S) \dots\dots\dots I$

Ova formula temelji se dakle na pretpostavci, da je poduzetnički dobitak ovisan o proizvodnim troškovima i šumskoj taksi.

Ta formula za šumsku taksu glasi:

$$S = \frac{P}{1 + \frac{P}{100}} - T \dots\dots\dots II$$

Pošto je $P - T = D + S$ može se za poduzetnički dobitak ustanoviti i slijedeća formula:

$$D = \frac{P}{1 + \frac{100}{P}} \dots\dots\dots III$$

Po toj formuli je dakle poduzetnički dobitak neodvisan od proizvodnih troškova i šumske takse te zavisi jedino od prodajne cijene.

Za tu okolnost pisao je već u jednom prijašnjem broju ovog lista profesor Vesely (Sarajevo).

¹ Kod toga znači: S šumsku taksu, D poduzetnički dobitak, P prodajnu cijenu, T proizvodne troškove i p kamatnjak.

Ta formula priznaje poduzetniku odnosno kupcu bez obzira na udaljenost i položaj šume unaprijed stalan dobitak, koji zavisi jedino od prodajne cijene dotičnog izrađenog sortimenta drveta na mjestu prodaje.

Ako dakle dva poduzetnika dobave na primjer jelovo korisno drvo na jednu te istu željezničku stanicu te rasprodaju tamo ovo drvo franko vagon, ta formula priznaje svakome od njih jedan te isti dobitak bez obzira na to, da jedan od ovih poduzetnika dobavlja drvo iz udaljenosti od 1 km a drugi od 10 km.

Ili drugi slučaj:

Dva poduzetnika dobave drvo iz iste sječine i to poduzetnik A bukovo korisno drvo i B javorovo korisno drvo. Ova formula priznaje poduzetniku B unaprijed trostruki poduzetnički dobitak, pošto je prodajna cijena javorovog korisnog drveta trostruka prodajna cijena bukovog korisnog drveta.

To nije ispravno!

Poduzetnički je dobitak u užem smislu u prvom pogledu naknada za rad i trud uložen u dotično poduzeće. Opseg ovog rada nalazi svoj izražaj jedino u veličini proizvodnih troškova.

Poduzetnički je dobitak s druge strane i naknada za riziko, koji je više ili manje uvijek skopčan s ovakim šumskim poduzećem.

No pogibao, koja prijeti drvima i dovoznim sretstvima zavisi opet od duljine i poteškoće puta, što ga mora prevaliti poduzetnik s drvetom, te nalazi pravednu mjeru u visini proizvodnih troškova i nema nikakove veze sa šumskom taksom.

S time nije mišljen kalo, koji se u svakoj kalkulaciji posebno stavlja u račun.

Ako p_2 znači postotak, koji se poduzetniku priznaje, može se ovaj odnošaj u kratko ovako naznačiti:

$$100 : p_2 = T : D$$

$$D = \frac{p_2}{100} \cdot T \dots \dots \dots IV$$

$$i \text{ šumska taksa } S = P - T \left(1 + \frac{p_2}{100}\right) \dots \dots \dots V$$

Da poduzetnički dobitak u gornjem smislu participira na šumskoj taksi, dakle na prodajnoj cijeni dobra, kako to pokazuje formula I, nije opravdano. Šumska je taksa prodajna cijena za jedno dobro, za stojeće drvo, koje sa prodajom prelazi u vlasništvo kupca odnosno poduzetnika, ako je poduzetnik i kupac jedna te ista osoba.

Vlasnik nije dužan, da priznaje kupcu dobra unaprijed stalan postotak na pravoj vrijednosti stvari.

U širem smislu razumijevaju se pod poduzetničkim dobitkom i kamate uloženog kapitala, dakle kamati proizvodnih troškova i šumske takse za ono neophodno potrebno vrijeme, koje

mora da prolazi do unovčenja odnosno do mogućnosti unovčenja izrađenog drveta. Ukamačenje tih kapitala dolazi u obzir samo kod poslova većeg obujma, čija provedba zahtijeva dulje vremena. Za najkraći rok može se smatrati rok od godine dana. I ve-
like eksploatacije firme u Bosni plaćaju šumsku taksu godišnje.

Kao kamatnjak dolazi u obzir jedino onaj, koji je u općem novčanom prometu dozvoljen za pozajmljeni novac.

Ako se ovaj naznači sa p_1 iznaša poduzetnički dobitak:

$$D = \frac{p_1 + p_2}{100} T + \frac{p_1}{100} S \dots\dots\dots VI$$

i ako se metne $p_1 + p_2 = p$

$$D = \frac{p}{100} T + \frac{p_1}{100} S \dots\dots\dots VII$$

Pošto je $P - T = S + D$ dakle i

$$= S + S \frac{p_1}{100} + T \frac{p}{100}$$

$$\text{odnosno } S(1 + \frac{p_1}{100}) = P - T(1 + \frac{p}{100})$$

$$\text{iznaša šumska taksa } S = \frac{1}{1 + \frac{p_1}{100}} [P - T(1 + \frac{p}{100})] \dots\dots\dots VIII$$

U tim formulama znači p_1 polugodišnji ili jednogodišnji uobičajeni kamatnjak prema poprečnom trajanju rada i p_2 onaj postotak na proizvodnim troškovima, koji se poduzetniku priznaje kao dobitak.

Visina p_2 mijenja se prema potražbi (konkurenciji) i p_1 prema prilikama novčanog trga, ali nikada ne može p_1 biti jednako p .

Uporaba formule V dolazi u obzir kod svih kratkotrajnih prodaja na panju i formula VII za obveze, koje dulje traju.

Polaganje šumske takse, za više godina unaprijed dogodiće se samo iznimno.

U tom je slučaju šumska taksa poprečna početna vrijednost godišnje rente, ustanovljene po gornjoj formuli VIII, na temelju osnove za sječu i eventualnog rasporeda za investicije, podijeljene po broju godina.

Ta formula, ako S_1 znači ovu šumsku taksu, u trajanje eksploatacije po godinama i p_3 kamatnjak, glasi:

$$S_1 = \frac{S}{n} \left[1 + \frac{(1 + \frac{p_3}{100})^{n-1} - 1}{1 - n} \right]$$

$$\frac{\frac{p_1}{100} \cdot (1 + \frac{p_1}{100})}{1 - n}$$

Драгољуб С. Петровић (Ђевђелија):

Тиса на подручју Шумске Управе у Ђевђелији [Тиквешки Округ].

У првом броју Шумарског Листа за 1923. год. изнео нам је инжињер Шивиц податке о распрострањености тисе у Словенији. Драгоцен је сваки податак, који добијемо о нашим шумама, али има још доста непознатог. „Зрно по зрно погача, камен по камен палача“ каже наш народ, хтевши тиме да изрази мисао, да се велико дело не ствара од једном, него да је оно збир рада многих. Имајући ово у виду, прилажем и ја нешто података о тиси на подручју Шумске Управе у Ђевђелији (Тиквенски Округ), прилажући на тај начин и свој камен у изградњу наше Шумске привреде.

Ко, путујући по овим крајевима, пита народ за тису, добио би утисак, да ње има овде сразмерно доста. То међутим ни из далека није случај. То што народ зове тисом није права тиса (*Taxus baccata*), него је то *Juniperus sabina*. Права тиса је малобројна, завучена у тешко приступачна места и позната малом броју људи. Ко хоће њу овде да тражи, треба да иде у Демир-Капијску Клисуру. Ову клисуру су направиле Маријанска и Градачка планина и кроз њу тече Варлар. Дугачка је око 19 км. Но и у самој тој клисури тиса је изабрала нарочито место. На пола часа од прилике од северног улаза у клисуру (железна врата), прибијено уз огромне стене доломита налази се село Клисура. И више тога села налази се тиса. Ту је она и позната. Даља села мало знају за тису. Па ни за ближа се не би смело тврдити да што знају о њој. Клисурчани је не називају тиса, него лина. Они знају о њој, да јој је лишће отровно. Интересантно је како су они то дознали. Некада је у томе селу владала колера. Неки сељак препоручи као лек против ове болести тису. Требало је окитити њоме кућу, па колера неће ући у ту кућу. Сељани тако и ураде. На њихову несрећу магарићи, којих има овде доста, наједу се ових гранчица и поцркају. Разуме се, да су Клисурчани одмах напустили оваков начин лечења колере.

Земљиште, на коме се налази тиса, каменито је, стрмо, плитко, са мало хумуса. Експозиција је источна. Налази се у друштву са *Juniperus communis* и *Juniperus sabina*, шимширом (зеленика, *Buxus sempervirens*) храстом.

Овде цвета већ крајем фебруара, па до половине марта, што зависи од времена.

Где се тачно налази, које су дебљине и висине, види се из следећег прегледа:

1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100	Number of copies of journal	Subscription
1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100	Number of copies of journal	Subscription
1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100	Number of copies of journal	Subscription

The first number of the journal is published in the first week of January of each year. The second number is published in the second week of February, the third in the third week of March, the fourth in the fourth week of April, the fifth in the fifth week of May, the sixth in the sixth week of June, the seventh in the seventh week of July, the eighth in the eighth week of August, the ninth in the ninth week of September, the tenth in the tenth week of October, the eleventh in the eleventh week of November, the twelfth in the twelfth week of December, the thirteenth in the thirteenth week of January, the fourteenth in the fourteenth week of February, the fifteenth in the fifteenth week of March, the sixteenth in the sixteenth week of April, the seventeenth in the seventeenth week of May, the eighteenth in the eighteenth week of June, the nineteenth in the nineteenth week of July, the twentieth in the twentieth week of August, the twenty-first in the twenty-first week of September, the twenty-second in the twenty-second week of October, the twenty-third in the twenty-third week of November, the twenty-fourth in the twenty-fourth week of December, the twenty-fifth in the twenty-fifth week of January, the twenty-sixth in the twenty-sixth week of February, the twenty-seventh in the twenty-seventh week of March, the twenty-eighth in the twenty-eighth week of April, the twenty-ninth in the twenty-ninth week of May, the thirtieth in the thirtieth week of June, the thirty-first in the thirty-first week of July, the thirty-second in the thirty-second week of August, the thirty-third in the thirty-third week of September, the thirty-fourth in the thirty-fourth week of October, the thirty-fifth in the thirty-fifth week of November, the thirty-sixth in the thirty-sixth week of December, the thirty-seventh in the thirty-seventh week of January, the thirty-eighth in the thirty-eighth week of February, the thirty-ninth in the thirty-ninth week of March, the fortieth in the fortieth week of April, the forty-first in the forty-first week of May, the forty-second in the forty-second week of June, the forty-third in the forty-third week of July, the forty-fourth in the forty-fourth week of August, the forty-fifth in the forty-fifth week of September, the forty-sixth in the forty-sixth week of October, the forty-seventh in the forty-seventh week of November, the forty-eighth in the forty-eighth week of December, the forty-ninth in the forty-ninth week of January, the fiftieth in the fiftieth week of February, the fifty-first in the fifty-first week of March, the fifty-second in the fifty-second week of April, the fifty-third in the fifty-third week of May, the fifty-fourth in the fifty-fourth week of June, the fifty-fifth in the fifty-fifth week of July, the fifty-sixth in the fifty-sixth week of August, the fifty-seventh in the fifty-seventh week of September, the fifty-eighth in the fifty-eighth week of October, the fifty-ninth in the fifty-ninth week of November, the sixtieth in the sixtieth week of December, the sixty-first in the sixty-first week of January, the sixty-second in the sixty-second week of February, the sixty-third in the sixty-third week of March, the sixty-fourth in the sixty-fourth week of April, the sixty-fifth in the sixty-fifth week of May, the sixty-sixth in the sixty-sixth week of June, the sixty-seventh in the sixty-seventh week of July, the sixty-eighth in the sixty-eighth week of August, the sixty-ninth in the sixty-ninth week of September, the seventieth in the seventieth week of October, the seventy-first in the seventy-first week of November, the seventy-second in the seventy-second week of December, the seventy-third in the seventy-third week of January, the seventy-fourth in the seventy-fourth week of February, the seventy-fifth in the seventy-fifth week of March, the seventy-sixth in the seventy-sixth week of April, the seventy-seventh in the seventy-seventh week of May, the seventy-eighth in the seventy-eighth week of June, the seventy-ninth in the seventy-ninth week of July, the eightieth in the eightieth week of August, the eighty-first in the eighty-first week of September, the eighty-second in the eighty-second week of October, the eighty-third in the eighty-third week of November, the eighty-fourth in the eighty-fourth week of December, the eighty-fifth in the eighty-fifth week of January, the eighty-sixth in the eighty-sixth week of February, the eighty-seventh in the eighty-seventh week of March, the eighty-eighth in the eighty-eighth week of April, the eighty-ninth in the eighty-ninth week of May, the ninetieth in the ninetieth week of June, the ninety-first in the ninety-first week of July, the ninety-second in the ninety-second week of August, the ninety-third in the ninety-third week of September, the ninety-fourth in the ninety-fourth week of October, the ninety-fifth in the ninety-fifth week of November, the ninety-sixth in the ninety-sixth week of December, the ninety-seventh in the ninety-seventh week of January, the ninety-eighth in the ninety-eighth week of February, the ninety-ninth in the ninety-ninth week of March, the hundredth in the hundredth week of April.

Literarni pregled.

Die Bestandesmassenaufnahme mittels Probestämmen. Bisherige und neue Gesichtspunkte. Napisao dr. A. Levaković, sveuč. profesor u Zagrebu. Nakladna knjižara Wilh. Frick, Wien — Leipzig 1922. Djelce u formi brošure sa 102 stranice. Cijena za Jugoslaviju okruglo 29 Din. Naručuje se putem svake knjižare.

Pisac obrađuje ovdje u glavnom ono isto, što je o primjernim stablima i o raznim metodama za kubisanje sastojina obradio bio već u Šumar. listu od 1920. godine, samo to čini ovdje u prilično promijenjenom obliku, a u stvarnom pogledu znatno dotjeranije i savršnije. Iznosi ovdje i neke poglede, kojih se u spomenutom godištu Šumar. lista nije dotakao te kojima ni u svojoj »Dendrometriji« nije mogao dovoljno dati mjesta, pak se stoga u »Dendrometriji« na nekim mjestima pozivlje na ovo djelo. Ono nastoji oko potpunog razjašnjenja nekih — barem, kako izgleda, dosad — otvorenih pitanja na polju nauke o kubisanju sastojina i oko znatnijih promjena u izvedbi kubikacionih poslova obzirom na postignuće što veće točnosti, pa ga je stoga pisac objelodanio u njemačkom jeziku, da bude pristupačnije što širem krugu šumarskih stručnjaka. Mi ćemo se na to djelo u jednom od narednih brojeva potanje osvrnuti.

»Le sapin de Douglas« (Pseudotsuga Douglasii) Paris-Versailles 11 bis, rue Champ-la-Garde 1923. Napisao prof. Robert Hickel. Primili smo od pisca, koji je — kako smo već izvijestili — predsjednik »Lige zemalja sredozemnog mora«, ovu zanimljivu monografiju, koja govori o poznatoj egzoti — Pseudotsuga Douglasii — te donosimo ovdje ukratko njen prikaz. Njenu detaljnu ocjenu prepuštamo pozvanijem peru.

Knjiga opsiže 62 stranice te obrađuje ovaj materijal:

I. Rod Pseudotsuga: njeno otkriće, nomenklatura, karakteri, vrste i odlike. II. Monografički prikaz Pseudotsuga Douglasii i glauca: geografsko rasprostranjenje i regije, njene družice, biologija (zakorjenjivanje, priraštaj, dimenzije, starost, vladanje naprama svjetlu [autor govori o »temperamentu«], stanište), pogibli (studen, suša, vjetar, ozljede, divljač, nametnici), drvo, njegova svojstva i uporaba. III. Pseudotsuga Douglasii u Evropi: Engleska, Belgija, Njemačka, Italija, Austrija, Švajcarska, ostale zemlje Evrope. IV. Pseudotsuga Douglasii u Francuskoj. V. Kultura: sabiranje sjemena, uzgajanje sadnica, osnivanje sastojina (sjetva, sadnja, odstojanje, čiste sastojine, mješovite sastojine), gospodarenje (prorodivanje, klaštrenje, gospodarenje, pomlađivanje).

Interesantno je zagledati u dublje ekonomske i šumarsko-političke razloge, koji potiču pisca na to, da izdavanjem posebne brošure skrene pažnju ne samo stručne već i šire javnosti na uzgoj ove egzote. On se duhom vraća u godinu 1914. Veli da je Francuska — davno već prije rata — plaćala danak inostranstvu, što je od ovoga morala da povlači naročito četinjavo građevno drvo.

U to dođe rat. Dohavna vrela za Francusku — bila je to Skandinavija, Rusija, Rumunjska, Ujedinjene američke države i Kanada — presušise, a da o neprijateljskim državama i ne govorimo. Poslijednje lađe, natovorene drvetom — veli pisac — stigoše iz Sjeverne Amerike 1917. Pa kako ih je samo malo bilo na broju! Autor zatim nastavlja ovako:

»No u isti čas dok se uvoz smanjivao, rasla je trošnja i počelo je zadiranje u naše drvene kapitale. Potrošnja crnogoričnog drveta, dakle baš onoga, što smo prije uvozili u vanrednim količinama, postala je vrlo znatnom. Pa i sada su uslijed nužde rekonstrukcije naše potrebe beskrajne. Bilo je razborito, što smo od Njemačke mirovnim ugovorom zatražili dobavu drveta. No provalija je odveć silna a da bi se tako mogla zatrpiti.« (Mais la gouffre est trop vaste pour être ainsi comblé.)

»S druge se strane opet izmjenila situacija i obzirom na naše dobavljače prije rata, ma da su oni dijelovi Rusije, koji su negda bili naši najjači dobavljači drveta, danas nezavisne države (Poljska, Letonska, Estonska, Litva, Finska). Konačno i nisko stanje našega tečaja traži, da se ograniči uvoz iz Skandinavije, Kanade i Ujedinjenih država.

Evidentno je dakle, da nije samo za nas od najvećeg interesa briga, kako bi se što brže zatrpale provalije, učinjene na našem drvnom kapitalu, već kako bi se ovaj povećao priraštajem naših šuma.

Da se to polučiti valja se uteći onim vrstama drveta, koja će najpotpunije odgovarati potrebama naše nacionalne produkcije. Pored toga treba da te vrsti stavljaju malene zahtjeve, da se tako kultivišu i da brzo prirašćuju. Obični bor neosporno dobrim dijelom udovoljava ovim uslovima. No ima još neka druga vrst, koja se lako kultiviše, koja ne stavlja velikih zahtjeva na tlo; koja se — a to je od važnosti — odlikuje gotovo dvostruko brzim prirašćivanjem te kojoj je drvo prvorazrednoga kvaliteta. To je jela Douglasova.«

U tečaju doljnega prikazivanja nastoji autor da prikaže, kako se kod Douglasove jele radi o vrsti vanrednoga produktiviteta, kako je ona sa gledišta evropske flore bez takmaca te kako se ona svima, koji su je proučavali i njome eksperimentovali, ukazala podesnom da se akomoduje i najraznoličnijim prilikama.

Knjiga dakle po važnosti samoga pitanja i po načinu prikazivanja zaslužuje svaku pažnju pa je kao takovu preporučamo.

Važno je da ovom prilikom podsjetimo, da je — prema našim podacima — prvi pokušaj aklimatizovanja *Abies Douglasii* u šumi (dakle ne po parkovima) učinjen kod nas još godine 1881. Te je naime godine u državnim šumama oko Lepavine odnosno Sokolovca državni nadšumar Hotowy posadio tisuća komada *Abies Douglasii*. Bilo bi interesantno znati odnosno istražiti, kakovim je uspjehom urodio ovaj pokušaj.¹

Potpunosti radi primjećujemo, da je *Abies Douglasii* »kao osobito zgodnu za uzgoj i u našim šumama« preporučao i prof. Partaš.²

Ugrenović.

¹ »Amerikanska smreka (*Abies Douglasii*) u Hrvatskoj.« Šumarski list 1881, str. 51.

² »O naturalizaciji stranih vrsti šumskog drveća.« Šum. list 1900, str. 367.

Glavno Uredništvo Almanaha Kraljevine S. H. S. ovime izvještava svoje pretplatnike i privredni svijet, da se tokom ovog mjeseca svršava prikupljanje materijala i ide u štampu V., privredni dio »Almanaha S. H. S.« kao suplement Ekonomsko-finansijskog dijela za g. 1923. prema slijedećem programu:

Pregled polit.ekon. stanja Kraljevine S. H. S.

Poljoprivreda, zadrugarstvo, šumarstvo, rudarstvo, mineralna vrela, vođene snage.

Popis svih privrednih institucija i udruženja u Kraljevini.

Pregled stanja bankarstva, industrije i trgovine.

Dodatak i korektura popisa banaka, industrijskih poduzeća i veletrgovaca.

IV. dio Almanaha: »Eksport-Import S. H. S.« izaći će iz štampe krajem 1923. god.

IV. i V. dio činit će II. kompletan svezak Almanaha. Cijena V. dijela u pretplati Din 125.—, cijena IV. dijela odnosno II. kompl. sveska biće određena kasnije.

I. kompl. svezak »Almanaha S. H. S. (I., II. i III. dio) šalje se uz pouzeće za Din 160.— u mekanom te Din 185.— u tvrdom povezu plus poštarina.

Ovom prilikom molimo sve privredne institucije i udruženja u zemlji, koja nam još nisu poslala svoje podatke za g. 1923., da nam ih čim prije pošalju.

Veleindustrijalce i veletrgovce umoljavamo, da dadu za 1923. g. svoje oglase. Tarifa oglasa od $\frac{1}{16}$ do 1 strane: 100, 150, 250, 450 i 800 dinara. Isplata nakon primitka pokusnog otiska.

Adresa Glavnog Uredništva Almanaha: Zagreb, Masrovska 30.

Knjige privrednog sadržaja.

Izdanja Jugoslovenskog Lloyda d. d. u Zagrebu.

Joso Lakatoš: Industrija Dalmacije Din 15.—. Ova knjiga i knjiga Industrija Slovenije, serije Industrija naše države, koje će pisac postupno izdati i u kojoj će seriji izići još slijedeći svesci: Industrija Bosne — Industrija Hrvatske i Slavonije — Industrija Srbije i Industrija Vojvodine, prikaz su industrija u pojedinim našim pokrajinama, uvjeta, prilika i razvoja istih, a ujedno su i pouzdani adresari nabavnih vrela.

Joso Lakatoš: Industrija Slovenije, prikaz cjelokupne slovenačke industrije, Din 25.—.

Stanislav Kukla: Kako valja čitati bilance? Prikaz i kritika sastava bilance, upozorenja na načine, kao i konkluzije do kojih dovode iznešene cifre i stavke, Din 15.—.

Dr. Vladimir Njegovan: Naša kemijska industrija, kratki prikaz ove industr. grane, Din 8.—.

Dr. V. Belošević: Politička ekonomija, kratka uputa u sistem. Din 20.—.

V. Pavlaković: *Industrija Jugoslavije*, II. svez. Jugoslav. Kompas, Din 150—. Finansijski prikaz naših industrija, rav. vijeća, bilance, podaci itd.

Trgovački Kalendar Jugoslovenskog Lloyd-a za 1923. (latinicom) Din 25—. Kalendar sadržaje oko 10 zakona, mnoštvo propisa, uputa i podataka za privredu.

Pavao Čulić: *Nauka o knjigovodstvu u opće, te trg., industr. i bank. poduzeća napose*, Din 150—. Ovo će djelo opsezati oko 500 strana i bit će potkrepljeno obilnim primjerima i tabelama. (Predbilježba se prima unapred.) Doštampava se u travnju 1923.

Ing. M. Vladen i Ljubomir Hadžić: *Nauka o robi*. Za upotrebu u nižim trgov. i obrt. školama, kao i za trgovce, obrtnike itd., Din. 30—.

Joso Lakatoš: *Narodna statistika*, Din 25—. Prikaz o gustoći i porastu žitelj. o rasprostranjenju Hrvata i Srba u Hrvatskoj i Slavoniji.

Dušan P. Letica: *Porezna reforma*, Din 3—.

Gjorgje Vučković: *Pogled na reformu neposrednih poreza*, Din 3—.

Zakon o trgov. ugovoru između Kraljevine SHS i Njemačke. (Hrvatski i njemački tekst.) Din 6—.

Zakon o državnom savjetu, njegovo razdijeljenje u sekcije i članove, Din 5—.

Gornje cijene vrijede, ako se djela preuzmu u Zagrebu, Marovska ul. 21. ili u knjižarama. Ako se knjige dostave poštom, plaća se za djelo Din 2.50 do Din 5— više za poštarinu ili pouzetsbinsku pristojbu. Knjižari dobivaju knjige uz u običajeni popust.

Upozorenje.

Doštampane su knjige Dr. Levaković: *Dendrometrija* i Dr. Nenadić: *Računanje vrijednosti šuma*, te se mogu naručiti kod Jugoslovenskog šumarskog udruženja u Zagrebu, uz cijenu od 78 Din (sedamdeset i osam) po knjizi.

Udruženje šalje knjige svakom preporučeno, ne računajući posebno poštarinu.

Kako su ove knjige svojim sadržajem i obradom potupno postigle svrhu, kojoj su namijenjene, to se preporuča članovima, da ih što prije naruče, jer je naklada istih vrlo malena, a potražba velika.

Novac se šalje unaprijed.

Umoljavaju se svi, koji budu knjige naručivali, da na doznačnici, kojom šalju novac, naznače točnu adresu kamo se knjiga ima poslati.

Ujedno valja naznačiti, za koju se knjigu novac šalje.

Adrese i dopise valja čitljivo pisati, da se izbjegne nepotrebnom dopisivanju i troškovima.

Šumska industrija i trgovina.

Svjetsko drveno tržište u godini 1922.

(Svršetak.)

Švicarska.

Površina šuma u Švicarskoj republici iznosi 939.223 ha, što čini 22·7 % cijele površine. Od toga su državne 4·5 %, općinske 68 % i privatne 27·5 %. Crnogoričnog drveta ima 70 %, bjelogoričnog 30 %. Godišnje se siječe 2.570.000 m³ = 2·7 m³ po ha. To je vrlo malo i radi prirasta iskazanog po pokusnim postajama, kao i radi potreba zemlje.

Prema Endresu iznosio je uvoz

1910—1913:	837.000 m ³ ,	889.000 m ³ ,	870.000 m ³ ,	696.000 m ³ .
prema izvozu	96.000 "	94.000 "	92.000 "	120.000 "
dakle više uvezeno	741.000 "	795.000 "	778.000 "	576.000 "

Švicarsko šumarsko udruženje izradilo je 1920. spomenicu, u kojoj naglašuje potrebu i način povišenja produkcije drveta; tu je prikazano, da bi se produkcija mogla povećati boljom izradbom i povećanjem prirasta.

Ratna konjunktura omogućila je veći izvoz drveta iz Švicarske; tako je godine 1920. izvezeno 2,172.383 q u vrijednosti od 65.302.000 fr., 1920. g. uvezeno 3,734.121 q u vrijednosti od 74.908.000 fr., razlika 1,561.738 q u vrijednosti od 9,606.000 fr.

Ta je konjunktura brzo prošla i drvo je ostalo za vlastite potrebe. Tako je godine već 1921. izvezeno 675.587 q u vrijednosti 16,268.000 fr., 1921. godine uvezeno 3,367.518 q u vrijednosti 41,913.000 fr., razlika 2,691.431 q u vrijednosti 25,645.000 fr.

Prije rata otpadalo je od cjelokupnog uvoza na Njemačku 44·1 %, Austriju 26·6 %, Francusku 10·7 %, Italiju 3·7 %, ostale države 14·9 %.

Prema tome je Njemačka bila glavni uvoznik za Švicarsku. Poslije svjetskog rata narasle su potrebe Njemačke radi reparacija i njemački izvoz je gravitirao najviše u Italiju, Francusku, Belgiju i Englesku. Uslijed toga je znatno pao njemački uvoz u Švicarsku. Tako je 1922. godine Švicarska uvezla iz Njemačke 69.044 q rezanog drveta, 57.083 ogrevnog i 21.354 drveta za celulozu, dakle 147.481 q prema 635.200 q god. 1913. Naknadu nalazi Švicarska na istoku t. j. u Austriji, Jugoslaviji, Poljskoj i Rumunjskoj.

Cijene okruglog drveta su u zadnje vrijeme znatno poskočile. Prema dražbama, održanim koncem godine u kantonu Aargau postignute su n. pr. cijene za omorikovo drvo srednje cijene

stablo	1922/23	1921/22	1918/19	1911/12
0·51—1·0 m ³	41·49 fr. prema	33·24	67·50	30·76
1·50—2·0 "	50·66 "	39·07	77·50	35·15
2·0 — "	58·77 "	42·82	82—	38·62

Francuska.

Površina šuma u Francuskoj (bez kolonija) porasla je nakon sklopljenog mira 28. juna 1919. s 9,886.701 *ha* za okruglih 500.000 *ha* (Elzas-Lotharingija i Saarska dolina). S time se je bilansa drvne trgovine Francuske donekle popravila, ali ostaje još uvijek u punoj mjeri pasivna.

God. 1913. iznosio je uvoz 203,800.000 fr. prema izvozu od 72,400.000 fr., ili 1912 u tonama uvoz 1,783.000, izvoz 1,188.000; pasivnost je dakle iznosila 131,400.000 fr. dot 595.000 tona.

Uvozne zemlje na drvetu bile su prije rata za Francusku: Rusija s Finskom, Njemačka i Rumunjska. U zadnjih 10 godina se je uvoz iz Rusije povećao, iz Švedske, Amerike i Austro-Ugarske smanjio (Endres).

Najviše se uvozilo rezanog materijala i dužica, a izvozilo okruglog drveta, rudničkog i želj. pragova. Potreba je iznosila (prema Endresu) god. 1911. 1. tvorivo drvo: a) vlast. produkcija 6,712.000 *m*³, b) višak uvoza 3,326.000 *m*³; ukupno 10.038.000 *m*³; 2. gorivo drvo: a) vlast. produkcija 16,791.000 *m*³, višak izvoza 182.000 *m*³; razlika 26,647.000 *m*³.

Prema tome je pokrivala na tvorivom drvetu 33-2%, a od cjelokupne potrebe na drvetu 11-8% uvozom. Gorivog drveta je imala dosta pa je preostajalo još i za izvoz.

U godini 1922. došla je na prvo mjesto kao uvozna država za Francusku Švedska, iza nje Finska i Čehoslovačka, manje Rumunjska, Poljska, Jugoslavija, Njemačka, Švicarska i Amerika. Izvoz iz Njem. Austrije bio je otežčan francuskom uvoznom carinom, koja je bila mnogo veća za Njem. Austriju nego n. pr. za Rumunjsku, Poljsku, Čehoslovačku i Jugoslaviju. Tako se je n. pr. za vagon drveta iz ovih poslednjih zemalja plaćalo 100—175 fr. carine, a iz Njem. Austrije 400—700 fr., čemu je još pridola u zadnje vrijeme povišica želj. tarife i izvozne carine u Nj. Austriji (Holzmarkt 1922 br. 100).

Italija.

Šumskoj površini Italije, koja je prije rata iznosila (1913.) 4,646.000 *ha* == 17-6% cijele površine, ima se još pribrojiti šumska površina Istre i Gorice te Južnog Tirola (oko 1,215.000 *ha*).

Šume su preko 50% u gorju, oko 7% nizinske, a ostale na brežuljcima. Prirast šuma je u prispodobi s drugim zemljama dosta malen. Potrošnja drveta iznosila je prije rata 1. tvorivo drvo: vlastita proizvodnja 1,500.000 *m*³, uvezilo se oko 4,338.000 *m*³, ukupno 5,838.000 *m*³. 2. gorivo drvo i drv. ugljen: vlastita proizvodnja 11,100.000 *m*³, uvoz 630.000 *m*³, ukupno 11,730.000 *m*³. God. 1912. iznosio je uvoz 1,423.000 tona u vrijednosti 138,400.000 lira; u predratno vrijeme iznosio je cjelokupni uvoz preračunat u oblovinu 3,900.000 *m*³. (Endres.)

Prema tome je Italija bila prije rata importna država, koja je uvozila po prečno oko 1,400.000 t. 75% od toga uvozila je iz Austro-Ugarske monarhije, 13% iz Amerike, Uvezilo se ponajviše rezanog materijala; tako je n. pr. omjer pojedinih sortimenata god. 1911. iznosio: 168.724 *t* okruglog, 1,317.841 *t* rezanog drveta, a 19.095 *t* dužica.

Iz Austrije se uvozilo poglavito borovina i smrekovina, iz Slavonije hrastovina, iz Gorskog kotara jelovo građevno drvo, iz Bosne meko građevno drvo i rezani materijal (oko 40% izvoznog drveta iz B. H. išlo je u Italiju).

Kada je uslijed rata Italija bila odrezana od svojih glavnih liferanata (uvozilo se samo 10% predratne količine), a potrošnja je na drvetu porasla uslijed vojnih potreba, bila je prisiljena najveći dio potreba pokrivati iz svojih šuma, što je dovelo mjestimice do velikih devastacija.

Računalo se, da će poslije rata porasti uvoz u Italiju; međutim se dogodilo baš obratno. Uvoz je znatno opao. Uzroci su dijelom u tome, što je priključkom novih zemalja s 28% šumske površine proizvodnja drveta znatno porasla, a dijelom u unutarnjim prilika, uslijed kojih su smanjene potrebe na drvetu.

U 1922. nastao je naime pad tal. lire, uslijed čega je tražen izlaz u kupovanju stranih deviza, što je ovima još više podignuo tečaj na štetu domaćeg novca. To se je u obrnutom omjeru odražavalo na svim tržištima, pa i na tržištu drveta. Tako je drvo, koje je još sredinom ljeta stajalo oko 190 lira, poskočilo u septembru na 270 lira. Unutarnja nesređenost, borbe stranaka, hiperprodukcija činovništva, neuravnoteženost budžeta itd. djelovalo je nepovoljno na drveno tržište. Uz to se je pojavila nestašica novca i nezaposlenost u svim granama. Građevna djelatnost je unatoč velikih potreba mirovala, te je potražnja na građ. drvetu bila minimalna; isto je i s brodogradnjom, koja je prije rata apsorbirala velike količine drveta, te je poslije rata uslijed velikog prirasta dobivenih brodova tako reći posvema prestala. Nešto veću živahnost pokazala je samo industrija pokućstva, koja je prije rata radila za izvoz, ali je poslije znatno nazadovala. Potrebe stolarske pokrivaju se sada većim dijelom u zemlji; šume Tirola i ostalih na novo pridošlih dijelova bivše monarhije imadu naime vrlo dobrog drveta za te svrhe.

Uza sve to dolazi još i velika množina drveta, dana Italiji na ime repašacija tijekom 1922. To se drvo nalazi kraj Verone, odakle se rasprodaje uz vrlo nisku cijenu, koja je uz ostale navedene prilike djelovala, da su cijene drveta u decembru opet pale.

Ipak su još u tom mjesecu kupljene dosta velike zalihe uz prilično veliku cijenu, a u nadi, da će nova fašistička vlada uvesti središnje odnose te će svi poslovi opet oživjeti. (Okupacija njemačkih industrijalnih predjela po Francuskoj imala je međutim neugodan odjek u Italiji, te su uslijed nestašice ugljena mnoga poduzeća zatvorena, a očekivano oživljenje poslovnog života nije nadošlo, te nagomilana roba uzalud čeka kupce). (Holzmarkt 1923. br. 20.)

Kao liferanti za talijansko tržište dolaze u obzir uz spomenute već zemlje bivše monarhije, što su pripale Italiji, u prvom redu:

1. Njemačka Austrija i to onaj dio Koruške, što lezi neporedno uz Granicu. U toj državi tužili su se eksporteri na velike neprilike radi velike tarife i carine; drvo se je uz to radije prodavalo u Njemačku radi promptne isplate, dočim se je u Italiji trebalo čekati dulje vremena na isplatu obveza. Stručni listovi se tuže, da je Italija za njih posvema izgubljeno tržište.

2. Jugoslavija, odakle se rado traži naročito jelov materijal većih dimenzija i bukove daščice za voćne sanduke te drveni ugljen. Radi blizine i pada dinara može se jugosl. drvo lahko natjecati s rumunjskim, koje radi velike udaljenosti mora prije ili kasnije izgubiti talijansko tržište. Jugoslovensko drvo se nudi na talijanskoj granici po 200—21— lira (Holzmarkt).

Jugoslavija.

Drvo je u našoj državi eminentno izvozni artikl. Za sada su nam poznati samo podaci iz prvog polugodišta 1922. ali po zbroju cjelokupnog izvora godine 1919., 1920., 1921. i $\frac{1}{2}$ god. 1922. stoji na prvom mjestu drvo (onda: kuruz, meso, goveda, svinji itd.).

Cjelokupni izvoz drveta kretao se je:

		1919		1920		1921
drvo	44.000 t	19,000.000 Din	—	317,400.000 Din	—	199,000.000 Din
tanin	6.518 „	4,446.000 „	5.945 t	25,000.000 „	4.653 t	9,900.000 „
			¹ / ₂ 1922			
			—	252,000.000 Din		
			1,682.000 t	6,000.000 „		

Od toga je izvezeno u god. 1920.:

	1920	1921
U Italiju	272,000.000 Din	135,000.000 Din
„ Austriji	32,000.000 „	23,000.000 „
„ Gršku	6,000.000 „	8,000.000 „
„ Švicarsku	2,000.000 „	2,000.000 „
„ Francusku	9,000.000 „	5,000.000 „
„ Englesku	1,000.000 „	3,000.000 „
„ Njemačka		5,000.000 „
„ Mađarsku		4,000.000 „

Jakost izvoza po vrijednosti nije sasvim točna, a po količini nam nedostaje. Vrijednost se je naime bilježila po prijavljenim deklaracijama stranaka. te se je od prijavljene vrijednosti morala ustupiti državi $\frac{1}{3}$ deviza, radi čega su. izvoznici prijavljivali manju vrijednost. Ova činjenica ukazuje potrebu reorganizacije privredne izvozne statistike.

U pogledu izvoza dolazi za nas u obzir u prvom redu Italija. Naša je država posvema preuzela onu ulogu, koju je prije rata imala u tom pogledu Austro-Ugarska monarhija. To je tim razumljivije, što su zemlje, koje su sačinjavale najveći dio toga izvoza, danas sastavni dijelovi naše države, dakle Slovenija, Hrvatska i Bosna.

Uslijed okolnosti, koje smo imali prilike opetovano iznijeti u ovom prikazu drvnog tržišta, zauzeli smo na talijanskom tržištu i onaj dio izvoza, što su ga nekad imale ostale austrijske zemlje, koje su našle novo tržište za svoje drvo poglavito u Njemačkoj.

U 1922. godini smo poglavito izvozili u dosadašnje zemlje, a osvojili smo i neka nova tržišta. Hrastovu građu je tražila Belgija, Holandija i Engleska, meku građu te bukov rezani materijal i parenu bukovinu Italija, Španija i Francuska, hrastove dužice i građu Francuska, bukove dužice Italija, Španija i Grčka. Dosta se izvozilo i u južne krajeve naročito u Egipat.

Izvoz bi se bio jače razmahao te osvojio i druga tržišta, da nije sa strane države bilo zapreka, koje su se očitovala u rdavoj finansiskoj, trgovačkoj i sa-

obraćajnoj politici. O tom je bilo dosta govora u javnoj i stručnoj štampi, te spominjemo samo: loš saobraćaj i nestašicu vagna, rdavu tarifalnu politiku, pravnu nesigurnost, fluktuaciju valute i nespretnu carinsku politiku. O svemu tome je bilo opširno govora u ovom listu pa upozorujemo na rad VI. sekcije J. S. U., koja je u tim pitanjima izradila opširne predstavlke.

Nova godina je počela pod dobrim auspicijima radi devalvacije valute, koja konvenira izvozu. Samo što ta okolnost na drugoj strani diže cijene živčanim namirnicama, dakle proizvodne troškove.

Državna bi uprava morala dobro proučiti iznesene predloge te svoju privrednu politiku tako udesiti, da se izvoz pospiješi te osvojimo još i nova tržišta za veliko blago svojih šuma.

Ing. Marinović.

Bilješke.

Gosp. šumarski fakultet u Zagrebu.

Već u više navrata do sada iznosilo se, kako je malen broj studenata na šumarskom fakultetu razmjerno prema drugim fakultetima. Tome ima više rzuoka, a jedan od tih će odmah biti jasan i iz dolje navedene statistike.

Ako promotrimo broj studenata, koji su se upisali na ovaj fakultet 1921/22 u I. semestar, te koliko je od ovih ostalo god. 1922/23 u III. semestru, jasno je odmah, da je broj upisanih na početku studija već nakon godine dana bio za 30% reduciran. Taj broj tečajem studija do VIII. semestra konstantno pada samo u manjem razmjeru.

Tako je bilo upisano:

	I. sem.	III. sem.	V. sem.	VII. sem.
1921./22.	68	31	31	27
1922./23.	41	47	30	30

Da studenti bježe s ovog fakulteta već u prvoj godini, uzrok je među inima opsežno i teško gradivo, koje sobom vuče i redovito pohađanje predavanja. Ovo pak mnogima već radi materijalnih neprilika pojedinaca nije moguće. Ako se još k tomu uoči državna pomoć studentima u formi stipendija i to ove godine razmjerno prema prošloj godini, jasno je, da će upis na ovaj fakultet i dalje iz godine u godinu opadati.

U prošloj godini bilo je ukupno na ovom fakultetu 50 državnih stipendista, a ove godine reduciran je taj broj na 14.

Obzirom na gore spomenuto, da je obligatan boravak slušača šumarskog fakulteta u Zagrebu radi pohađanja predavanja i obligatnih ekskurzija, te da preko 90% apsolviranih šumarskih inženjera stupa u državnu službu, nema opravdanja takova redukcija državne pomoći, koja će sobom povući još veći nazadak broja slušača ove važne privredne grane.

—id.

Čitaonica u Šumarskom domu.

Šumarski krugovi u Zagrebu osjećali su već davno potrebu češćeg dodira i izmjene misli tako međusobno kao i s društvenim članovima šumske trgovine i industrije. Takovo je sastajanje bilo nemoguće sve dotle, dok je velika dvorana Šumarskog doma pripadala fakultetu.

Pošto je sada velika dvorana predana natrag društvu, sazvalo je predsjedništvo udruženja zagrebačke članove J. Š. U. na dogovor o načinu toga sastajanja. Tu je odlučeno, da se osnuje čitaonica, koja će listove i časopise, što ih dobiva društvo u zamjenu, upotpuniti te staviti dnevno na raspolaganje članovima.

Uz to će se održavati tjedni sastanci, po mogućnosti i predavanja, rasprave itd.

Za pokriće režijskih troškova (inventar, podvorba, svjetlo, novine itd.) ustanovljen je mjesečni prinos od 10 Din.

Do sada je upisano u čitaonicu oko 50 zagrebačkih članova J. Š. U.

Čitaonica je otvorena dnevno od 14—22 sati.

Tako je udovoljeno jednoj davnoj potrebi; nadamo se, da će ovaj korak udruženja mnogo učiniti na međusobnom zbližavanju i upoznavanju članova, kao temeljnom zahtjevu svakog zajedničkog rada.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Izvadak

iz zapisnika 3. sjednice J. Š. U. održane u Mariboru dne 25.—28. jan. 1923.

(Nastavak.)

Prelazi se na specijalnu debatu.

I. Opći dio.

1. Pojam šume i šumskog zemljišta.

Ugrenović: Definicija šume je nešto novoga, jer u prijašnjim zakonima smatralo se šumom sve ono, što je u katastru kao šuma unešeno. Pojam šume i kategorisanje spadalo je upće odredbe.

Produkcija drva ne mora biti kriterij za šume, jer ima i drugih proizvoda šume, koji su kadkada od veće važnosti, nego li je sama proizvodnja drva, kao n. pr. smola, listinac, brst, ispasišta. Naročito ovo posljednje je od velike važnosti radi velike površine ispasišta.

Ružić čita i predlaže svoju definiciju.

Čirković predlaže, da se spoje obe definicije, a sama stilizacija može se obaviti i poslije.

Prima se.

Kod druge točke: razdioba šuma primjećuje Ružić, da se šume javno-pravnih i privatno-pravnih korporacija ne mogu supsumirati pod istu točku.

Ugrenović: Mi smo to supsumirali s gledišta gospodarenja, da budu šume: 1. državne, 2. samoupr. tijela, 3. javno-pravnih korporacija, 4. priv. pravnih korporacija i priv. fizičkih lica. Pitanje odgovornosti vlasnika i posjednika prema šum. zakonu nije ovim projektom dovoljno određeno.

Prema bavarskom zakonu se kažnjavaju obojica. To bi načelo trebalo prihvatiti i u našem zakonu i metnuti ga u kaznenu odgovornost.

II. Dio.

Propisi šum. redarstvene naravi.

1. glava: a) krčenje, b) pustošenje, c) ponovno pošumljenje, d) zaštitne šume.

2. glava: t) šumski plašt, b) požarevi, c) zareznici i biljne bolesti.

Razvija se rasprava o krčenju šuma.

Ružić predlaže na prihvrat svoj tekst.

Prihvaća se time, da se kasnije kod stilizacije uzme na to obzir. (Obzirom na podmaklo vrijeme zaključuje se sjednica i nastavlja dne 26. I. 1923. ob $\frac{1}{2}$ 9. prijepodne.

Kod poglavlja o haračenju šuma, razlaže Ugrenović, kako je to komplikovana stvar, jer manjka jedinstvenost pojma. Polaže veliku važnost na to, da se taj pojam precizira. Čuvanje produktivne snage tla je glavni kriterij.

Dojković se slaže stime, da je tlo glavni kriterij pustošenja.

Miletić se ne slaže s tim tumačenjem, da bi jedini kriterij pustošenja šume bilo tlo. Šuma se sastoji iz tla i drvne mase. Pustošiti šumu znači pustošiti i tlo i drvenu masu. Tlo je stabilniji faktor šumske produkcije, a drvena masa je slabiji, fluktualni; upravo radi toga trebalo bi taj slabiji faktor više zaštititi i odredbe o haračenju prenijeti na drvenu masu.

Ružić se slaže s Miletićevim izvodima.

Lenarčić drži, da je slabljenje produktivne snage tla, glavni uzrok pustošenja šume.

Rohr drži ispravnom Ugrenovićevu definiciju, nu daje pravo i Miletiću.

Tlo se može i privremeno opustošiti, da bude prolazno neproduktivno, nu kasnije se može popraviti i pošumiti. S druge strane, ako šumu posiječemo nijesmo samo poharali tlo, nego i sastojinu. Drži, da bi trebalo i faktor drvenu masu zaštititi.

Čeović razlaže, da je privredni plan garancija za drvenu masu, koja ne spada pod policajne mjere, nego gospodarske.

Dojković drži, da šumu devastirati, znači odnijeti mogućnost, da je opet stvorimo. Ono, što nosi šumu, a to je tlo, treba učiniti nosiocem ideje. Stanje sječe ne može biti kriterij pustošenja. Pustošenje smije se vezati jedino o tlo.

Miletić ostaje kod svog razlaganja, te predlaže, da se to pitanje ventilira u šum. Listu, jer je od općeg značaja. On drži, da se baš prejakom prodromom, prebornom i oplodnom sječom može sastojina isharčiti.

Ružić svraća pozornost na mrazne doline, u kojima nije moguće podići šumu nakon sječe stare sastojine. Što više, on smatra i prevelike gole sječe za haračenje, ako onaj koji ih vrši i znade, da ne može pravovremeno dobiti sadnica. Svaki čin koji onemogućuje pošumljenje tla, je haračenje. Nakon

te rasprave usvaja se Ugrenovićeva definicija kao dobra; jedino je potrebno restringirati u toliko, da treba kazati, »ako je kultura nemoguća« a ne »ugrožena«.

Gospodarski momenti raspraviti će se u gospodarskom odjelu.

Kod rasprave o ponovnom pošumljenju navada Ružić, da je rok od tri godine prekratak.

Čirković: Načelno je pitanje, da li pošumljenje mora da bude, a rok to je sporedan detalj.

Govoreći o zaštitnim šumama navada Ugrenović, da nacrt u tom pravcu nije dobar. Relativnih zaštitnih šuma nema, treba napustiti razliku relativnih i apsolutivnih zaštitnih šuma.

Razvija se odulja debata o pojmu zaštitne i zaštitne šume.

Ugrenović polaže važnost na riješenje policajne strane pitanja, što sve spada pod zaštitnu šumu.

Ružić čita svoju definiciju zaštitne šume.

Ugrenović: Pojam pašnjaka na rubu vegetacije spada u policajnom pogledu u poglavlje o zaštitnim šumama, a u gosp. smislu u gospodarski dio.

Definiciju će trebati definitivno izraditi.

Nastaje pitanje tko ima inicijativu u pogledu proglašenja zaštitnih šuma; trebali to provesti ex officio ili prepustiti privatnoj inicijativi?

Ružić: Sam karakter šume kaže, da je to zaštitna šuma, a za zabranu treba to naročito proglasiti. Kod zaštitne šume je mjerodavan prirodni mo-
menat.

Rohr se slaže s Ružićevom definicijom, jer karakter zaštitne šume sama priroda određuje. U privrednom planu treba to konstatovati i time je pitanje riješeno.

Čmelik predlaže, da okružni šumar ima da izvidi sav teren i da proglasi sve šume zaštitnima, koje su takovog karaktera, pa bi taj princip trebalo unijeti u zakon.

Ružić: Zaštitna šuma je pod zakonom već sama po sebi.

Prelazi se na raspravu o šum. požarevima.

Ugrenović govoreći o šumskim požarima obrazlaže potrebu, da se šuma osigura i vanjskom zonom od palčza, što je n. pr. u franc. zakonu izraženo; drži, da je ta ustanova projekta dobra, pa se mora pridržati. U prijašnjem zakonu toga nije bilo, pa je to bilo od štetnih posljedica po šumu.

Ružić: Naglašuje važnost zakonskog regulisanja pitanja o gašenju požara. Ako se radnika tjera silom na gašenje treba mu dati otštetu; prema starom zakonu nema na to prava.

Nastaje rasprava o pitanju, tko da plati radniku otštetu, da li šum. vlasnik ili da mu se ista dade iz javnopravnih razloga. Gašenje je u javnom interesu, pa bi otštetu trebalo razdijeliti na državu i šumovlasnika.

Načelno se usvaja, da se otšteta dade, jer je to moderan i pravedan princip. Nadalje treba u zakon uvrstiti i oštećivanja plinom uz oštećivanja od zareznika, koje je poznavao i stari zakon.

III. Dio.

Gospodarenje sa šumama.

I. glava:

- a) dužnost izradbe i predlaganja gosp. osnova;
- b) sastav i odobrenje drvosječnih i ogojnih predloga;
- c) propisi o šum. služnostima;
- d) uživanje drva i nuzgr. užitaka u šumama drž., samoupr. tijela, opć. i seoskim;
- e) prodaja, sječa;
- f) izvoz.

II. glava:

- a) šumske zadruge;
- b) suvati;
- c) šumoviti pašnjaci.

Ugrenović: O pitanju potrajnosti dovoljno se raspravljalo u javnosti, pa nije važno i ovdje zalaziti detaljnije u to pitanje. Motivi razdiobe su isto poznati. Stoji na stanovištu, da se privatniku ne može braniti, da ne načine svoga kapitala, nu naravno uz održavanje policijskih mjera. To je moderno, savremeno gledište, koje mora da dođe do uvažanja. S druge strane treba sastavljati privredne planove, da se u njima to pitanje iscrpivo raspravi u svakom pojedinom slučaju. Gdje ima osnova, drži da su nepotrebnji godišnji drvosječni predlozi, koji ne znače drugo, nego zatrpavanje oblasti spisima. Lica obvezana na produkciju potrajnost ne trebaju predlagati god. drvosječnih i ogojnih predloga.

Nakon kratke debate tekst ostaje nepromijenjen.

Ružić: U nacrtu sekcije manjka prijava sječe. Za male šume je dobar taj sistem, pa moli — da se to uvaži i unese onako kako je to u Sloveniji uređeno.

Prima se stime, da to ima doći u provedbeni pravilnik.

Kod rasprave o servitutima Ugrenović je mišljenja, da to ne spada u šum. zakon, nu pošto su pravnici zato, treba taj predmet ovdje obraditi.

Ružić drži, da pitanje servituta spada u policijsko-gosp. dio zakona.

Ugrenović drži, da spada samo u gosp. dio.

Zaključeno, da se u projekt unesu samo osnovni principi.

Ugrenović: Izvoz šum. produkata nije smatran kao policijski momenat, nego kao gospodarski, pa je stoga razloga i uvršten u taj dio.

Ružić je protiv buletanja drveta, jer je to nemoguće provesti u Sloveniji, radi velikog broja malih posjednika.

Lenarčić moli, da mu se obrazloži potreba te mjere u Hrvatskoj, Slavoniji i Srbiji.

Ugrenović: To je pitanje proveniencije drveta kod nas neophodno nužno, radi velikih šumskih krađa.

To se može u slučaju potrebe primjeniti, nu gdje nema za to nužde, ne primjenjuje se. Ta je mjera neobligatna, dakle — prema potrebi.

Kod prinudnog puta treba vlasniku šume osigurati izvoz njegovih produkata, preko tudeg zamljišta. Nalazi, da je osnova u tom pogledu dobra pa treba ovo iz nje recipirati.

I pitanje šumskih željeznica treba supsumirati pod šumski zakon i po njemu postupati.

Gornja obrazlaganja se prihvaćaju u glavnom po predlogu sekcije.

IV. Dio.

- a) Unapređivanje kulture tla.
- b) Šumski fond; popularizovanje šumarstva.

Ugrenović razlaže, kako su za Kraš stvoreni posebni zakoni, nu drži, da to pitanje treba uvrstiti u šumski zakon, obzirom na velike Kraške površine i opći značaj Kraša.

Kod poglavlja o šumskom fondu ukazuje Ugrenović na njegovu važnost; spominje anomaliju, da su se do sada šumske štete privodile drugoj svrsi samo ne u korist šume.

Prihvaća se po predlogu sekcije.

V. Dio.

Šumska uprava.

I. glava:

- a) Uprava po kvalificiranim stručnjacima;
- b) Prava i dužnosti šumskog osoblja.

II. glava:

Uvađenje šumske uprave.

Kod rasprave o šumarskom osoblju Ugrenović razlaže, da to pitanje spada u posebni zakon, pa o njemu sada ne će ni raspravljati.

Čmelik je mnijenja, da za to pitanje treba izraditi poseban zakon, a ovdje samo u principijelnim pitanjima zauzeti stanovište i razraditi.

Pošto su u ovom dijelu načelne razlike između slov. podružnice i ostalih, ne upušta se odbor u raspravu, već će svaki izraditi nacrt za sebe.

VI. Kazneni dio.

Referišući o kaznenom dijelu izvađa Ugrenović, da je ovaj dio najlošije obrađen; i to pitanje treba najpomnije pretrresti.

Čmelik pledira za to, da se kod kazna uzme obzir na vrijednost oštećenog objekta; kazne ne bi nikako smjele biti fiksne.

Ugrenović naglašuje, da liberalni zakonodavni duh ostavlja sucu slobodan djelokrug.

Naglašuje princip, da se privatna lica ne smiju zatvarati radi administrativnih prekršaja.

Čirković konstatuje, da će zapljena biti potrebna, stoga šum. zakon mora biti u vezi sa kaznenim zakonom. Tamo će svakako biti predviđeno, što treba učiniti, ako krivac ne može da plati, pa će se prema tim odredbama imati stilizirati šum. zakon.

Ružić konstatuje, da je u projektu velik nerazmjer između kazne i koristi, koja proilazi iz prekršaja. Administrativni postupak vrše upravne vlasti, pa bi trebalo detaljno izraditi pitanje zapljene.

Ugrenović predlaže, da se detaljna izrada nacarta prepusti užem odboru, pa bi se tek onda moglo debatovati.

Čirković predlaže, da se izrada nacarta zakona povjeri gg. Ugrenoviću i Ružiću uz savjet pravnika; njihov elaborat da se umnoži i pošalje svima članovima uprav. odbora; koji da dade svoje mnijenje.

Udruženje će snositi troškove gg. Ružića i Ugrenovića prilikom njihovog puta u Zagreb ili Ljubljanu na dogovor i sravnenje svih nacarta.

Za rok predlaže: da se izradi do slijedeće sjednice, koja će biti koncem marta ili početkom aprila u Beogradu, gdje je najpodesnije mjesto, da se mogu saslušati i tamošnji stručnjaci.

Ružić upotpunjuje Čirkovićev predlog u toliko, da se zamoli Ministar Šuma, da istodobno sazove i drugu anketu u Beogradu uz sudjelovanje svih članova upravnog odbora Udruženja, (mimo onih koji su već izabrani).

Predlaže, da se najprije održi sjednica, a iza nje anketa.

Marinović predlaže, da Ugrenović i Ružić šalju na uvid i ocjenu pojedine dijelove, čim oni budu gotovi.

Čmelik upozoruje, da se odviše ne požuruje ova stvar, jer za valjanu redakciju treba dovoljno vremena.

Čirković isto nalazi, da forsiranje sa strane Ministarstva nije umjesno, jer ovaj zakon i onako ne će doći tako skoro u skupštinu u pretres.

Marinović upozoruje, da je stanovita brzina rada ipak potrebna, jer Ministarstvo treba neko vrijeme, da naš nacrt prouči i event. dopuni i izmijeni prije, nego li ga daje pred parlamenat.

Ugrenović stavlja predlog, da se Udruženje zauzme za to i da posreduje, da se Ružić riješi redne dužnosti za vrijeme, dok sastavlja nacrt.

Pošto Ugrenović i Ružić izjavljuju spremnost, da izrade projekt, uzima se to do znanja i zaključuje se, da slijedeća sjednica ima biti u Beogradu drugom polovicom aprila.

Marinović moli, da mu se elaborati privremeno dostave radi umnažanja.

Čmelik predlaže, da čim bude koje poglavlje gotovo, da se daje u štampu.

Ugrenović i Čirković su protiv toga predloga, jer je čitav zakon jedna organska cjelina, pa bi se eventualno mogla ukazati potreba, da se kasnije vrše neke nadopune u prednjim glavama, što je otešćano, ako bi ove već bile otštampane.

Čmelik moli izrađivače, da obavijeste predsjedništvo, kad će predvidno biti gotovi, da se prema tome uzmogne tačno ustvrditi termin sjednice.

Prima se, čime se zaključuje debata o šumskom zakonu.

Zatim se prelazi na raspravu o eventualijama.

Ružić referiše o danu, kad bi se imao održati skupština J. Š. U. u Ljubljani.

Predlaže datum 26.—30. VIII., jer je I. IX. otvorenje velesajma, iza toga bi se održale ekskurzije, za koje će trebati još izraditi tačan i detaljan raspored.

Marinović upozoruje na činjenicu, da su u Beogradu sjednice pojedinih sekcija održavane kad i sjednice uprave, što se je svojevremeno glavnoj upravi zamjeravalo, jer su mnogi u tujanj tratili vrijeme u gradu.

Ružić već sada predlaže, da se rad valjano organizuje. Predlozi, nacrti i sve ostalo, što dolazi pred zbor, treba da je tačno izrađeno, da sve teče svojim tokom, i da se pred zbor iznašaju već izrađeni predlozi.

Ružić predlaže, da bi bila zgodna ova razdioba vremena:

1. jedan dan sjednica Odbora;
2. jedan dan sjednica sekcija;
3. treći dan i dalje bilo bi pridržano za zbor.

Marinović pita, da li je potrebno dva dana za glavnu skupštinu; on bi bio za to, da se sekcijama dadu dva dana, a zboru samo jedan.

Nakon debate zaključeno je, da glavnu skupštinu treba predviditi sa dva dana, a sjednice sekcija mogu se održati i između pojedinih skupštinskih sjednica.

Detaljni raspored ima se još predložiti, raspraviti i ustvrditi.

Predsjednik Ćirković prekida sjednicu u jedan sat poslije podne.

3. i dan sjednice.

Marinović iznosi pitanje zakona o porezima.

Zaključeno zamoliti Lenarčića, da u određenom roku izradi predstavku na Minist. Finansija i razašalje članovima užeg odbora, izabranog u Dobrljinu. Oni će stvar proučiti i iznijeti na narednoj sjednici upr. odbora.

Prelazi se na Projekt zakona o eksproprijaciji velikih šumskih posjeda.

Ing. Rohr izvješćuje, da je uži odbor pretresao njegov projekt zakona i stavio svoje primjetbe, prema kojima će se izraditi definitivni nacrt.

Uzima se na znanje s time, da se nacrt izradi i razašalje svim članovima odbora te se uzme na pretres ili paralelno sa šumskim zakonom ili na sjednici iza toga.

Naredna točka dnevnog reda je Projekt kaznenog zakona, koji je dostavljen udruženju po Ministarstvu Pravosuđa.

Nakon kratke debate zaključeno, da se izradba mnijenja o tom projektu prepusti užem odboru, što izrađuje zakon o šumama te da paralelno s time sastave mnijenje i o projektu kaznenog zakona, u koliko se tiče šumarstva.

Zatim se primaju novi članovi:

a) redoviti:

Ivan Draščić, kot. šumar Split.

Oldrih Blahak, kot. šumar Hvar.

Ferdinand Slunski, kot. šumar Vrljika.

Gubenko Vasilije, kot. šumar Kistanje.

Hugo Nosal, kot. šumar Imotski.

Josip Barišić, kot. šumar Split.

Adam Babec, kot. šumar Šibenik.

Ivan Grakalić, kot. šumar Makarska.

Grakalić Ivan Ivanov, kot. šumar Mljet.
 Rakvin Zvonimir, kot. šumar Sinj.
 Ing. Ivo Šverko, š. inž. pristav Zagreb.
 Ing. Milan Radičević, š. inž. pristav Zagreb.
 Ing. Vlad. Jelenčić, šum. inž. »Slaveksa« Brod n. S.
 Ing. Jovan Hosu, šum. sav. Sarajevo.
 Ing. Rude Pipan, šum. inž. i. o. Bjelovar.
 Ing. Josip Jozić, šum. inž. Zagreb.
 Ing. Kuzman Odžić Milević, šum. inž. i. o. Mitrovica.
 Ing. Nikola Miljuš, sekretar gen. dir. šuma Beograd.
 Slavko Jovanović, protust. i. o. Mitrovica.
 Václav Hanzlovsky, drž. gozdar Gorje pri Bledu.
 Dr. Viktor Pfeifer, posjednik Maribor.
 Ing. Josip Stimec, Ljubljana.
 Dr. Drag. Trstenjak, vl. sav. Ljubljana.
 Ing. Viktor Novak, gozd. komisar Ljubljana.
 Anton Kofol, gozd. rač. svetnik Ljubljana.

b) pomagači:

Slušaatelji gosp. šumarskog fakulteta: Jovanović Slavko, Šerbetić Adolf, Mahovlić Josip, Haramija Viktor, Vujačić Dušan, Jovanović Jovan, Pošorn Josip, Helman Matja, Nedeljković Josip, Šter Milan, Dumić Krunoslav, Đulepa Mustafa, Rukavina Ivo, Torlić Ibrahim i Zarić Petronije.

c) utemeljači:

Red. član Valentin Mulej, pos. i lesni trgovac Lancovo.
 Družba lesnih trgovceva, Celje.
 Tvornica parketa i paropila, Zagreb.

Nadalje se zaključuje otisnuti 30.000 kom. listića za terminologiju i 300 kom. otisaka članka dr. Ugrenovića iz šum. lista o terminologiji.

S nekim ispravcima prima se na to Pravilnik fonda za glavnu skupštinu i Pravilnik o podružinama.

Marinović preporuča gg. članovima, da se zauzmu, kako bi podaci u ovogod. izdanju Almanaha kralj. S. H. S. u koliko se tiču šumarstva bili što tačniji, da jednoć već dođemo do tačne statistike.

Zaključuje se, da udruženje kao takovo ne će učestvovati u sabiranju materijala, ali se pojedini članovi odbora obvezuju za svoje pokrajine, da će podaci biti što tačniji.

Čita se podnesak prof. Veselya iz Sarajeva, kojim nudi udruženju, da preuzme u svoju nakladu tisak njegovog prevoda Hufnaglove knjige o uređenju šuma.

Nakon kratke debate konstatuje se, da su društvena srestva iscrpljena izdanjem knjiga prof. dr. Levakovića i dr. Nenadića i dok se ti izdaci ne pokriju, ne mogu se praviti novi.

Moralnu potporu za taj podhvat daje udruženje i preporučit će nabavku te knjige preko šum. lista svim članovima.

Dr. Ugrenovič iznosi nacrt o Pravilniku za redakcionni odbor.

Nakon odulje rasprave skida se ovaj predmet na predlog ing. Marinovića s dnevnog reda i odlaže za narednu sjednicu.

Marinović iznosi pitanje lugarske izobrazbe povodom predstavke slovenačkih posjednika.

Zaključeno pozvati VIII. sekciju, da na temelju dosadašnjih rasprava o tom predmetu stavi za narednu sjednicu konkretni predlog.

Konačno se povisuje cijena Agićevom Bilinstvu na 10 Din po komadu.

Pošto nije bilo više predmeta, zaključuje se sjednica u 12.30 p. p.

Zapisnik

IV. odborove seje Podružnice Ljubljana z dne 16. II. 1923.

Prisotni gg.: ing. Lenarčič st., ing. Rustia, ing. Obereigner, ing. Putick, Lang, ing. Pahernik, ing. Lah, ing. Travirka, ing. Božič, ing. Rudež, ing. Sonnbichler, ing. Ziernfeld, ing. Ružić, ing. Tavčar, ing. Odlasek, ing. Štrancer, ing. Sevnik.

Opravičili so se gg.: ing. Urbas, vlad. sv. Detela, Goederer, ing. Šivic, Petrič, Podlesnik, ing. Hržič, Dolenc.

Predsednik ing. Lenarčič st. ugotovi sklepčnost, pozdravi prisotne, otvori sejo ob 14.30 in da besedo tajniku.

Zapisnik predhodne seje je bil odobren. Tajnik ing. Ružić poroča, da se je vpoklic seje za nekaj dni zakasnil, ker je uprava bila zadržana z živahno delavnostjo in je hotela priti pred odbor z izgotovljenimi predlogi.

Predvsem mora omeniti v vsakem oziru uspelo prireditve seje Glavne uprave v Mariboru v dneh 24.—28. januarja t. l. Ta seja je izvršila veliko koristnega dela. Sprejela je pravila Podružnice, ki smo jih že predložili Pokrajinski upravi v odobritev in ki bodo natisnjena v »Šumarskem listu«. Obravnavalo se je vprašanje novega šumskega zakona in zakonskega načrta o agrarni reformi v šumah. Deputacija kmečkih šumskih posestnikov iz Pohorja (pod vodstvom g. Podlesnika), ki je prosila pomoči Udruženja v vprašanju otvoritve šumarske šole v Mariboru ter za čimprejšnjo ublažitev agrarne reforme za kmečka gozdna posestva, je napravila globok vtis, ter je dobila zagotovilo, da je stremljenje Udruženja identično s stremljenjem teh vzornih naših kmetov. Tudi prireditvena in ekskurzijska stran te seje je kljub pozimnemu času uspela nad vse pričakovanje, za kar se je Uprava posameznim požrtvovalnim prirediteljem pismeno zahvalila. (Pritrjevanje.)

Glavna uprava je potrdila tudi pravila za fonde za drevesnice, za propagando in za skupščine ter je pristala na sklenjeno likvidacijo volila družbe »Sava«, ki jo je na podlagi sklepa odborove seje uprava tudi že izvršila.

Sestanek o vprašanju prireditve Glavne skupščine Udruženja v Ljubljani se je vršil ob veliki udeležbi interesentov dne 30. decembra pri Direkciji šum. O tem podrobneje pri dotični točki dnevnega reda.

Razen teh poslov pa je uprava v tem času rešila vse tekoče posle, med temi nekatere načelne važnosti. Za dne 2. januarja je Glavna uprava sklicala sejo I. Odseka rada v Zagreb, na kateri se je obravnavalo o načrtu zakona o šumah. O istem predmetu je v dneh od 9. do 18. decembra razpravljala že po-

sebna anketa pri Ministrstvu Šum in Rudnikov v Beogradu, na kateri anketi so s strani naše Podružnice sodelovali predsednik, tajnik in g. dr. Trstenjak, ter so si pridržali izdelavo posebnega načrta. Naši člani se seje v Zagrebu niso mogli udeležiti, ker niso dobili v roke zakonskega načrta in tudi radi potnih stroškov. Uprava pa je poslala za sejo pismeno izjavo naših članov, ki je v splošnem bila tudi uvaževana. Naše stališče je znano ter gre med drugim za tem, da se ohrani sistem v strokovnih stvareh neodvisnih referentov pri javnih oblastvih za splošni nadzor šum ter da bode Ministrstvo Šum in Rudnikov v vseh šumarskih stvareh najvišje oblastvo v državi.

Sedaj pa je le vprašanje, ali naj pri tem brezpogojno vstrajamo ali ne. Na predlog predsednika se sklene, to vprašanje končno premotriti ob predložitvi končnega načrta, ki ga po naročilu Glavne uprave izdelujeta gg. prof. dr. Ugrenović in ing. Ružić; želeli pa je, da se obe stališči zedinita.

Nadalje je v tem času Uprava zavzela stališče v vprašanju organizacije uradov za agrarne operacije, kakor je bilo objavljeno v listu.

Uprava je dalje intervenirala pri Finančni delegaciji radi nepravilnega načina odmerjanja davkov za gozdna posestva v mariborskem in drugih okrajih, ker se pri oblastvenem določevanju čistega donosa šablonsko odreja postavka stroškov brez ozira na oddaljenost gozdov in na material s 30%! — O tem vprašanju se je razvila debata in se sklene, napraviti posebno spomenico, katera naj opozori merodajne činitelje posebno na nepravičnost pri odmerjanju t. zv. vojnega davka. Za podlago se vzame enostavno dohodek dotičnega davčnega leta, od katerega se odšteje nominalna vrednost dohodka iz leta 1914 in se vsa ta diferenca računa kot vojni dobiček. Krivica leži v tem, da se razlika valute pri tem nikakor ne upošteva, katera pa je ogromna. N. pr. če je nekdo imel leta 1914 10.000 K dohodka, v letu 1920 pa 900.000 K, plača sedaj t. z. vojni davek od 890.000 K, namesto, kakor bi bilo pravilno, le od 900.000 — 10.000 krat 80 je 100.000 K!

Dalje je uprava zavzela stališče glede organizacije gozdarskih šol in predložila obširen referat Glavni upravi. Predvidena je dveletna šumarska šola, s sprejemnimi pogoji za redne obiskovalce nižja srednja ali popolna meščanska šola, za izredne (kmečke) pa ljudska šola in sprejemni izpit, dalje še nadaljevalna enoletna šumarska šola za tiste absolvente, ki so z uspehom končali šumarsko šolo in najmanj dveletno prakso ter se želijo usposobiti za upravljanje malih in srednjih šumskih posestev. G. Lang pozdravlja solucijo glede šumarskih šol, je pa tudi za osnivanje zimskih tečajev za ljudstvo v vseh važnejših krajih, kakor je že z najboljšimi uspehi izpeljano na Češkem; ugovarja pa ideji nadaljevalnih šol, ker da so nepotrebne. Ing. Ružić omenja svoj širši predlog, naj bi J. Š. U. izdelalo tudi splošni načrt zakona o šumarskem šolstvu, v katerem naj bi se vpoštevalo vse od najvišjih šol do ljudskih tečajev. O obeh predlogih se je debata odložila do časa, ko pride detaljni predlog do obravnave.

Tajnik poroča dalje, da je podružnična uprava intervenirala pri raznih uglednih gospodarskih korporacijah, da se tudi njo upošteva pri obravnava h o splošnih gospodarskih vprašanjih, na kar so prispeli zadovoljivi odgovori.

Nadalje se je uprava zanimala za osnutek kazenskega zakona, v kolikor se nanaša na šumarstvo. Zadeva se bode rešila na prihodnji seji Glavne uprave.

Zahvala Zavoda za šumske pokuse v Zagrebu za odstopljene knjige se je vzela na znanje. — Odpoved odbornikov gg. ing. Hrziča in F. Petriča, ki vsled oddaljenosti ne moreta prisostvovati odborovim sejam, se je vzela na znanje.

Prošnja g. prof. Ugrenovića za pomoč pri zbiranju učnega materiala za Stol'co za uporabo šum na vseučilišču v Zagrebu se je rešila na ta način, da Podružnica pisмено povabi vse v poštev prihajajoče lesne industrije in obrti v Sloveniji, naj pošljejo omenjeni stolici modele, slike in popise svojih produktov neposredno v Zagreb.

Na prošnjo se odstopi 9 starih koroških koledarjev Direkciji šum v Ljubljani. — Prošnje podpregl. fin. kontr. v p. Friderika Ščitarja (govori slov., hrv., nemško in italijansko) iz Maribora-Novavas, Livadna ulica št. 5, za preskrbo kakšne službe odbor ne more pretresati, ker to po pravilih ne spada v delokrog Podružnice.

Nato poroča tajnik o prošnji absolventov visokošolcev, naj bi se Podružnica zavzela za to, da se njih prošnje za namestitev v državni službi hitreje rešujejo. Bila je soglasno sprejeta nastopna *resolucija*, ki jo je potom Glavne uprave predložiti Ministrstvu šum in Rudnikov:

»Podružnica Ljubljana J. Š. U. je na odborovi seji z dne 16. februarja 1923 v Ljubljani na prošnjo prizadetih članov razmotrivala pereče vprašanje velikega pomanjkanja kvalificiranih šumarskih strokovnjakov v naši državi. Pridobivanje usposobljenega upravnega osebja pomeni danes ravno toliko kakor razvoj našega šumarstva in vsak državni izdatek v to svrhu se bo državi večkratno vračal že v dohodkih, brez ozira na vzgojno in zaščitno delo.

Da se pridobivanje osebja kolikor mogoče pospeši, je potrebno, da bi državna uprava poskrbela predvsem za to, da se absolvirani šumarski inženjerji *tako* nastavijo na dobro urejenih velikih posestvih v prakso, da bi tako čimprej zadostili pogojem za polaganje praktičnega državnega izpita.

V tem oziru pa je odbor Podružnice na žalost moral konstatirati, da se je na za to merodajnih mestih doslej ravnalo ravno nasprotno tej nujni potrebi, to je, da se naše Ministrstvo ni poskrbelo, da se z budžetom omogoči absolventom takojšen nastop prakse pri urejenih državnih šumskih upravah. Z druge strani pa ležijo prošnje takih absolventov — vsaj iz področja Podružnice — po pol leta in še več pri Ministrstvu šum in Rudnikov nerešene! — S tem se škoduje ne le zgoraj omenjenim vitalnim interesom našega šumarstva, ker nam preti za prihodnost nevarnost še večjega pomanjkanja strokovnjakov posebno v državni službi, temveč se mladim absolventom vzema veselje in se jih žene v obup. —

Vsled teh škodljivih razmer je odbor soglasno sklenil, potom Glavne uprave predložiti Ministrstvu šum in Rudnikov nastopno

RESOLUCIJO:

1. Podružnica Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja nujno *na*proša Ministrstvo šum in Rudnikov, da vložene prošnje absolventov šumarskih inženjerjev rešuje *hitno* in da prosilce nastavlja na takšnih šumskih upravah, kjer jim bo omogočeno dobiti čimboljšo prakso, potrebno za polaganje praktičnega izpita za samostojno vodstvo šumskega gospodarstva;

2. Ministrstvo šum in Rudnikov se nadalje naproša, da poskrbi za to, da se v *budžetu* osigura *takošnje sprejetje v prakso* vseh absolviranih šum. inži-

njerjev v bližnji prihodnosti v krajih in na mestih, kjer bodo imeli možnost vsestranske dobre prakse tako, da bodo v sicer kratkem času 1 leta, skrajšanem ravno vsled pomanjkanja kvalificiranega osebja na ta minimum, mogli z uspehom položiti omenjeni izpit.¹

Nato poroča blagajnik o tekočih prejemkih in izdatkih. Nekaterim članom je uprava poslala prošnjo, da se priglasijo za člane utemeljače ali dobrotvore. Na okrog sto domačih tvrdk je bil poslan poziv za oglašanje v listu, a brez uspeha. — Prihodnji številki Šumarskega lista bodo priložene položnice za plačilo članarine (50 Din) ter prosi, da članarino vsi člani takoj vplačajo, ker je tudi v pravih predpisano, da se mora članarino plačati v prvem četrtletju vsakega leta. Omenja pritožbe nekaterih članov, ki se jih je uvrstilo proti njih volji v kategorijo pomagačev, čeravno po pravih imajo pravico, da lahko postanejo redni člani. Odbor pooblašča upravo, da to zadevo reši sporazumno z Glavno upravo.

Odbor je nato odobril poročili tajnika in blagajnika v celoti.

K četrti točki dnevnega reda »naše stališče napram načrtu zakona o neposrednih davkih« izvaja referent ing. Lenarčič st. potem, ko je predal predsedstvo podpredsedniku ing. Rustiji, da je naše stališče v glavnem zapopadeno v že publicirani izjavi v »Šumarskem listu«. On ima zbranih več obširnih izjav k temu predmetu, ki se pa vse pečajo bolj s tehnično stranjo tega projekta, ne vpoštevajo pa celotnega efekta tega zakona na splošno narodno gospodarstvo. Da ne premostrivajo finančnega efekta, jim končno ni toliko zameriti, ker nimamo skoraj nobenih uradnih podatkov na razpolago, velika napaka pa je, da so narodno-gospodarsko stran zanemarili. Predpogoj vsakega uspeha je, da država pametno gospodari. Imamo dvoje vrsti državnih izdatkov, takšnih, kjer se ne da nič reducirati in takšnih, ki so spremenljivi; pri prvih se ne da štediti (n. pr. odplačevanje dolgov), pri drugih pa se mora štediti. Država mora reducirati uradništvo na potrebno mero ter ga dobro plačati. Kot načelnik dotičnega odseka je prejel poziv Glavne uprave, da naj do prihodnje seje izdela končni elaborat o tem predmetu, kar bode storil vpoštevajoč zgoraj omenjena načela.

Ing. Ružič povdarja, da je polagati glavno važnost na zahtevo po čim prejšjem izenačenju davkov. Danes je v tem oziru pri nas ravno narobe svet: bogati kraji in resnično premožni sloji ne plačajo skoraj nobenih davkov, medtem ko revnejši kraji in pa podpore potrebni sloji nosijo vsa bremena. Sredstva, ki jih danes ima na razpolago naša, v velikem delu po vojni razdejana Kraljevina, so manjša od sredstev, s katerimi je razpolagala pred vojno mala urejena kraljevina Srbija. Treba je vzeti le oba budžeta v roke in reducirati ju na isto valuto! Zahtevati nam je torej čimprejšnjo izenačitev davkov. V gospodarskem oziru bodo drugi, bolj razvjeni kraji oziroma tudi panoge, zahtevali in dosegli poprave.

Ing. Lah opozarja, da je Kmetijska družba že napravila in odposlala svoje mnenje in zahtevala popolno preosnovo načrta. Projektirano obdačenje stanovanjskih prostorov na kmetih je velika krivica, protikulturno in zdravstvu škodljivo, ker se s tem kmetom onemogoča napravljanje po več stanovanjskih

¹ Kako smo doznali, molbe su međutim bile povoljno rešene. (Op. ur.)

prostorov. Zastopa tudi načelo, da naj se v krajih, kjer še ni davčnega katastra in dokler ga še ne bo, davek rajonira in repartira na sreze in občine.

G. Lang navaja, da v Brežicah plačujejo danes 642% obč. doklad ter da je še razen tega bila vpeljana za vsak vagon lesa tlakarina 50 Din, kar brezprimerno obremenjuje naše šumarstvo.

K 5. točki dnevnega reda poroča tajnik, da so na sestanku dne 30. decembra 1922 bili izvoljeni nastopni odseki za prireditve Glavne skupščine: 1. finančni, 2. literarni, 3. prireditveni, 4. stanovanjski in 5. ekskurzijski ter končno centralni vodstveni odbor. Vsi ti odseki so se v določenem času konstituirali in so pridno na delu. Finančni odsek je že razposlal vabila za nabiranje sredstev za fond, literarni pripravlja gradivo za okusno izletno knjigo, stanovanjski je že zagotovil potrebna stanovanja in vozila za dneve skupščine. Odbor pa je v sporazumu s prireditvenim in ekskurzijskim odsekom ter s predsedstvom Slovenskega planinskega društva in Jugosl. zveze za tujski promet že izdelal natančen program, kateri bo v izvlečku objavljen v aprilski številki »Šumarskega lista«. V sporazumu z Glavno upravo je določeno, da se bo skupščina vršila v dneh 24. do 30. avgusta 1923. Po tem času se bodo vršili morda še skupinski izleti povabljenih gostov v razne kraje Slovenije. Omenja da so člani Glavne uprave pokazali veliko zanimanje posebno za te izlete in je želeli, da se čimveč takih izletov formira. Prijaviti jih je Upravi do konca junija 1923.

Odbor z odobrenjem vzame ta referat na znanje in pooblasti Upravo, da v istem pravcu deluje naprej.

Ker se k eventualijam nihče ne priglasil za besedo, predsednik zaključil sejo ob 18. uri.

Ing. Ružič.

Pravila

Podružina Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja.

I. Osnivanje Podružina.

Čl. 1.

Na osnovu čl. 3. tč. n. Pravila Udruženja osniva Jugoslovensko Šumarsko Udruženje u svrhu izvršivanja svojih ciljeva po potrebi svoje Podružine.

Po čl. 30. Pravila Udruženja mogu se Podružine Udruženja obrazovati na teritoriju svake šumarske Direkcije, ako to većina članova dotičnog teritorija izjavi. Više Direkcija ne mogu obrazovati jednu Podružinu.

U jednoj Direkciji mogu se obrazovati najviše dve teritorijalno odeljene Podružine, ako to zaključil Glavni zbor dotične Podružine sa 2/3 glasova i ako svaka od ovih Podružina broji najmanje jednu stotinu redovnih članova.

Čl. 2.

Podružina se smatra osnovanom, kad Glavna uprava Udruženja na svojoj redovnoj sednici sa 2/3 glasova odobri dotični zaključak većine članova teritorija odnosno Glavnog zbora Podružine, te čim policijska vlast dotičnog teritorija ova pravila potvrdi.

Čl. 3.

Podružine nose naziv: Jugoslovensko Šumarsko Udruženje — Podružina (mesto), a imaju se služiti jednakim žigom kao i Udruženje, s tim napisom.

*II. Dužnosti i prava Podružina.**Čl. 4.*

Podružine su neposredni vršioci zadataka Udruženja; prema tomu imaju da rade ne samo na pitanjima, koja budu pokretana sa strane Glavne uprave, već da i same uzimaju inicijativu i raspravljaju pored lokalnih i sva pitanja od opće važnosti, koja se tiču struke (čl. 31. Prav. Udruž.).

One dakle:

1. prikupljaju sve članove Udruženja na svome teritoriju i predlažu nove prijavljene članove Glavnoj upravi (čl. 11. Prav. Udruž.) te organizuju, vode i nadziru njihov stručni i društveni rad u opsegu Pravila Udruženja i ovih pravila;

2. prikupljaju sve redovne i izvanredne prihode Udruženja na svome teritoriju te ih po odbitku budžetom predviđenih suma šalju svakog meseca Glavnoj upravi (čl. 44. i 45. Prav. Udruž., čl. 9. ov. prav.);

3. potiču, podupiru i posreduju u radu stručnih pododbora ili »Odseka rada« (čl. 16. Prav. Udruž.);

4. rešavaju tačno i pravovremeno sve one radove i zadatke, koji su predviđeni Pravilima Udruženja (čl. 2., 3. tč. a), c), e), f), h), i), j), čl. 14., 16., 20., 26., 46. i 51.) i koje im naredi Glavna uprava (čl. 13. Prav. Udruž.);

5. rešavaju tačno i pravovremeno sve predmete, što ih prime od lokalnih vlasti, korporacija i interesenata, a koji su u vezi sa šumarstvom njihovog područja; o svim važnijim rešenjima izveštavaju Glavnu upravu;

6. ispituju, proučavaju, prate i pospešuju razvoj celokupnog šumarstva (šumskog gospodarstva, trgovine i industrije) na svomu području u vezi sa šumarstvom Kraljevine te stavljaju predloge u svim pitanjima opće važnosti (čl. 15. i 34. Prav. Udruž.);

7. podupira šumarski prosvetni rad, organizuju pučka predavanja i poučne ekskurzije i oglede na svome području;

8. zastupaju stručno celokupno šumarstvo, odnosno Jugoslovensko Šumarsko Udruženje u svim lokalnim pitanjima područja;

9. vrše sve one poslove, koje im Glavna uprava, na osnovi Pravila Udruženja i ovih pravila, još posebiце poveri.

Čl. 5.

O svim došlim i rešenim aktovima vode Podružine tačan dnevni zapisnik, a o novčanom prometu blagajničku knjigu. Osim toga imaju da vode inventar o predmetima te izkaz knjiga i sl., koje imaju stalno u porabi.

Čl. 6.

Sredstva Podružina jesu:

- a) budžetom predviđeni i odobreni iznosi;
- b) posebna članarina Podružine, kako to Glavni Zbor zaključi i Glavna uprava odobri;
- c) knjižnica, koja stoji u porabi Podružine (čl. 44. Prav. Udruž.).

III. Organizacija (status) Podružine.

a) Uprava Podružine.

Čl. 7.

Na čelu Podružine stoji Uprava, sastavljena od predsednika, jednog ili dva potpredsednika, tajnika, blagajnika i dva do tri odbornika (čl. 32. Prav. Udruž.).

Jedan član predsedništva, tajnik, blagajnik i bar jedan odbornik moraju stalno boraviti u mestu Podružine.

Većina članova Uprave moraju biti kvalifikovani šumarski stručnjaci (čl. 35. ov. prav.).

Uprava se po potrebi sastaje u sednice. ³aključci tih sednica valjani su, ako su stvoreni većinom glasova i uz prisustvo bar jednog člana predsedništva. Tajnik i blagajnik ili njihovih ovlašćenih zamenika. Kod jednake podele glasova prepušta se odluka Odboru Podružine.

Čl. 8.

Uprava, sa predsednikom na čelu, zastupa Podružinu prema vani te vrši neposredno vodstvo, nadzor i egzekutivu u svim radovima i zadacima, nabrojanim u čl. 4. ovih pravila, te izvršava sve zaključke podružinskog Odbora i Zbora Podružine.

Ona saziva sednice Odbora i Zborove Podružine te izrađuje za njih dnevni red; dnevni red Zborova ima redovno predložiti Odboru na odobrenje. Uprava sprema i dokončava predloge za Glavnu upravu i za Glavnu godišnju skupštinu Udruženja.

Čl. 9.

Tajnik Podružine vodi dnevni zapisnik (čl. 5. ov. prav.) i svu prepisku Podružine, ukoliko ova ne spada u poslove blagajnika; on se brine za redovno izvršavanje svih poslova i vodi inventar knjižnice; tajnik potpisuje svu svoju prepisku uz predsednika ili potpredsednika. On vodi zapisnik sednica i Zborova te izveštava o detaljnom radu Podružine.

Blagajnik vodi blagajničke poslove, evidenciju članova, ostali inventar te vodi i potpisuje uz predsednika ili potpredsednika svu prepisku u blagajničkim poslovima. On izveštava na sednicama i Zborovima o stanju članova i sredstava te izrađuje naert budžeta. Vodi sve poslove, koji se tiču imovine Udruženja, na području Podružine.

Blagajnik šalje svaki mesec do 5. narednog, a za decembar do 10. januara Glavnoj upravi novčani blagajnički ostatak sa prepisom glavnog blagajničkog dnevnika i iskazom priloga (čl. 44. i 45. Prav. Udruž.).

Tajniku i blagajniku predviđen je u budžetu mesečna nagrada.

Čl. 10.

Osim potpisa, normiranih u čl. 9. ovih pravila, mora svako rešenje Uprave nositi i otisak žiga Podružine, opisanog u čl. 3. ovih pravila.

Čl. 11.

Uprava Podružine odgovorna je solidarno prema vlastima, u društvenim poslovima:

- a) Glavnoj upravi za sve one poslove, za koje je ova odgovorna Glavnoj godišnjoj skupštini Udruženja; prije svega za točno izvršivanje zadataka, predviđenih izričito Pravilima Udruženja, te onih radova, koje joj Glavna uprava naročito poveri;
- b) Odboru Podružine za izvršenje svih odborskih zaključaka;
- c) Glavnom zboru Podružine za čitav svoj rad.

b) Odbor Podružine.

Čl. 12.

Odbor Podružine stastoji se od članova Uprave i izvesnog broja odbornika iz raznih krajeva područja, po mogućnosti zastupnika svih važnih grana struke. Broj odbornika određuje Ustanovni zbor svake Podružine za sebe, obzirom na lokalne potrebe. Izmene u broju odbornika može doneti samo Glavni zbor pod zasebnom točkom dnevnog reda. Većina odbornika mora biti stručno kvalifikovana (čl. 35. ov. prav.). Pravo glasa uređeno je čl. 6., 7. i 8. Prav. Udruženja.

Svake godine odstupa $\frac{1}{3}$ svih odbornika; o tome, tko odstupa, odlučuje kocka, ukoliko nisu pojedini odbornici dobrovoljno odstupili. Članovi odbora, koji su otstupili, mogu biti ponovno birani.

Čl. 13.

Odbor podružine sastaje se najmanje svaka tri meseca jednom na redovnu odborsku sednicu, koja se ima vršiti po mogućnosti svaki puta u drugom kraju teritorija.

Odborsku sednicu saziva Uprava ili predsednik Podružine poimence bar osam dana pred sednicu, uz naznaku dnevnog reda sednice.

Pored dnevnog reda mora se među eventualijama raspraviti i o svim inim pitanjima, koja pojedini odbornici ili članovi iznesu, ako se tomu ne protivi većina Odbora.

Odbornici su dužni posećivati odborske sednice. Čim dobiju poziv, imaju javiti tajniku, da li će na sednici učestvovati ili kojim su važnim razlozima od toga zadržani.

Eventualne troškove, koji bi nastali Podružini zanemarenjem ove dužnosti, snose dotični odbornici sami.

Odbornika, koji tri puta neopravdano izostane, ili koji ne vrši svojih dužnosti u redu i posle opomene, može Odbor isključiti i nadomestiti drugim (čl. 21. Prav. Udruž.).

Za predsednika i potpredsednika ne važi ovo zadnje.

Čl. 14.

Odborskoj sednici predsedava predsednik, a kad je on zadržan, stariji potpredsednik; ako su zadržani svi članovi predsedništva, onda vodi sednicu najstariji prisutni član Uprave.

Zapisnik, koji vodi tajnik ili njegov zamenik, ima se u glavnim tačkama obelodaniti u »Šumarskom Listu«.

Na narednoj sednici čita se i prihvata zapisnik u celosti.

Čl. 15.

Odbor zaključuje natpolovičnom većinom glasova, a odborska se sednica može vršiti, ako je prisutna jedna trećina odbornika. Kod jednake podele glasova odlučuje glas predsedatelja.

Čl. 16.

Izvršenje zaključaka čisto stručne ili staleške naravi mora se odložiti do narednog zbora Podružine, koji o tome odlučuje, uvek onda, kad to zahteva natpolovična većina prisutnih stručno kvalifikovanih odbornika.

Čl. 17.

Odborske su sjednice za sve članove Udruženja javne. Neodbornici na nemaju odborskim sednicama prava glasa; pravo debate i stavljanja upita i predloga može im dozvoliti predsedatelj, ako se tome ne protivi većina odbornika.

Predsjedatelj može za pojedinu tačku rasprave odrediti tajnost sednice.

Na odborske sednice ima se po mogućnosti priključiti ili kakvo predavanje ili kakav zanimiv ogled.

c) Zbor Podružine.

Čl. 18.

Glavni zbor Podružine mora se vršiti svake godine bar mesec dana pred Glavnu godišnju skupštinu Udruženja i to po mogućnosti svaki put u drugom kraju teritorija.

Program, dnevni red i mesto Zbora utvrđuju se redovno na odborskoj sednici, a moraju se obelodaniti u »Šumarskom Listu« bar 14 dana prije Zbora.

Čl. 19.

Dnevni red Glavnog Zbora mora sadržavati bar ove tačke:

1. Izveštaj Uprave (predsednika, tajnika, blagajnika).
2. Izveštaj nadzornog odbora.
3. Razrešnica Upravi.
4. Predlog budžeta za narednu godinu.
5. Izbori:
 - a) trećine članova Odbora te člana redakcionog odbora,
 - b) dvaju članova nadzornog odbora,
 - c) članova časnog suda (čl. 46. Prav. Udruž.),
 - d) članova Glavne uprave (čl. 15. i 41. Prav. Udruž.),
 - e) članova Odseka rada (pododbora, čl. 16. Prav. Udruž.).
6. Izbor delegata za Glavnu godišnju skupštinu Udruženja (čl. 14. Prav. Udruž.).

7. Izveštaj članova Odseka rada.

8. Samostalni predlozi.

9. Eventualija.

Među eventualijama mora se po mogućnosti raspraviti o svakom, u smislu Pravila Udruženja iznetom predlogu bilo kojeg člana, čim se za to izjavi natpolovična većina skupštine.

Čl. 20.

U vezi s Glavnim Zborom ima se redovno vršiti ili kakvo važnije predavanje ili javna diskusija o kakvom važnom stručnom predmetu ili ekskurzija ili ogled kakvog, po šumarstvo važnog ili interesantnog predela ili objekta.

Program ogleda etc. ima izraditi Uprava, a redovno utvrditi Odbor na svojoj sednici.

Čl. 21

Zboru predsedsa predsednik ili koji od potpredsednika. U slučaju njihove odsutnosti predsedsa Zboru najstariji član Uprave.

Čl. 22.

Pravo rasprave na Zboru ima svaki prisutan član Udruženja. Pravo glasa imaju svi punopravni članovi Udruženja (čl. 6., 7. i 8. Prav. Udruž.), koji su organizirani u Podružini.

Raspravljati o stručnim pitanjima mogu i svi oficijelno pozvani gosti nečlanovi.

Čl. 23.

Zbor Podružine nije vlastan stvarati zaključke, koji se ne temelje na Pravilima Udruženja ili koji su u protivnosti s odredbama tih pravila. No on može zaključiti predlog za izmenu Pravila Udruženja kao i ovih pravila.

Čl. 24.

Zbor je valjan, ako na njem učestvuje bar jedna trećina punopravnih članova Podružine.

U slučaju da tog broja nema, vrši se po sata kasnije pravovaljano isti Zbor sa prisutnim članovima.

Zaključuje se većinom glasova prisutnih članova o svim redovnim poslovima; o podeli Podružine (čl. 1. ov. prav.) odlučuje $\frac{2}{3}$, a o svim čisto stručnim i staleškim pitanjima, ako to svi prisutni stručno kvalifikovani članovi Uprave zahtevaju, $\frac{4}{5}$ prisutnih glasova.

Čl. 25.

Izbor predsednika, potpredsednika i ostalih članova Uprave te članova Glavne uprave vrši se pojedince, tajno, listićima, ako to zahteva bar deset prisutnih članova, bez obzira na njihovu punopravnost.

Čl. 26.

Na zahtev Glavne uprave ili ako Odbor Podružine zaključi ili ako to pismeno zahteva bar $\frac{4}{5}$ punopravnih članova Podružine, mora Uprava u vreme od 14 dana sazvati i »Izvanredni Zbor« Podružine s točno označenim dnevnim redom.

Izvanredni Zbor može donositi zaključke samo o onim pitanjima, koja su na dnevnom redu.

Zaključci stručnog ili staleškog značaja moraju se predložiti radi eventualnog izvršenja Glavnoj upravi uvek onda, ako to zahteva natpolovična većina prisutnih, stručno kvalifikovanih članova.

To važi kako za Izvanredni, tako i za Glavni Zbor Podružine.

IV. Nadzorni odbor.

Čl. 27.

Dužnost je članova nadzornog odbora, da nadziru imovinu Udruženja i upotrebu kredita u delokrugu Podružine. Pred Glavni Zbor Podružine oni moraju pregledati i potpisati blagajničku knjigu i druge računske i imovinske iskaze te o rezultatu izvestiti Zbor. Oni stavljaju predlog za davanje odrešnice Odboru.

V. Časni sud.

Čl. 28.

Gelde časnog suda za članove važe čl. 46.—50. Pravila Udruženja.

Proti odlukama časnog suda nema priziva.

Čl. 29.

Proti odlukama Uprave ima svaki član (odnosno i onaj, koji želi postati članom) pravo pritužbe na Odbor i proti ovome na Glavni Zbor Podružine.

U osobnim je sporovima zadnji priziv časni sud, a u društvenim i stručnim Glavna Uprava Udruženja.

VI. Zaključne odredbe.

Čl. 30.

Rad je svih funkcionara Podružine, osim tajnika i blagajnika, častan. No svaki aktivni radnik ima pravo na povratak efektivnih troškova oko rada, ukoliko to Glavna uprava odobri.

Izbora za bili koju funkciju ne može ni jedan član otkloniti bez opravdanih razloga.

Čl. 31.

Ako koji funkcionar Podružine tečajem goidne umre, otstupi, izgubi pravo ili bude isključen, određuje mu po potrebi Odbor Podružine privremenog zamenika za vreme zapreke odnosno do Glavnog Zbora (analogno čl. 20. Pray. Udruž.).

Otstupi li pre roka čitava uprava, odrediće Glavna uprava privremenu Upravu, koja ima da što pre sazove Izvanredni Zbor, koji da obavi nove izbore.

Čl. 32.

O razlazu Podružine zaključuje tajnim glasanjem većina od dve trećine svih punopravnih članova Podružine.

O imovini Udruženja, koja se nalazi u posedu razrešene Podružine, određuje čl. 30. Pravila Udruženja.

Čl. 33.

Pored slučaja, navedenog u čl. 32. ovih pravila, može raspustiti Podružinu i Glavna skupština Udruženja — većinom glasova.

I za taj slučaj, kao i za slučaj eventualnog oblasnog raspusta Podružine, važi glede imovine čl. 30. Pravila Udruženja.

Čl. 34.

Ovih pravila ne mogu menjati Podružine, već samo staviti predlog za njihovu izmenu, odnosno nadopuno.

Čl. 35.

Kvalifikovanim u smislu čl. 7., 12., 16., 24. i 26. ovih pravila smatra se svaki šumarski stručnjak, koji je s uspehom svršio najvišu stručnu šumarsku školu, što je tada na teritoriju Kraljevine postojala, ili njoj jednaku ili od nje višu stručnu šumarsku školu izvana, odnosno koji je položio ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva.

Čl. 36.

Ova pravila važe za sve Podružine privremeno od časa, kad ih odobri Glavna uprava, a definitivno odobriće ih Glavna godišnja skupština Udruženja.

Prihvaćeno na sednici Glavne uprave J. Š. U. u Mariboru dne 28. jan. 1923.

Iskaz uplaćene članarine u mjesecu februaru 1923.

Redoviti članovi: Levaković Antun, Zagreb 50 D (za 1923.); Rihtar Ćiril, Apatin 50 D (za 1923.); Hekner Josip, Zagreb 50 D (30 D za 1922., 20 D za 1923.); Rajković Đuro, Zagreb 25 D (za 1923.); Matonički Stjepan, Zagreb 55 D (5 D upisn., 50 D članarine za 1923.); Kolibaš Rudolf, Zagreb 50 D (za 1923.); Gjurković Matija, Irig 50 D (za 1923.); Smilaj Ivan, Karlovac 50 D (za 1923.); Petrović Stevan, Zagreb 50 D (za 1923.); Petrović Dragoljub, Djevdjelije 50 D (za 1923.); Draženović Ivan, Nova-Gradiška 60 D (30 D za 1923., 30 Din za 1922.); Ciganović Vladimir, Apatin 50 D (30 D za 1922., 20 D za 1923.); Banbulović Petar, Turbe 50 D (za 1923.); Lazar Jovanović, Kraljevo 60 D (30 D za 1922., 30 D za 1923.); Konečni Jaroslav, Priština 60 D (30 D za 1922., 30 D za 1923.); Milovanović Dragutin, Užice 80 D (30 D za 1922., 50 D za 1923.); Miller Đuro, Virovitica 50 D (za 1923.); Amidžić Vukašin, Sarajevo 50 D (za 1923.); Sablić Rudolf, Sušak 50 D (za 1923.); Koprivnik Vojko, Beograd 50 D (za 1923.); Pohl Eduard, Brod n. K. 55 D (5 D upisn., 50 D članar. za 1923.); Ljuština Mihajlo, Beograd 50 D (za 1923.); Kušan Stjepan, Sokolac-Rogatica 50 D (25 D za 1923., 25 D za 1922.); Telar Đuro, Sarajevo 50 D (za 1923.); Drtik Ivan, Lazić-Šljivoševci 5 D (upisnina); Mareš Dragutin, Podravska-Moslavina 5 D (upisnina); Ton Josip, G. Miholjac 5 D (upisnina); Tirich Josip, Paraćin 50 D (za 1923.); Jazarevski Pavao, Kruševac 20 D (za 1923.); Hofman Josip, Prokulje 30 D (za 1922.); Medlin Udalrih, Knin 50 D (35 D za g. 1923.).

15 D za 1924.); Hranilović Dane, Metlika 50 D (za g. 1923.); Nikić Stjepan, Vareš 50 D (za g. 1923.); Draščić Ivan, Split 55 D (5 D upisnine, 50 D za g. 1923.); Šooš Curo, Križevac 50 D (za g. 1923.); Lach Gustav, Bjelovar 50 D (za g. 1923.); Mavrek Ante, Ivanec 30 D (za g. 1923.); Waszner Josip, Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Turkalj Ivan, Drežnik 15 D (za g. 1923.); Dremil Oskar, Dvor 50 D (za g. 1923.); Dumendžić Adolf, Osijek 50 D (35 D za g. 1923., 15 D za g. 1924.); Gubenko Vasilije, Kištanje 55 D (5 D upisnine, 50 D za g. 1923.); Hajde Josip, B. Dubica 50 D (za g. 1923.); Belanović Sava, Sr. Mitrovia 50 D (za g. 1923.); Šverko Ivan, Zagreb 55 D (50 D za g. 1923., 5 D upisn.); Uroić Josip, Čazma 30 D (za g. 1922.); Vukomanović Andrija, Pazarić 50 D (za g. 1923.); Marković Radovan, B. Dubica 50 D (za g. 1923.); Radošević Milan, Zagreb 55 D (50 D za g. 1923., 5 D upisn.); Smiljanić Konstantin, Jasenak 50 D (za g. 1923.); Radošević V., Vrhovine 50 D (za g. 1923.); Dereta Mihajlo, Otočac 50 D (za g. 1923.); Čop Tomo, Kuljani 30 D (za g. 1923.); Schmid Ivan, Gradačac 50 D (za g. 1923.); Krišković Lambert, D. Miholjac 50 D (za g. 1923.); Dereta Mihajlo, Otočac 30 (za g. 1922.); Jošovec Adolf, Draganac 50 D (za g. 1923.); Schieber Osvald, B. Dubica 25 D (za g. 1923.); Zastavniković Slavko, Delnice 50 D (35 D za g. 1923., 15 D za g. 1924.); Mikić Adam, Tovarnik 30 D (za g. 1922.); Herak Emil, Ivanjska 60 D (30 D za g. 1922., 30 D za g. 1923.); Pirkmaier F., Tompojevci 30 D (za g. 1922.); Simunović Živan, Sr. Mitrovia 50 D (za g. 1923.); Petrović Pavle, Sr. Mitrovia 50 D (za g. 1923.); Fischer Makso, Novska 30 D (za g. 1923.); Polak Velimir, Sv. Ivan Zelina 50 D (za g. 1923.); Fuksa Václav, Koprivnica 50 D (za g. 1923.); Katić Krešimir, Fužine 30 D (za g. 1923.); Krček, Vukovar 50 D (30 D za g. 1922., 20 D za g. 1923.); Tomljenović Ante, Pleternica 30 D (za g. 1922.); Tomljenović Ante, Pleternica 50 D (za g. 1923.); Ervačanin Miloš, Jasenovac 50 D (za g. 1923.); Matić Jovan, Morović 30 D (za g. 1922.); Bjegović Tomo, Otočac 50 D (30 D za g. 1922., 20 D za g. 1923.); Koprić Andrija, Ivanovoselo 50 D (za g. 1923.); Pićman Karlo, Crnišlug 50 D (za g. 1923.); Mrkonjić Đuro, Oštrelj 50 D (za g. 1923.); Šljivić Dušan, Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Czeisberger Ernest, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Vlahović Ilija, Vinkovci 12 D 50 p (za g. 1923.); Kovačić Borislav, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Marković Ljubomir, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Duduković Milan, Dubica D 50 (za g. 1923.); Maksić Ratislav, V. Gorica 50 D (za g. 1923.); Maruzzi Ivan, Sušak 50 D (za g. 1923.); Knežević Gjuro, Pakrac 50 D (za g. 1923.); Serdar Stjepan, Sušak 50 D (za g. 1923.); Herman Josip, Sušak 50 D (za g. 1923.); Ferencić Stjepan, Čazma 60 D (30 D za 1922., 30 D za 1923.); Turkalj Zlatko, Ogulin 50 D (za g. 1923.); Manojlović Petar, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Agić Oskar, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Kovačević Roko, Pisarovina 50 D (za g. 1923.); Kovačević Pero, Slatina 50 D (za g. 1923.); Pavlić Ante, Ivanjska 50 (za g. 1923.); Jerbić Marijan, Apatin 50 D (za g. 1923.); Rukavina Josip, Senj 50 D (za g. 1923.); Stivičević Nikola, Kostajnica 50 D (za g. 1923.); dr. Langhoffer Aug., Zagreb 50 D (za g. 1923.); Sztehló Julije, Teslić 80 D (za g. 1922. 30 D i 50 D za g. 1923.); Ružičić Antun, Djakovo 50 D (za g. 1923.); Rohr Petar, Našice 50 D (za g. 1923.); Premužić Andrija, V. Gorica 50 D (27.50 D za g. 1923., 22.50 D za g. 1924.); Helebrant Adolf, Pokupsko 50 D (za g. 1923.); Frković Ivan, Otočac 50 D (30 D za g. 1922., 20 D za g. 1923.); Šurić Stjepan, Zagreb 50 D (za g. 1923.); Lohwaser Alfred, Busovača 50 D (za g. 1923.); Semiz Risto, Stolac 50 D (za g. 1923.); Majić Josip, B. Gra-

diška 50 (za g. 1923.); Kelez Marin, Dubrovnik 50 D (za g. 1923.); Asaj Franjo, Bezdan 50 D (za g. 1923.); Popović Nikola, Irig 50 D (za g. 1923.); Rolinger Rudolf, Vozuća 50 D (za g. 1923.); Grubić Kajo, Split 50 D (za g. 1923.); Schreiber Leopold. Drvar 50 D (za g. 1923.); Meseldžić Jovan, Oštrelj 50 D (za g. 1923.).

Članovi pomagači: Ficko Dragutin, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Francisković Stipo, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Žagar Bogoslav, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Miklaušić Josip, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Djulbegović Fehim, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Opačić Vojislav, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Podgorski Ivo, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Horvat August, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Bila Jovo, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Čop Vjekoslav, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Žagar Bogdan, Zagreb 30 D (za g. 1923.); Širjakov Aleksander, Beograd 25 D (za g. 1923.); Vasiljev Aleksander, Beograd 25 D (za g. 1923.); Trifunović Dragoljub, Beograd 25 D (za g. 1923.); Brizgolin Đorđe, Beograd 25 D (za g. 1923.); Grigorijev Evgenije, Beograd 25 D (za g. 1923.); Jovanović Ilija, Beograd 25 D (za g. 1923.); Krstić Ljubiša, Beograd 25 D (za g. 1923.); Stošić Mihajlo, Beograd 25 D (za g. 1923.); Novović Marko, Beograd 25 D (za g. 1923.); Beljecky Nikola, Beograd 25 D (za g. 1923.); Kovalov Petar, Beograd 25 D (za g. 1923.); Djoković Radovan, Beograd 25 D (za g. 1923.); Tereščenko Stevan, Beograd 25 D (za g. 1923.); Jovanović Tihomir, Beograd 25 D (za g. 1923.); Golubović Ljubivoj, Beograd 25 D (za g. 1923.); Konjuhov Vasilije, Beograd 25 D (za g. 1923.); Lozjanin Milorad, Grk 25 D (za g. 1923.).

Pretplata: Kotarski ured Gradačac 50 D (za g. 1922.); Gospodarstveni ured imov. opć. Gjurgjevačke, Bjelovar 50 D (za g. 1922.); »Slavija« d. d. za ind. drva, Vinkovci 100 D (za g. 1923.); Parna pilana Okučani (Narodna šum. industr. d. d. Zagreb), Okučani 100 D (za g. 1923.); Kr. šum. uprava Čakovac 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Ogulin 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Plaški 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Brinje 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Drežnik 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Senj 100 D (za g. 1923.); Kot. šumarija ogulinske imovne općine, Modruš 100 D (za g. 1923.); Šumska uprava Han-Kumpanija 100 D (za g. 1923.); Šumska uprava Zmajevac kod Osijeka 100 D (za g. 1923.).

Ispravak. U broju trećem Šumarskog lista pod rubrikom »Uplaćana članarina« potkrala se pogreška, da je članarina plaćena samo za god. 1922. a mora stajati za god. 1922. i 1923.



Službene vijesti.

Načela postopanja pred obćimi upravnimi oblastvi v Sloveniji.

Predsedstvo pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani je dne 28. februarja t. l. izdalo postopnik o načelih upravnega postopanja pred obćimi upravnimi oblastvi I. in II. stopnje v Sloveniji.

Postopnik je razglašen v 25. številki Uradnega lista za Slovenijo, I. 1923.

Prvi del tega postopnika govori o upravnih oblastvih I. in II. stopnje ter o načelih oblastvenega poslovanja in postopanja.

Drugi del obravnava skupna načela za postopanje v stvareh svobodnega preudarka in v stvareh, ki se tičejo strankinih pravic. Ta del razpada v 6 poglavij in sicer:

1. o udeležencih in strankah (udeleženci, zakoniti zastopniki, pooblašćeni zastopniki, prihod pred urad, vloge in izjave udeležencev, zapisniki in uradne zabeležbe, skupni nastop udeležencev, stranke in pravice strank);

2. o ugotovitvenem postopanju (uvedba in izvedba ugotovitvenega postopanja, oficiozno postopanje, ustno in pismeno postopanje, nejasnost postopanja, ugotovitev stanja stvari, listine, zaslšba prić, pritegnitev izvedencev, pristranost uradnih organov, izvedencev in prić, ustna razprava pred oblastvom, zaključek in stroški postopanja, nedostatki postopanja);

3. o oblastvenih odloćbah (odloćbe, rešitve in vmesne rešitve, razsodbe, posvedoćbe, naredbe, obrazložitve rešitve, obvestitev o rešitvah višjih oblastev, pouk o pravnih sredstvih, izvršnost oblastnih rešitev, nedostatek obvezne moći, odklonitev zaradi odloćene stvari);

4. o pritožnem postopanju (instanćni tek, pritožbe, pritožni roki, uradni pretres došlih pritožb, razsodbe o pritožbah);

5. o izvrševanju nadzorne oblasti (nadrejenih oblastev nad podrejenimi državnimi oblastvi);

6. o vroćanju vroćitve udeležencem, strankam in njih zastopnikom, inostranim državnim zastopništvom v naši državi in oblastvom, zavodom in posedicem v inostranstvu, vroćanje vojaškim osebam, vojaškim in civilnim oblastvom in zavodom, kraj vroćitve, redni, izredni dokaz vroćitve).

Tretji del vsebuje posebna načela za postopanje v stvareh, ki se tičejo strankinih pravic (pojem stvari, ki se tičejo strankinih pravic, ugotovitev lastnosti kot stranke in pritegnitev strank k postopanju, zastopstvo strank, ustno postopanje, pravice, dolžnosti strank z ozirom na postopanje, vpogled v spise, pritegnitev izvedencev, izpovedbe prić in izvidi izvedencev, dogovori strank, razsodba, roki za izdajanje rozsodb, vroćanje rozsodb, pravica strank do pritožbe, razsodba o pritožbah, oblika rozsodb o pritožbah, pravomoćnost rozsodb, obnova postopanja, bistveni nedostatki postopanja).

Ing. A. Š.

Pitanje organizacije šumarske službe.

Da se razbistre pojmovi o pitanju organizacije šum. službe dot. zakonskoj moći naredbe od 27. VI. 1921., donosimo akt zakonodavnog odbora u toj stvari:

Zakonodavni odbor Narodne skupštine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Br. 552. — 10. aprila 1922. god. u Beogradu.

Gospodine Ministre!

Čast mi je izvestiti Vas, da zakonodavni odbor Narodne Skupštine nije stigao da pregleda i donese ma kakvu odluku o niže označenim uredbama, poslatim od strane Vašeg Ministarstva Zakonodavnom Odboru u reviziju prema članu 130 ustava i to:

1. o uredbi o ustroјstvu Ministarstva Šuma i Rudnika od 15. III. 1919. god.

2. o uredbi o izmenama i dopunama uredbe o ustroјstvu Ministarstva Šuma i Rudnika od 15. III. 1919. god. i o organizaciji šumarske struke u Kraljevini S. H. S. od 27. VI. 1921. god.;

3. o uredbi o izmenama i dopunama uredbe o ustroјstvu Ministarstva Šuma i Rudnika od 15. III. 1919. god. i o organizaciji rudarske struke u Kraljevini S. H. S.; i

4. o uredbi zemaljske vlade za Sloveniju od 5. IV. 1921. god. kojom se proteže šumski zakon na teritoriji Prekomurja ul. I, br. 40/21.

Izveštavajući Vas o ovome, molim Vas, Gospodine Ministre, da izvolite i ovom prilikom primiti uverenje omome osobi tom poštovanju.

Predsednik Zakonodavnog odbora *M Trifković* s. r.

Član Ustava, na koji se poziva ovaj dopis, glasi:

Čl. 130.

Privremeni zakoni, uredbe, pravilnici i rešenja Ministarskog saveta i druga akta i odluke sa određenim rokom trajanja, zakonskog značaja izdani u vremenu od 1. Decembra 1918. god. do dana proglašenja ovoga Ustava, važe i dalje kao zakon, dok se ne izmene ili ukinu. U roku od mesec dana od proglašenja Ustava, vlada je dužna sprovesti sve privremene zakone, uredbe, pravilnike i rešenja Ministarskog Saveta i druga akta i odluke sa određenim rokom trajanja zakonskog značaja Zakonodavnom Odboru na pregled. Odbor, podeljen u sekcije prema granama državne uprave, pošto izvrši njihov pregled, najdalje u roku za 5 meseci, rešiće u plenumu, koje ostaju u važnosti bez izmena, koje se menjaju a koje se ukidaju. Nepodneti privremeni zakoni, uredbe, pravilnici i rešenja Ministarskog Saveta i druga akta i odluke sa određenim rokom trajanja zakonskog značaja prestaju važiti. Odluke odborske proglašiće se kao zakon. One, o kojima odbor u ostavljenom roku ne donese nikakvu odluku, važe i dalje u celini, dok se ne zamene redovnim zakonodavnim putem.

Svi privremeni zakoni, uredbe, pravilnici i rešenja Ministarskog Saveta zakonskog značaja koji se tiču: agrarnih odnosa u zemlji, Narodne Banke Srba,

Hrvata i Slovenaca, likvidacije moratornog stanja, likvidacije pravnog stanja stvorenog ratom i naknade štete ratom pričinjene, uredba o zajmu i o ubrzanju rada kod sudova, mogu se menjati samo zakonodavnim putem.

Prema prednjem uredba od 27. VI. 1921 zakon je i s time treba biti na čisto.

Državni ispit za samostalno vodjenje šum. gospodarstva.

Glasom raspisa u »Narodnim novinama« obdržavat će se ovaj ispit dne 24. IV. 1923. Molbe se podnose do 17. IV. o. g. na šumarski Odsjek Ministarstva šuma i Rudnika u Zagrebu.

(Taj je ispit raspisan po naredbi Min. Š. i R. od 22. listopada 1919., br. 15.462, koja je sastavljena po staroj naredbi za Hrvatsku i Slavoniju te nije dokinula odredbe, koje su u tom pogledu važile za druge pokrajine (n. pr. Sloveniju). Isti nije protegnut na cijelu državu te ga n. pr. šumari iz Srbije ne polažu.

Ovo izaziva nepotrebno uzrujavanje, kako smo opetovano vidjeli u našoj javnosti.

Nadamo se, da će Ministarstvo šuma i Rudnika čim prije uzeti u pretres svojedobno predloženi nacrt J. Š. U. za te ispite te ovu stvar ispraviti. Op. ur.)

Osobne vijesti.

Odlikovanja u šumarskoj struci.

Mi Aleksandar I.

po milosti Božjoj i volji narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika odlikujemo:

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Generalnog Direktora šuma dr. *Milivoja Vasića*; Načelnike Ministarstva šuma i Rudnika u Generalnoj Direkciji šuma: *Jovana Metlaša*; *Slavoljuba Ilića*; *Milorada Jovanovića*; *Jovana Gačića*; *Miodraga Stamenkovića*; Ministerialnog savetnika: *Zoltana Stencla* i šefa Direkcije šuma u Skoplju direktora *Jovana Jekića*.

Našim Ordenom Sv. Save IV. stepena:

Inspektore Ministarstva šuma i Rudnika u Generalnoj Direkciji šuma: *Svetislava Radenkovića*; *Jovana Simonovića*; *Svetislava D. Todorovića*; *Dušana M. Popovića*; *Mihaila Ljuštinu*; *Vladimira Markovića*; *Vojislava Jovanovića*; *Miloša Jovanovića*; *Manojla Divjaka*; *Radoslava Đermanovića*; *Slavka Petronjevića*; *Božidara Stamenkovića*; *Savu Vučetića*; *Antuna Ružića*; *Josifa Balena*; inspektore Ministarstva šuma u pensiji: *Svefozara Ranitovića* i *Miloša Neškovića*.

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

Okružne šumare: *Žarka Čajkanovića*; *Kristivoja Drajića*; *Dragoljuba Milovanovića*; *Josifa Borošića*; *Josifa Tirića*; *Vladislava Novakovića*; *Borisava Nikolića*; *Vladislava Korženskog*; *Đorđa Jelaču*; *Dragoljuba Petrovića*; *Mihaila Mar-*

kovića; Nenada Nikolića i Mihaila Braljinca; sekretara Ministarstva Šuma i Rudnika u Generalnoj Direkciji Šuma Mihaila Simića i arhivara Nikolu Jovanovića.

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Dvorskog Savetnika Direktora Kr. Direkcije Šuma u Ljubljani *Josipa Rustiju* i Višeg šumarskog Savetnika *Antona Šivica.*

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

Okružne šumare *Alojzija Rihteršića i Miroslava Hanzlovskog.*

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

Sekretara Šumarskog Inspektorata na Cetinju *Antuna Kalinića.*

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Kr. ministerijalnog savetnika i šefa Šumarskog odseka u Zagrebu *Stevana Petrovića; Kr. ministerijalnog savetnika i Predstojnika Kr. Direkcije Šuma u Zagrebu Dragutina Polačeka; Kr. šumarskog nadsavetnika i Predstojnika Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima Petra Manojlovića; Kr. šumarskog nadsavetnika i Predstojnika Kr. Direkcije Šuma na Sušaku Alfonza Kaudersa.*

Našim Ordenom Sv. Save IV. stepena:

Kr. šumarske nadsavetnike kod Kr. Direkcije Šuma u Zagrebu *Emila Kundraća i Iliju Slijepčevića; Kr. šumarskog savetnika i upravitelja Kr. šumske Uprave u Karlovcu Paju Popovića; Kr. šumarskog nadzornika I. razreda u penziji Vilima Dojkovića; Kr. šumarskog savetnika kod Šumarskog Odseka u Zagrebu Rudolfa Kolibaša; Kr. šumarskog savetnika i izvestitelja Kr. Županijske Oblasti u Zagrebu Rudolfa Ernia; Kr. šumarske nadzornike: kod Šumskog Odseka u Zagrebu Srečka Majera i Ivana Čevića; Kr. šumarskog savetnika i šefa šumske Uprave u Novoj Gradiški Belu Jelmana; Kr. šumarskog savetnika kod Kr. Direkcije Šuma u Zagrebu Milana Marinovića; Šumarskog savetnika Slunjske Imovne Opštine u penziji Stjepana Frkića; Šumarskog nadsavetnika i upravitelja Šumsko-Gospodarstvenog Ureda Imovne Opštine Brodske u Vinkovcima Andriju Perušića; Šumarskog savetnika Imovne Opštine Đurđevačke Gustava Laha; Šumarskog savetnika Imovne Opštine Brodske Oskara Agića; Šumarskog savetnika Imovne Opštine Ogulinske Andriju Čopa; Nadšumarnika i šefa Imovne Opštine Petrovaradinske Savu Milutinovića; Nadšumarnika i šefa Imovne Opštine II. Banske Jovana Lazića; Šumarskog savetnika i šefa Imovne Opštine Otočke Mihaila Deretu; Nadšumarnika Imovne Opštine Križevačke Mirka Majera; Nadšumarnika Imovne Opštine Brodske Nikolu Abramovića; Šumarskog savetnika Vlastelinstva Biskupije Đakovačke Rudolfa Marakovića.*

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

Kr. šumarskog nadinžinjera kod Direkcije Šuma u Vinkovcima *Stanka Belinskog; Kr. šumarskog nadinžinjera kod Direkcije Šuma u Zagrebu Žarka Miletića; Kr. šumarskog inžinjera i šefa Šumske Uprave u Novskoj Vidoja Mihaldića; Kr. šumarskog nadzornika I. razreda kod Kr. Kotarske Oblasti u Našicama Josipa Grünwalda-mlađeg; Kr. šumarskog nadzornika II. razreda kod Šumarskog Odseka u Zagrebu Josipa Heknera; Kr. šumarske nadzornike II. razreda Velimira Kereškenjića, kod Kr. Kotarske Oblasti u Sisku; Peru Kovačevića, kod Kr. Kotarske Oblasti u Slatini i Milana Pihlera, kod Kr. Kotarske Oblasti u Požegi; Šumarske savetnike: kod Petrovaradinske Imovne Opštine Borivoja Neškovića i Svetozara Radojčića; Šumarnike: Mihovila Markića, kod*

Slunjske Imovne Opštine; *Antuna Tomljenovića*, kod Brodske Imovne Opštine; *Stjepana Ferencića* i *Miju Budiselića* kod Križevačke Imovne Opštine; *Zlatka Turkalja*, kod Ogulinske Imovne Opštine; *Vilka Vidmara* i *Milorada Sekulića* kod Gradiške Imovne Opštine, i *Dušana Jasića* kod II. Banske Imovne Opštine; šumarskog nadinženjera *Đurđevačke* Imovne Opštine *Petra Škrlića*; *Jaroslava Sugu šumara*; šumarsko-računarskog nadsavjetnika Križevačke Imovne Opštine *Tomu Bogojevića* i nadoficijala osmog činovnog razreda Imovne Opštine Brodske *Matu Medvedovića*.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika a za zasluge oko osnivanja Jugoslovenskog šumarskog Udruženja i za predani rad u njemu odlikujemo:

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Predsjednika Jugoslovenskog šumarskog Udruženja *Milana Turkovića*, industrijalca, Podpredsjednika Jugoslovenskog šumarskog Udruženja *Josipa Lenarčića*, i člana Upravnog Odbora Jugoslovenskog šumarskog Udruženja dr. *Aleksandra Ugrenovića*, profesora na šumarskom Fakultetu Univerziteta Zagrebačkog.

Našim Ordenom Sv. Save IV. stepena:

Kr. šumarskog savetnika *Kaju Grubića*.

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

Kotarskog šumara *Ivana Dražčića*; šumara *Stjepu Pavličevića* Supetara, i kotarskog šumara *Alfreda Rosića*.

Našim Ordenom Belog Orla V. stepena:

Ivu Čipika, inspektora Generalne Direkcije Šuma.

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Ministerijalnog savetnika i Direktora Kr. Direkcije Šuma u Apatinu *Vilima Čmelika*.

Našim Ordenom Sv. Save IV. stepena:

šumarskog savetnika *Vasu Radonjića*.

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

šumarske nadinženjere: *Aleksandra Bogičevića*; *Vladimira Ciganovića* i *Antona Berzenovića*; šumarske inženjere: *Todora Španovića*; *Marjana Jerbića* i *Franju Asaja*; šumarsko-računarskog savetnika *Vladimira Arnovljevića*; šumarsko-inženjerskog pristava *Đuru Milića* i šumarske oficijale: *Proku Sekisa* i *Ivana Klarića*.

Našim Ordenom Sv. Save III. stepena:

Ministarskog Savetnika, vršioca dužnosti Direktora Direkcije Šuma u Sarajevu *Karla Karopa*; ministarskog savjetnika u penziji *Jovana Padežanina*,

Našim Ordenom Sv. Save IV. stepen:

šumarske nadsavjetnike: *Franju Pšibika* i *Josu Radulovića*; Vladinog tajnika *Dra. Dimitrija Miloševića* i nadšumarnika *Pavla Bilica*.

Našim Ordenom Sv. Save V. stepena:

šumarske nadinženjere: *Romana Sarnavku*; *Stojka Bojića* i *Svetozara Nedimovića*; šumarnike: *Milana Bajića*; *Milana Kneževića*, *Osmana Topčagića* i *Jovana Meseldića*, Direktora Pomoćnih Ureda Direkcije Šuma u Sarajevu *Omera Vajnera*, Nadšumara *Ristu Čekrlju*; Podšumare: *Ristu Dodera*, *Antona Sekulića* i *Andriju Vukašinovića*.

Beogra, 1. decembra 1922. god.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika a za zasluge oko osnivanja Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja i za predani rad u njemu odlikujemo:

Našim Ordenom Svetog Save III. stepena:

Prvog podpredsednika Jugoslovenskog Udruženja *Miloša P. Čirkovića*, inspektora i Upravnika Zavoda za Inpregniranje u Kruševcu.

Zlatnom Medaljom za revnosnu službu:

Dobrosava Šišmanovića, sekretara Generalne direkcije Šuma Ministarstva Šuma i Rudnika.

Našim Ordenom Svetog Save IV. reda:

Zvezdana Čebinca, inspektora Ministarstva Šuma i Rudnika Generalne Direkcije Šuma.

Našim Ordenom Svetog Save V. reda:

Jovana Kraljevića, sekretara i *Vukotu Spasojevića*, pisara Ministarstva Šuma i Rudnika; Okružnog šumara *Dragoljuba Blažeka* i podšumare: *Milenka Šunjevarića*; *Petra Miuškovića* i *Aleksandra Kosića*.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, a za zasluge oko osnivanja Šumarskog Lovačkog Muzeja u Aleksincu odlikujemo:

Našim Ordenom Svetog Save IV. reda:

Božu Dragičevića, okružnog marvenog lekara u Aleksincu.

Naš Ministar Šuma i Rudnika neka izvrši ovaj Ukaz.

U Beogradu, 4. januara 1923. god.

*

Imenovanja i unapređenja.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за шумарског надинжињера у осмом чиновном разреду са платом годишњих 3.600 дин ра код Котарског Уреда у Пријелору **Андрију Премужића**, шумарника и управитеља шумарије Општине Туропоље.

Београд, 11 фебруара 1923.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за шумарског савјетника у седмом чиновном разреду код Господарственог Уреда Петроварадинске Имовне Општине **Јована Матића**, надшумарника истог чиновног разреда и управитеља Котарске Шумарије у Моровићу, — по потреби службе.

за шумарског надинжињера у осмом чиновном разреду и управитеља Котарске Шумарије у Моровићу **Саву Белановића**, шумарника истог чиновног разреда код Господарственог Уреда Петроварадинске **Имовне Општине**, — по потреби службе.

У Београду, 11. фебруара 1923.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за писарничког официјала у десетом чиновном разреду при Дирекцији Шума у Апатину са годишњом платом од 2000 (две хиљаде) динара **Проку Секиса**, писарничког официјала XI. чиновног разреда исте Дирекције;

за писарничког официјала у једанајетом чиновном разреду при Дирекцији Шума у Апатину са годишњом платом од 1600 (хиљаду шестстотина) динара писарничког надлугара **Јосифа Сеидла**, при истој Дирекцији.

У Београду, 11. фебруара 1923.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за кр. шумарског надповјереника у десетом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Иригу **Матију Ђурковића**, кр. шумарског надповјереника истог чиновног разреда код Кр. Жупанијске области у Осијеку, — по потреби службе;

за кр. шумарског надповјереника у деветом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Илоку **Данила Трумића**, кр. шумартког надповјереника истог чиновног разреда код Кр. Жупанијске области у Осијеку, — по потреби службе;

за кр. шумарског надзорника у осмом чиновном разреду код Кр. Жупанијске Области у Осијеку **Крешимира Станисављевића**, кр. шумарског надзорника истог чиновног разреда код Кр. Котарске области у Илоку, — по потреби службе;

за кр. шумарског надповјереника у деветом чиновном разреду код Кр. Жупанијске Области у Осијеку **Николу Ј. Поповића**, кр. шумарског надповјереника истог чиновног разреда код Кр. Котарске Области у Иригу, — по потреби службе;

за кр. шумарског надповјереника у деветом чиновном разреду са годишњом платом од 2800 динара код Кр. Котарске Области у Копривници **Хинка Руње**, кр. шумарског повјереника десетог чиновног разреда исте Кр. Котарске Области;

за кр. шумарског надповјереника у деветом чиновном разреду са годишњом платом од 2800 динара код Кр. Котарске Области у Дугомселу **Милутина Лончара**, кр. шумарског повјереника десетог чиновног разреда исте кр. Котарске Области.

У Београду, 11. фебруара 1923.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за кр. шумарског надинжињера у осмом чиновном разреду код Кр. Дирекције Шума на Сушаку **Павла Поповића**, шумарског надинжињера истог чиновног разреда и управитеља Кр. Шумске Управе у Лесковцу, — по потреби службе;

за кр. шумарског инжињера у деветом чиновном разреду и управитеља Кр. Шумске Управе у Рујевцу кр. шумарског инжињера истог чиновног разреда **Адама Микића**, управитеља Кр. Шумске Управе у Св. Року на властити трошак;

за кр. шумарског инжињера у деветом чиновном разреду и управитеља Кр. Шумске Управе у Св. Року **Тому Бјеговића**, кр. шумарског инжињера истог чиновног разреда и управитеља Кр. Шумске Управе у Оточу, — по потреби службе;

за кр. шумарско-инжињерског пристава у десетом чиновном разреду и управитеља Кр. Шумске Управе у Шкарама **Јурја Петрака**, кр. шумарско-инжињерског пристава истог чиновног разреда и управитеља Кр. Шумске Управе у Рујевцу, — по потреби службе;

за кр. шумарско-инжињерског пристава у десетом чиновном разреду и управитеља Кр. Шумске Управе у Лесковцу **Закарија Бабића**, шумарско-инжињерског пристава истог чиновног разреда и управитеља Котарске Шумарије у Вргин-Мосту, имовне општине 1. Банске, — по потреби службе;

за кр. шумарског инжињера у деветом чиновном разреду и управитеља Кр. Шумске Управе у Оточу **Славка Делача**, кр. шумарског инжињера истог чиновног разреда кр. Дирекције Шума у Загребу, — по потреби службе.

Београд, 11 фебруара 1923.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника постављамо:

за кр. шумарског надповјереника у осмом чиновном разреду код Кр. Котарског Поглаварства у Дубровнику инжињера **Марину Келеза**, шумарско-надзорног повјереника деветог чиновног разреда код истог Кр. Котарског Поглаварства.

У Београду 9. фебруара 1923.

На предлог нашег Министра Шума и Рудника постављамо :

за шумарског надсаветника у шестом чиновном разреду и управитеља Шумско-Господарственог Уреда Ђурђевачке Имовне Општине у Бјеловару **Густава Лаха**, шумарск г савјетника истог чиновног разреда код исте имовне општине ;

за шумарског надсаветника у шестом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Општине Крижевачке у Бјеловару **Ивана Бека**, шумарског саветника истог чиновног разреда код исте имовне општине ;

за шумарског и жињера у деветом чиновном разреду са годишњом платом од 2800 динара код Котарске Шумарије у Петинграду имовне општине Слунске **Ивана Смилаја**, шумарско инжењерског пристава у десетом чиновном разреду исте Шумарије ;

за шумарског инжењера у деветом чиновном разреду са годишњом платом од 2800 динара (у привременом својству) код Котарске Шумарије у Питомачи имовне општине Ђурђевачке **Едуарда Вајсенцла**, шумарско-инжењерског пристава десетог чиновног разреда исте Шумарије ;

за шумарско-инжењерског пристава у десетом чиновном разреду и управитеља Котарске Шумарије у Вргин-мосту имовне општине **1. Банске Ђуру Кангрју**, шумарско-инжењерског пристава истог разреда и управитеља Кр. Шумарије у Шкарама, — по потреби службе.

Београд, 11. фебруара 1923

Ispravak.

У чланку „Нешто о кубичирању dasака“, stran 125, на место: $b_n + b_{n-1} + b_{n-3} + \dots$, је правилно $b_1 + b_{n-1} + b_{n-2} + \dots$, озиroma там nadalje на место: $b_n + b_{n-1} = 27 + 29$ је писати = $27 + 39$.

Број 2253/1923.

У Наšicama, 14. марта 1923.

Предмет: Горња Мотићина з. з.—ца дражба stabала.

Oglas dražbe stabala.

Dana 26. aprila 1923. prodavati će se putem javne pismene dražbe у uredu кr. kotarske oblasti у Наšicama:

4599 bukovih, 42 grabova, 1 kruškovo i 241 hrastovo ukupno 4883 stabla stojećih i obilježenih tekućim brojevima у šumi Gaj з. з.—ce Горња Мотићина уз исклићну cijenu од 169.752 Din (jednu stотinu šezdeset i девет тисућа sedam stотина i pedeset i два dinara).

Pismene ponude biljegovane са 20 Din те obložene од 10% исклићне cijene, имаду се predati најкасније до 11 sati prije podne дана 26. aprila 1923. у уручbenи zapisnik potpisane oblasti. Kasnije predane или brzojavne ponude не uvažuju се.

Potанji dražbenи uvjeti i procjenbenи elaborat стоје svakome на uvid за vrijeme uredovnih sati у uredu potpisane oblasti у uredovnici šumarsko tehničkog извјестitelja.

Kr. kotarska oblast у Наšicama.

Objava licitacije bukovog ogrevnog drva.

Kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima prodavaće se na osnovi rešenja Ministarstva Šuma i Rudnika, generalne šumarske direkcije od 1. Februara o. g. broj 35.826—1922 dana 3. aprila o. g. u 11 sati javnom ofertalnom licitacijom izrađena bukova ogrewna drva, složena kod panja na sečini sreza Muratovice, kr. šumske uprave Rajić, udaljeno od željezničke stanice Novska 5—9 km. Drva su, u glavnom, cepanice I. klase, rađena ove zime. Prodajne grupe su ove:

Redni broj	Broj složaja koji obrazuju grupu	Prostornih metara	Procenbena vrednost Dinara	
1.	487	2000	136.043	Sadanja nadvisina je 15 %.
2.	1206	4000	281.030	
3.	534	2000	139.349	
4.	984	4007	281.353	
5.	470	2000	141.618	
6.	1021	3422	235.238	
7.	543	1765	124.909	
8.	1097	4000	277.578	
9.	1161	4000	275.830	
10.	649	2000	137.810	
11.	1179	4098	272.260	
Svega	9331	33.292	2,303.018	

Opšti uslovi:

1. Pismene ponude imaju se predati u valjano zapečaćenom zavoju, po tabaku providene sa 20 Dinara taksenih marka. Ponudene sume moraju biti rukom ispisane sa arapskim brojkama i pismenima. Na zavoju ponude mora biti jasno napisano: Ponuda za bukova ogrewna drva od ponudjača

2. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 3. Aprila o. g. kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima.

Ponudi ima priležati vadium od 5% (pet) od procenbene vrednosti, bilo u gotovom novcu, bilo u državnom zagaranтовanim hartijama od vrednosti ili onima vrednosnim hartijama, kojima država priznaje valjanost jamstva.

U ponudi mora ponudjač da izjavi, da su mu svi uslovi licitacije kao i za pisnika licitacije, koji zastupa ugovor, dobro poznati, da na njih u celosti pristaje i da im se pokorava.

3. Ponude se mogu podnašati na jednu grupu, dve i više grupa zajedno, ili kumulativno na sve grupe (ceo kvantum).

4. Ponude, podnešene posle edređenog roka, nadalje telegrafske ponude i konačno ponude, koje ne odgovaraju ma jednom od uslova ove objave ili

uslova licitacije ili sadrže zasebne kakove uslove ponudjača, ne će se uzeti u obzir.

5. Kupovina se plaća kod blagajnice kr. direkcija šuma u Vinkovcima u roku od 14 dana, od dana saopštenja, da je licitacija odobrena.

Kod plaćanja kupovnine, dužan je kupac još platiti na kupovninu:

a) 2% (dva) za taksene marke,

b) 0.5% (polovica) za pošumljenje Kraša,

c) 0.2% (dve desetine) za fond dece šumarskih činovnika,

d) 0.1% (jedna desetina) u korist Jugoslovenskog šumarskog Udruženja.

6. Rok za izvlačivanje drva iz sečine traje do kraja aprila 1924. godine.

7. Svi detaljniji uslovi licitacije mogu se saznati za radnog vremena kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima te Kr. Šumske Uprave u Rajčju.

U Vinkovcima, dne 4. marta 1923. god.

Kr. Direkcija Šuma.

Šumsko gospodarstveni ured Petrovaradinske Imovne Opštine.

Broj: 1203—1923.

Mitrovica, 5. Marta 1923.

Natečaj.

U području Petrovaradinske Imovne Opštine ima se popuniti 7 (sedam) lugarskih mesta kao čuvara šuma sa 1000 dinara godišnje plate, tri jutra orače zemlje u naravi i devet meteri drva na panju, te lični i porodični dodatak na skupoću po važećem zakonu.

Za popunjenje tih 7 lugarskih mesta raspisuje se ovim natečaj do 15. Aprila 1923.

Natjecatelji imaju svoje propisno taksovane i sastavljene molbe, vlastoručno pisane i potpisane do gore označenog roka predati kod gospodarstvenog ureda Petrovaradinske Imovne Opštine, a molba ima biti obložena:

1. Krštenicom (krsnim listom).

2. Svedočbom o svršenim naukama (školska svedočba).

3. Svedočbom o položenom lugarskom ispitu.

4. Uverenjem lekara, da je duševno i telesno potpuno zdrav i za vršenje lugarske službe sposoban.

5. Svedočbom nadležnog opštinskog poglavarstva, da je neporočan te da je kako u moralnom tako i političkom ponašanju ispravan.

Na kasnije prispele, kao i na nedovoljno obložene molbe neće se uzeti obzir.

Gospodarstveni ured Petrovaradinske Imovne Opštine.

Sresko poglavarstvo Travnik.

Br. 10.556 ad iz 1922.

Oglas.

Kod sreskog poglavarstva u Travniku prodavaće se dne 16. aprila 1923 u 10 sati prije podne putem javne pismene i usmene dražbe oko 700 m³ (sedamstotina) hrastovog drveta u državnoj šumi Vilenica sa isključnom cijenom od 78 dinara (sedamdeset i osam) prosječno za kubni metar korisnog i ogrijevnog drveta.

Svaki nudioc mora položiti prije dražbe vadij od 5460 dinara, a strani podanici dva puta toliko.

Pismene ponude sa vadijem i taksenom markom od 20 Din treba poslati zapečaćene sreskom poglavarstvu u Travniku i moraju stići najkasnije do 16. aprila 1923. do 10 sati.

Na omotu mora biti napisano: »Ponuda na 700 m³ hrastovog drveta«.

Stoji svakome reflektantu slobodno da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod sreskog poglavarstva u Travniku soba broj 14.

Dražba se ne će održavati ako istoj ne pristupe makar tri ozbiljna nudioca. Neće se nikako uvažiti naknadne ponude ili očitovanja. Nakon svršetka usmene dražbe otvoriće se i pročitat pismene ponude.

Kupac je dužan platiti Jugoslavenskom Šumarskom Udruženju prinos od 0.1% od cijele kupovnine.

Ministarstvo šuma i rudnika bira slobodnu između ponuda i može sve bez navođenja razloga odbiti. Do rešenja vezani su nudioci na svoje ponude.

Travnik, dne 8. marta 1923.

Sreski poglavar:

Broj 1596 — 1923.

Objava licitacije ogrevnog drva.

Kod Kr. Direkcije šuma u Vinkovcima, prodavaće se dana 5. Aprila 1923. god. u 11 sati javnom ofertalnom licitacijom ogревно drvo (mešano: brest, hrast, jasen, topola, žesta), izrađeno u srezu Topolovac, Kr. Šumske Uprave Morović i to:

Redni broj grupe	Mesto, gde se drva nalaze složena	Prostornih metara	Procenbena vrednost Dinara	Primetba
1.	Na obali Spačve	1306	53.791	Sadanja nadvisina 5%
2.	U općini sreza Topolovac kod panja	645	25.015	Sadanja nadvisina 15%

Drva su većim delom oblice, a manjem cepanice.

OPŠTI USLOVI:

1. Pismene ponude imaju se predati u valjano zapečaćenom zavoju, pro- viđene sa 20 Dinara taksenih marka. Ponudene sume moraju biti rukom ispi- sane sa arapskim brojkama i pismenima. Na zavoju ponude mora biti jasno napisano: Ponuda za ogrevna drva od ponudjača.

2. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 5. Aprila o. g. kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima.

Ponudi ima priležati vadium od 5% (pet) od procenbene vrednosti, bilo u gotovom novcu, bilo u državom zagaranovanim hartijama od vrednosti ili onima vrednosnim hartijama, kojima država priznaje valjanost jamstva.

U ponudi mora nudjač da izjavi, da su mu svi uslovi licitacije kao i za pismnika licitacije, koji zastupa ugovor dobro poznati, da na njih u celosti pristaje i da im se pokorava.

3. Ponude se mogu podnašati samo na svaku grupu zase.

4. Ponude, podnešene posle određenog roka, na dalje telegrafске i komunalne ponude, ne će se uzeti u obzir.

5. Kupovna se plaća kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima u roku od 14 dana, od dana saopštenja, da je licitacija odobrena.

Kod plaćanja kupovnine, dužan je kupac još platiti na kupovninu:

a) 2% dva) za taksene marke,

b) 0.5% (polovica) za pošumljenje Kraša,

c) 0.2% (dve desetine) za fond dece šumarskih činovnika,

d) 0.1% (jedna desetina) u korist Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja

6. Rok, za izvlačenje drva iz sečine te prenosa sa obale Spačve traje do 1. Oktobra 1923. god.

7. Svi detaljniji uslovi licitacije mogu se saznati za radnog vremena kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima te Kr. Šumske Uprave u Moroviću.

U Vinkovcima, dne 6. Marta 1923. god.

Kr. Direkcija Šuma.

Поглавар Среза Прњаворског

Бр. 1953/23.

9. марта 1923. год. ПРЊАВОР.

Оглас!

Код Поглавара Среза Прњаворског у Прњавору продавање се 12. Априла 1923. г. у 10 сати прије подне путем јавне усмене и писмене дражбе 750 м³ буковог корисног и огријевног дрвета у Мотајици планини — Одјел 96, 97 и 98.

Искљична цијена изнаша попречно 45 Дин по кубном метру на пању.

Сваки нудиоц мора прије почетка дражбе положити вадии од 3375 Динара и таксену марку од 20. Дин. Страни припадници треба да положи двоstrуки вадии.

Писмене понуде са вадиием и таксеном марком од 20 Динара треба послати запечаћене Поглавару Среза Прњаворског у Прњавору најкашње до 10 сати дана 12. Априла 1923. г.; Кашње приспјеле понуде и читавања неће се уважити.

Дирекција шума у Сарајеву придржава себи слободу одобрења.

Срезки Поглавар:

Душан Вукмировић, с. р.

Broj: 2671./1923.

Predmet: Lovišta općinskih na 15. godina zakup.

OGLAS.

Dne 21. aprila 1923 u 9 sat' rano obdržavati će se kod ove oblasti javna usmena dražba putem koje će se iznajmiti zakotarena lovišta ovopodručnih upravnih općina Blinja, Gradusa, Gora, Hrastovica, Jabukovac, Moščenica i Sunja za vrijeme od 1. 8. 1923. do uključivo 31. 7. 1938., t. j. na 15 godina dati u zakup.

Dražbeni uvjeti mogu se svakoga dana osim nedelje i blagdana kod ove oblasti za vrijeme uredovnih sati uviditi.

Kr. kotarska oblast u Petrinji, 11. marte 1923.

Kr. odsječni savjetnik: *Ferković.*

Dioničarsko društvo za eksploataciju drva Zagreb, Gajeva ul. 32

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.
Brzjavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadj a i eksportira:

hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu gradju, gorivo
drvo te parkete.

Société Anonyme d'Exploitation forestière Zagreb, Gajeva ul. 32

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.
Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:

matériaux eu chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction
et matérieux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

„CROATIA“ dioničko društvo za industriju drva u Zagrebu, Zrinjski trg 17

Proizvadj a i eksportira raznovrsni drvni materijal.

Specijalna proizvodnja u Siraču kraj Pakraca:
bukov pareni in nepareni rezani materijal.

SLAVONIJA

društvo na dionice
za industriju drva

ZAGREB, Mažuraničev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzojavi: „SLAVONIJA“.
Dionička glavnica K 80,000.000.
Pričuvna glavnica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućstva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izrađuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domačog i eksotičnog drveta te iz vočaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadjaja masivno pokućstvo iz bukovine, hrastovine, breštovine, jasenovine i javorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárád), Aradu i Bukareštu.

NAŠIČKA TVORNICA TANINA I PAROPILA D. D.

Centrala **ZAGREB**, Mažuraničev trg br. 23.

Parne pilane u Sušine-Gjurgjenovcu, Ljeskovici i Andrijevcima, tvornice tanina, parketa, bačava i pokućstva u Sušine-Gjurgjenovcu.

Preporuča sve vrsti i izradbe tvrdog drva, parkete, bačve i uredski američanski namještaj.

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadjia i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d'exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

**Prvo jugoslovensko d. d. za šumsko
gospodarstvo i industriju.**

Destilacija drva d. d.

Centrala: ZAGREB, Gjorgjićeva ul. broj 2./II.

Poduzeća:

Tvornica za suhu destilaciju bukovog drveta u **Tesliću**. Parna pilana u **Tesliću** i vlastelinstvo u **Siraču** kraj Daruvara.

Produkcija:

Aceton, metilni alkohol, drveni kreč, drveni ugljen, ketoni, formaldehyd, sredstva za denturiranje, lahka i teška ketonska i acetonska ulja, katran i smola. Sve vrsti smrčevog, jelovog i borovog rezanog materijala, hrastovi, javorovi i jesenovi trupci.

Vapno za građevne i tvorničke svrhe.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi
kolobroji, šum-
ski čekići, čekići
za daske, klupe
za mjerenje,
vrpce za mje-

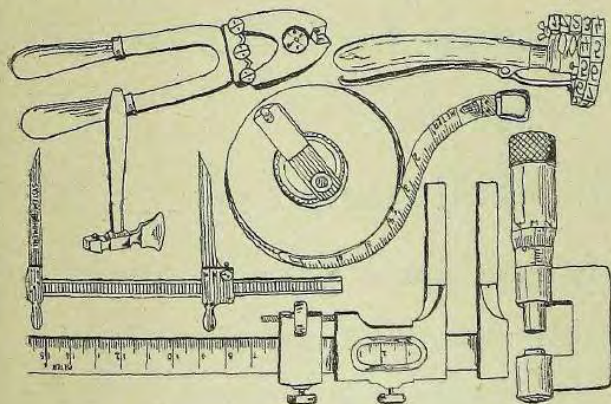


renje, brojevi iz
ocjeli u svim
veličinama naj-
bolje vrsti,
šumske krede i
olovke — kod

ŠANDORA SCHNELLERA, rezbara
ZAGREB, Strossmayerova ulica 6.

Prva zagrebačka tvornica šampilja i pečata
IGN. JUSTITZ, rezbar ZAGREB

STROSSMAYEROVA UL. 8. — Veliko skladište alata za
doznaku i mjerene drveta; kao Göhlerovi kolobroji pro-



mjerke (klupe),
mjeračke vrpce iz
platna i čelika,
šumski čekići,
boje, krede (ot-
porne protiv kiše)
brojevi iz ocijeli i
gume i t. d.



Želite li biti dobro obezbjeđeni

za razne zgode u životu, obratite se nečaseći, na domaći osig. zavod

„CROATIA“ ZAGREB, MAROVSKA UL. 1.
(u vlastitoj palači)

ili na njene podružnice i glavna zastupstva: Beograd, Banjaluka, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novi Sad, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Veliki Bečkerek i Trst gdje se primaju uz najkulantnije uslove

osiguranja na ljudski život u svim kombinacijama

Najnovije, najkulantnije i najprobitačnije osiguranje na doživljaj i smrt uplatom premije jedan put za vazda.

Police „Croatie“ za osiguranje života služe oficirima kao kaucija pri ženidbi.

**Svatko svoj
litograf!**



Glavno zastupstvo
The Rex Co.
ZAGREB, Duga ulica broj 32.

je najidealniji umnožavajući aparat, koji umnožava strojo- i rukopis, risarije, planove i note pomoću staklene ploče, koja se nikada ne istroši, do neograničenog broja primjeraka.

Umnožavati može svatko bez pouke. Tražite cijenike i uzorke!

„FERROSTAAL“ D. D.

ZAGREB. Wilsonov trg 7. ZAGREB.

Interurban telefon 21-48, 22-65. — List. naslov: „FERROSTAAL“ d. d.
Zagreb, Pretinac br. 216.

Željezo, čelik i željeznički materijal.

Projektiranje, gradnja i prodaja svega materijala, potrebnog za šumske i industrijalne, uskotračne i normalne željeznice.

CENTRALNA BANKA D. D.

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA 2.

Telegrafska adr.: Centrobanka. Telefon: 3-07, 5-56 i 7-13.

Uplaćena dionička glavica K 100,000.000

Pričuve K 10,000 000

PODRUŽNICE I ISPOSTAVE:

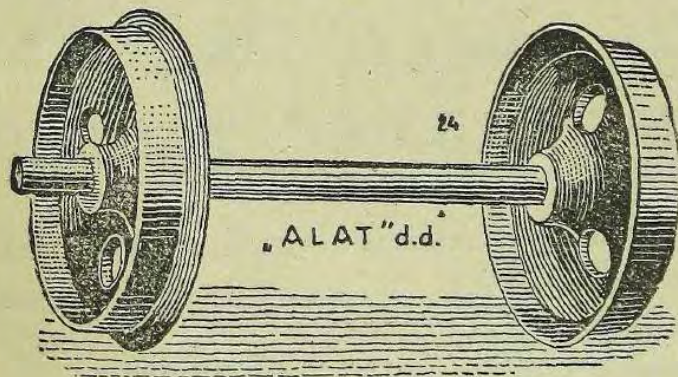
Ivanec, Klanjec, Krapina, Maribor, Novi Sad, Požega, Pregrada, Stubica don., Varaždin, Veliko Trgovište.

Prima štedne uloške uz najpovoljnije ukamaćenje te ih isplaćuje bez obzira na bilo kakove ustanove o moratoriju . Obavlja sve burzovne transakcije uz najkulantnije uvjete. - Financira trgovačka i industrijalna poduzeća. - Posjeduje izravne veze na svim inozemnim tržištima.

„ALAT“

industrijsko dioničko društvo
Telefon 7-11 **ZAGREB** Gajeva 59.

Tvornica uskotračnih željeznica.



Proizvodimo i dobavljamo sav pribor za šumske željeznice, i to: tračnice, okretaljke, skretnice,

vagonete, dvojne kotače, ležaje i t. d.



Ljubljana **Fr. Ševčik** Židovska ul. 8
puškar in trgovec z orožjem

Ustanovljeno l. 1882.

Kr. prodaja smodnika (baruta).

Na drobno in debelo.

Najveće skladište raznovrsnih pušaka, repetiropištolja, samokresa te lov. pribora i municije. Upozorujem osobito na glasovite sulske zatvorene puške i trocjevke. Bogat izbor finih oprema za lovce.

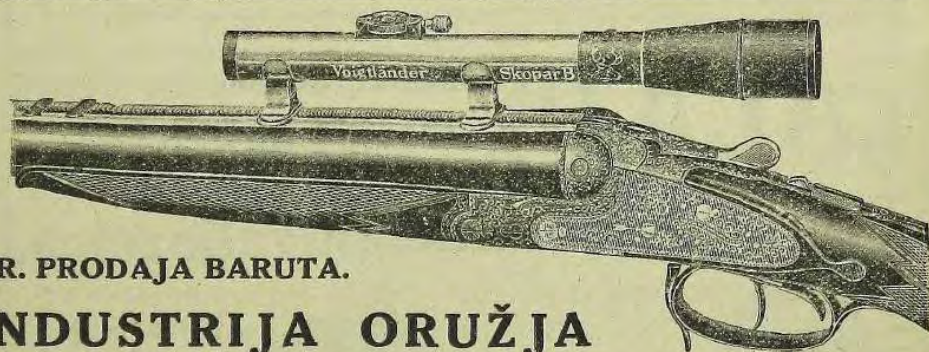
Нај. еће складиште разноврсних пушака, репетирипиштоља, самокреса те ловачког прибора и муниције. Упозорјуем особито на гласовите сулске затворене пушке и троцјевке. Богат избор финих опрема за ловце.

Orožje i municiju samo uz dozvolu za nošenje oružja.

Оружје и муницију само уз дозволу за ношење оружја.

Raspošilje se po cijeloj državi.

Распошиље се по цијелој држави.



KR. PRODAJA BARUTA.

INDUSTRIJA ORUŽJA

BOROVNIK i VRBANIĆ, ZAGREB

JURIŠIĆEVA ULICA BROJ 9.

Prodaja svakovrsnog oružja, municije i lovačkih potrepština.

Obavljamo svakovrsne popravke, koji spadaju u puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora.

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach).

(Prodaja na veliko i na malo.)